

Bu Ülkedeki Sistem “Demokrasi” Değildir

Editörün notu: Aşağıda yer almakta olan yazı Bob Avakian’ın 82, 83 ve 84. sosyal medya mesajlarıdır. Kolaylık olması 1-2-3 şeklinde tek yazıda toplanmışlardır. Yazı İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir, orijinaline ulaşmak için <https://bobavakianofficial.substack.com/p/revolution-82> linkini kullanabilirsiniz.

1. Bu Ülkedeki Sistem Demokrasi Değildir

İnsanlara, “Bu ülkedeki sistem nedir?” diye sorarsanız, birçok kişi bu “demokrasinin” “sorunları” olduğunu, hatta çok ciddi sorunları olduğunu düşünse bile; hemen hemen herkes “demokrasi” diyecektir.

Hemen hemen herkesin bu şekilde cevap vermesinin sebebi, küçüklüklerinden itibaren; eğitim sistemi, politikacılar, medya ve bu ülkenin diğer tüm egemen kurumları tarafından maruz kaldıkları propaganda ve bu şekilde düşünmeye koşullandırılmış olmalarıdır.

Aslında böyle düşünen “hemen hemen herkes” *yanlış* olacaktır.

Bu ülkede hüküm süren sistem nedir sorusunun gerçek cevabı, *kapitalizm* sistemidir. Kapitalist ekonomi, bu ülkedeki tüm sistemin temelidir ve var olan “demokrasi” *bu kapitalizm temelindeki demokrasidir*.

Kapitalist sistemde, nispeten az sayıda insan, yani kapitalist sınıf, *üretim araçlarının* (toprak, fabrika, üretimde kullanılan teknoloji ve makineler ile hammaddeler) başlıca sahibidir. Bu üretim araçlarına sahip olanlar, bunlara sahip olmayanların emeğinden kâr elde ederler ve bu nedenle üretim

araçlarına sahip olmayanlar bunlara sahip olanlar için çalışmak zorunda kalırlar. Kapitalizm *sömürüye* dayanır. Nedir bu sömürü? Başkalarının emeğinden kâr elde etmek, işçiler üzerindeki etkisi ne olursa olsun, onları kapitalistler için en büyük kârı yaratan koşullarda çalıştırmak. Kapitalistler işçileri bu şekilde yönlendirmek *zorundadırlar*, çünkü her kapitalist diğer kapitalistlerle rekabet halindedir.

(Temel durum budur—bu sistemin temel doğası ve ilişkileri. Bunu sömürü üzerine ve sömürüyle baskıya son verme üzerine iki makalede ve ayrıca Metalar ve Kapitalizm—Ve Bu Sistemin Felaket Sonuçları adlı makalede daha ayrıntılı olarak açıkladım; hepsi revcom.us adresinde mevcuttur.)

Kapitalist ekonomi, siyasal kurumlar, eğitim sistemi, egemen kültür ve egemen fikirler de dahil olmak üzere *sistemin bütünü için koşulları belirler*: bu sistemin “üstyapısıdır”. Eğer kapitalist bir ekonomik *temeliniz* varsa, bu temelin üzerinde var olan siyaset ve ideoloji üst yapısı da o temele uygun olacaktır, *olmak zorundadır*, aksi takdirde sistem işleyemez. Bu, herhangi bir yapı veya sistem için geçerlidir: *Temel, üst yapının ne olacağına dair şartları ve sınırları belirler*. Hasırdan yapılmış bir kulübenin üstüne ağır kütüklerle ahşap bir çatı koymaya çalıştığınızı düşünün: *Her şey çöker!* Aynı şey *kapitalist sistemin üst yapısı* için de geçerlidir: Bu ülkede var olan “demokrasi”, yalnızca kapitalist sömürü ve baskı sistemine dayanan, ona hizmet eden ve onunla sınırlı olan bir “demokrasi” olabilir; aksi takdirde sistem ayakta kalamaz, işlevini yerine getiremez.

Bu sistem altında, insanların sahip olduğu her türlü “hak”, hukuk, “hukukun üstünlüğü” ve siyasi sürecin tamamı bunların hepsi, kapitalist sömürü sistemine ve bu sistemde egemen olan kapitalist sınıfın çıkarlarına hizmet edecek şekilde şekillendirilir ve sınırlandırılır.

Kapitalist sınıfın egemenliğini veya kapitalist sistemin temel işleyişini ve “istikrarını” ciddi biçimde tehdit eden (veya

ciddi biçimde tehdit ettiği düşünölen) her şey veya herkes, o egemen kapitalist sınıf ve onun şiddet içeren baskı kurumları, mahkemelerle ve özellikle de silahlı kuvvetler ve polis tarafından bastırılacaktır.

Kapitalist sistemde, kapitalist ekonominin sistemin bütünü için temel oluşturduğu bir sistemde, resmen “herkes için özgürlük” olduğu ilan edilmiştir (kimsenin köle olarak sahiplenilmesi beklenmez ve hiç kimse yasa ve gelenek tarafından belirli aşağı konumlara kısıtlanmaz). Ve “resmi eşitlik” ilkesi vardır: Herkesin fırsat açısından ve “yasa önünde eşit” olduğu varsayılır. Gerçekte, elbette, işler böyle yürümüyor çünkü “para konuşur” ve daha fazla parası olan insanlar daha fazla etkiye sahip olur ve yine, kapitalist sömürü yoluyla büyük miktarda servet elde edenler, diğerlerinin sahip olmadığı bir güce sahip oluyor.

En temelde, üretim araçlarının büyük kısmını elinde bulunduran kapitalistlerle, bu araçlara sahip olmayıp kapitalistler için çalışmakla yetinenler arasında gerçek anlamda bir eşitlik olamaz. Gerçek anlamda, üretim araçlarının büyük kısmına sahip olanlar, hiçbir üretim aracına sahip olmayanlar (ve ayrıca hiçbir özel beceriye veya yüksek eğitim seviyesine sahip olmayanlar) üzerinde *yaşam ve ölüm gücüne* sahiptirler; çünkü bu konumdakiler ancak kapitalistler tarafından sömüröldükleri takdirde yaşayabilirler: Halk kitleleri, üretim araçlarına sahip olanlar tarafından işe alınamazlarsa ve sömürölemezlerse, yaşamak veya bir aile geçindirmek için hiçbir “yasal ve meşru” yolları kalmayacaktır.

Bütün bunlar derin eşitsizliğin bir ifadesidir; fırsat eşitsizliği de buna dahildir: Üretim araçlarına sahip olan kapitalistler zengin olma “fırsatına” sahipken, üretim araçlarına sahip olmayanlar (ve yine herhangi bir özel beceriye veya yüksek eğitim düzeyine sahip olmayanlar) sömürölme -ya da açlıktan ölme- ya da bir biçimde dolandırıcılığa veya suça yönelme “fırsatına” sahiptirler.

Ayrıca, bu temel sömürü ilişkisinde gözüken *biçimsel bir eşitlik* vardır: Kapitalistler, çalıştırdıkları işçilere, işçilerin kapitalist için yaptıkları emeğin karşılığında bir ücret öderler. Ancak gerçek şudur: İşçilerin aldıkları ücret, emekleriyle yarattıkları servetin yalnızca bir kısmına eşittir; işçilerin, ücretlerine eşit olanın ötesinde yarattıkları artı servet (artı değer) ise kapitaliste gider. Bu, kapitalist sömürünün “kirli küçük sırrıdır”. Kapitalist kârın temelidir ve aslında, kapitalist sistemin bir bütün olarak işleyişinin temelidir.

Bununla birlikte, belirli “ırkların” ve diğer sosyal grupların tarihsel olarak ayrımcılığa uğradığı yerlerde, eşitsizliğin tüm bu boyutu vardır.

Yani, kapitalist sistemin “resmi eşitliği” büyük miktarda eşitsizliği kapsar. Ve kapitalist toplumdaki en temel özgürlük, kapitalist sistem tarafından yönetilme ve onun sınırları içinde faaliyet gösterme “özgürlüğüdür”.

Topluman sömürülen ve ezilen kesimleri içindeki *bireyler* daha ayrıcalıklı ve zengin bir konuma yükselseler bile (ya da bazı durumlarda hâkim sınıfın bir parçası olsalar bile), sömürülen ve ezilen *kitleler* bunu kapitalizm sisteminin sınırları içinde *başaramazlar*. “Herkesin” bunu yapabileceği fikri, egemen sınıfın insanları bu sisteme sadık tutmak ve onların vizyon ve isteklerini bu sistem içinde mümkün olduğu söylenenlerle sınırlamak için sürekli yaydığı başlıca ve en önemli *illüzyonlardan* biridir.

Bir dahakinde, bu sistemin ve halk *üzerindeki* egemenliğinin nasıl işlediğini daha ayrıntılı olarak ele alacağım ve özellikle toplumun gidişatı hakkındaki temel kararların neden halk tarafından seçimler yoluyla *alınmadığını* açıklayacağım.

2. “Halkın” oyu, bu kapitalist sistem altında şeylere karar verilen temel yöntem *değildir*.

Bu sistemin politikalarının -çokça söylenen kapitalist “demokrasi”- normal şartlarda insanlara oy verme hakkı tanıdığı doğrudur. Ancak kritik olan şey şudur: İnsanların kime oy vereceği, halk tarafından kararlaştırılmaz, politik temsilcileri yoluyla *hâkim kapitalist sınıf tarafından* kararlaştırılır (bu ülkede [ABD], Demokratik ve Cumhuriyetçi partiler). Evet, bu partilerin “genel seçimlere” katılacak adaylarını seçmek için yaptıkları “ön seçimler” vardır, ancak bu ön seçimler de *hâkim sınıf ve onun politik partilerinin önderleri tarafından kontrol ve domine edilir. Halk oy verdiğinde, hâkim kapitalist sınıfın menfaatlerini temsil edecek, bu hâkim sınıf tarafından kontrol ve domine edilen bir süreç ile seçilen adaylar için oy verir.*

(Örneğin, Demokratik Parti ön seçimlerinde Joe Biden’ın tek ciddi aday olacağına *kim karar verdi*, ve sonrasında da Biden’ın yarıştan çekilmesi ve yerini Kamala Harris’e bırakmasına *kim karar verdi?*)

Kapitalist hâkim sınıfın derinden ikiye bölündüğü, hâkim sınıfın farklı kesimleri arasında devletin kontrolü için mücadelesinin son derece acı ve “normal” mücadelelerinin “sınırları dışında” olduğu zamanlar vardır ve şu an yaşamakta olduğumuz dönem de bu zamanlardan biridir. *Ancak bu, hâkim sınıfın hangi kesiminin hangi vizyon ve programının, temelini acımasız sömürü ve katliamcı baskıda bulan süregelen kapitalist sistemin hakimiyetine en iyi hizmet edeceği üzerine acı bir mücadeledir.*

Şu açıktır ki bu sistem altında yönetim için -özellikle de Başkanlık gibi “üst düzey yöneticilikler için- “ciddi bir aday” olmaya çalışan herhangi bir kişi çok parası ve etkisi olan kapitalistlerin desteğini almak zorunda kalacaktır. Bunun yanında böyle bir aday hâkim medya -ki bu medya da milyarlarca dolar sermayeye sahip kapitalist kurumlardır ve esasen hâkim sınıfın (ya da hâkim sınıfın bir ya da diğer kesiminin) propaganda araçlarıdır- tarafından “meşru” olarak yargılanmak zorunda kalacaktır. “Meşru” görülmeyen herhangi bir aday bu

medyadan dışarı atılacaktır -yayınlarda onlara yer ayrılmayacaktır, ya da ayrılacaksa da bu sadece onlara *saldırı*lar için olacaktır. Tekrardan “meşru” sözcüğünün *hâkim kapitalizm sisteminin çıkarları için meşru* anlamına geldiği şeklindeki temel gerçeklik vardır.

Bu, en temel noktaya geliyor: Bu sistem altında herhangi bir politikacı ve herhangi bir politikacının herhangi bir programı, kapitalist sistemin temel çıkarları ve esas işleyişi ile aynı çizgide olmak zorundadır, aksi halde kaos ortaya çıkar ve toplum işleyemez. Meselenin kalbine inen daha önceden kullandığım bir örnek şöyledir: Düşünün, eğer bu kapitalist sistem altında politikacılar insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerek duydukları şeyleri *para vermek zorunda olmadan* alabilmelerine izin veren bir kanun çıkartsalardı ne olurdu?! *Bütün sistem parçalanırdı*. (Bu, herhangi bir sistem ya da düzende alt yapının, üst yapının koşulları ve sınırları belirlediği şeklindeki temel hakikatin dışavurumudur – bu konu hakkında bir önceki mesajımda (82 numara) konuşmuştum).

Sadece komünist sistemde insanların ödeme yapması gerekmeden şeyler onların kullanımına açılabilir, bunlara temel maddi ihtiyaçların yanında eğitimsel ve kültürel ihtiyaçlar vb. de dahildir. (Bunun neden ve nasıl böyle olduğu konusunda basit terimlerle başka yerlerde konuşmalarım bulunmaktadır – örneğin revcom.us sitesinde bir önceki mesajımda bahsettiğim gibi sömürü ve sömürüye ve baskıya son verme üzerine makalelerimde).

Halk kitlelerinin tamamı için iyi bir yaşam sağlamak -onları hayatın temel gereksinimlerine sahip olup olmayacakları konusunda bile kaygı duymaktan kurtarmak- kapitalist sistem halinde bir olasılık da, hedef de değildir. Tekrardan söylemek gerekirse, bu, kapitalist ekonomik sistemin ve bu sistemle el ele giden ve onu güçlendiren siyaset ve ideolojinin temel doğası ve işleyişi yüzündendir.

Özetlemek gerekirse, bu ülkedeki sistem *kapitalizmdir*.

Kapitalizm, *baskı ve sömürüye dayalı bir sistemdir ve bu sistemin altındaki "demokrasi" de sömürücü kapitalist sınıfın hakimiyetinin bir ifadesidir ve bu hakimiyeti güçlendirmeye hizmet eder.* Kapitalist sistemin aslında diktatörlüğünün (politik gücü ve özellikle de bu kapitalist sınıf tarafından politik temsilcileri ve organize şiddet kurumları (silahlı kuvvetler, polis vb.) tarafından kullanılan "meşru" şiddeti tekeline alması) "*üstünü örtmeye*" ve aynı zamanda bunu dayatmaya hizmet eden bir demokrasidir.

Tarihin göstermiş olduğu üzere (örneğin 2. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında Almanya ve bazı diğer ülkelerdeki *faşist* yönetim) özellikle ekstrem ve akut kriz dönemlerinde bu sistem kapitalist "*demokrasiyi*" *bir kenara atıp* onun yerine kapitalist sınıfın *aleni* diktatöryal yönetimini yerleştirebilir. (Günümüzde Trump ve Cumhuriyetçi Parti tarafından temsil edilen şey esasında budur). Ancak bu faşizm ekstrem olsa da *aslında kapitalist sınıf tarafından bu sistem altında sürekli olarak uygulanan diktatörlüğün ekstrem ve aleni bir şeklidir.*

Bir sonraki mesajımda kapitalist sistemin doğasından ve neden "*reform*" edilemeyeceğinden, alaşağı edilip yerine çok daha iyi bir sistemin gelmesi gerektiğinden bahsedeceğim.

3. Günümüzde kapitalist sistem uluslararası bir sömürü sistemidir, yani kapitalizm-emperyalizmdir.

Günümüzde egemen kapitalist sistem, dünyanın her yerinde milyarlarca insanın acımasızca sömürülmesine -ve özellikle de Üçüncü Dünya'da (Latin Amerika, Afrika, Ortadoğu ve Asya) 150 milyondan fazla *çocuk* da dahil olmak üzere ter atölyesi fabrikalarda, madenlerde ve tarlalarda kölelik benzeri durumlarda çalışmaya zorlanan halkın *süper-sömürsüne*-dayalıdır ve *bu sömürü olmadan bu sistemin var olması ya da işlemesi mümkün değildir.*

İnsanların her gün karşılaştıkları tamamen gereksiz ancak son

derece gerçek korkunçluklar bu kapitalizm-emperyalizm sistemine *dayanmaktadır* ve onun *içine inşa edilmiştir*. Bunlara verilecek cevap bu sistem altında “daha” demokratik ya da “daha mükemmel” bir demokrasi arayışı değildir, çünkü bir önceki mesajlarımda gösterdiğim üzere bu tarz bir “demokrasi” sadece tüm bu korkunçlukların bizzat temel sebebi olan bu sisteme hizmet edebilir.

76 numaralı mesajda açıkladığım gibi:

Bu sistem tepe noktalarına erişen ve onu yöneten kişileri, tüm bunların halk kitleleri için yarattığı acılardan bağımsız olarak açıkça -abartısız- *devasa bir çerçevede cani sömürücüler, katliamcı baskıcılar ve halkın ve doğanın amansız yağmacıları* olmaya zorlar. **Bireysel kapitalistler ve aynı zamanda kapitalist ülkelerin hâkim sınıfları için, ne kadar canavarca olursa olsun herhangi bir yolla diğerlerini yenip batmaya zorlamazlarsa bizzat kendileri batacaklardır. Bu “reformla üstesinden gelinebilecek” bir şey değildir ve bu sistem içinde yönetici kesimden kişileri değiştirerek de değiştirilemez: yöneten her kim olursa olsun bu sistemin bizzat doğası, “mantığı” ve dinamikleri ve taleplerine bağlı kalmak zorundadır.**

Ancak tüm bu çılgınlıktan bir kurtuluş mümkündür: bu sistemi *alaşağı etmek* için bir *devrim*. Bu sistemin dayandığı sömürüyü, bu sömürüyle birlikte gelen baskıcı ilişkileri ve bu baskı ve sömürüyü “meşrulaştıran” (ve hatta yücelten) kültürü *ortadan kaldırmak* ve *kökünden sökmek* için bir devrim. Bu korkunçluklar sisteminin yerini, halk kitlelerini bu deliliğin ötesine geçmek için güçlendiren ve onlara ilham veren, insanlar arasındaki bu baskıcı ayrımların ve çatışmaların -sınıf, cinsiyet, ulus ve ülkeye dayalı- üstesinden gelineceği ve geride bırakılacakları komünist bir dünyayı hedefleyen sosyalist bir sistemle değiştirecek bir devrim.

Bütün bunlar benim yazarı olduğum *Constitution for the New Socialist Republic in North America* [Kuzey Amerika’da Yeni

Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa] eserinde somut ve açık bir şekilde ortaya konmuştur.

Dahası, 8-11 numaralı mesajlarda spesifik olarak bahsettiğim ve genel olarak bu mesajlarda geri döndüğüm üzere, şimdi, bu ülke içerisindeki ayrımların -özellikle de hâkim kapitalist sınıf ve onların politik temsilcileri arasındaki ayrımların- derin, akut ve gittikçe keskinleşmekte olduğu ve bu sebeple toplumu “birleşmiş” bir hâkim sınıf olarak kendi egemenlikleri altında tuttukları “normal yolun” artık parçalanmakta olduğu ve nesillerdir gittiği şekilde devam edemeyeceği bir zamandır. Burada da bu kritik, özgürleştirici sonuç yatmaktadır:

Şimdi, ezenlerden biri ya da diğerinin tarafını tutma zamanı değildir. Bu, bütün bunları yıkmak ve yerine çok daha iyi bir şeyi koymak amacıyla hâkim baskıcıların arasındaki derin ayrımlardan yararlanarak tüm sistemlerine saldırmak için belki de hayat boyu bir kez gelecek, son derece nadir bir açıklık ve şansın söz konusu olduğu nadir zamanlardan biridir.

Komünizmin Gerçeği: Demokrasi ve İfade Özgürlüğü–Belirleyici Faktör Ekonomik Temeldir!

Editörün notu: Aşağıdaki makale Farsça olarak *Atash/Fire* dergisi #145, Aralık 2023'te cpimlm.org adresinde yayınlanmıştır. Revcom.us gönüllüleri tarafından tercüme edildi. Parantez içindeki kelimeler/ifadeler çevirmenler tarafından netlik sağlamak amacıyla eklenmiştir. Bölüm 1 ve Bölüm 2 daha önce revcom.us adresinde yayınlanmıştır. Makalenin

Türkçe çevirisi Yeni Komünizm gönüllüleri tarafından yapıldı.
1. ve 2. Bölümü yenikomunizm.com adresinde yayımlandı.

Bu yazı dizisinin ana kaynağı Bob Avakian'ın *Democracy: Can't We Do Better Than That?* (Demokrasi: Neden Daha İyisini Yapamayalım Ki?) isimli kitabı ve onun demokrasi/diktatörlük üzerine diğer çalışmalarıdır.

Önceki bölümlerde burjuva demokrasisinin özünde nasıl burjuva diktatörlüğü olduğunu tartıştık. Ayrıca demokrasi ideali ile gerçekliği arasındaki çelişkinin, burjuva demokrasisini reforme etmeye ve genişletmeye yönelik birçok küçük burjuva yanılsamasının ve teorisinin kaynağı olduğunu ve demokrasi de dahil olmak üzere herhangi bir devletin ve genel üstyapısının sınırlarının ekonomik temeli tarafından belirlendiğini inceledik. Bu bölümde, herhangi bir toplumsal sistemin ekonomik temellerinin “hakların” içeriğini ve parametrelerini neden ve nasıl belirlediğini ve özellikle de burjuva demokrasisinin en ünlü ve hayranlık uyandıran özelliklerinden biri olan “ifade özgürlüğünü” nasıl şekillendirdiğini tartışacağız. Son olarak, “burjuva hakkı”nın dar ufkunun ötesine geçmek için egemen sınıfın devrimci bir şekilde aşağıya edilmesinden ve kökten farklı bir diktatörlük/demokrasi inşa edilmesinden başka bir yol olmadığını göstereceğiz.

Bütün toplumsal sistemlerde (kapitalist sistem veya sosyalist sistem) üstyapı, altında yatmakta olan ekonomik altyapıya hizmet etmek zorundadır. Bu sadece bir teorik soyutlama değildir ancak çok somut bir anlamı vardır. Şayet uygulanan siyasalar ve eylemler ekonomik altyapıya karşıysa veya onun altını oyuyorsa bu düzensizliğe, kaosa ve bütün sistemin bozulmasına neden olur. Şayet yasalar (ki bunlar siyasi üstyapının parçasıdır) temel mülkiyet ilişkileriyle çatışmaya girerse ekonomik altyapı tamamen dezentegre olur ve (kapitalist veya sosyalist olmasından bağımsız olarak) toplum

işleyemez.

Örneğin, yaşamın temel ihtiyaçlarının şu anda kapitalist toplumda üretildiği gibi üretilmeye devam ettiğini, yani büyük çoğunluğunun kapitalistlerin sahibi olduğu fabrikalarda [veya tarım arazilerinde] ücret karşılığında emek güçlerini satan işçiler tarafından üretildiğini ve kapitalistlerin [özel olarak] sahip oldukları ve kontrol ettikleri ürünleri sattıklarını düşünün. O zaman, bu koşullarda, kimsenin ihtiyaçları için ödeme yapmak zorunda olmadığını ve herkesin üretilenlerden ihtiyacı kadarını alabileceğini söyleyen bir yasa çıkardığınızı hayal edin! Bunun saçma görünmesi ve kesinlikle uygulanamayacağı gerçeği, temel bir gerçekliğin ifadesidir: toplumun üretim ilişkileri (yani ekonomik altyapısı), yasalar da dahil olmak üzere ideolojik ve siyasi üst yapının [temel koşullarını belirler].

Ancak kapitalizmin ekonomik temeliyle çelişen tüm teoriler bu örnek kadar açık bir şekilde gerçek dışı değildir. Örneğin, servetin adil dağılımını, hatta üretim araçlarının [toprak, makineler, fabrikalar, vs.] eşit dağılımını öngören pek çok burjuva demokrasisi teorisi vardır. Örneğin, herkese çalışması için bir parça tarım arazisi verilebileceğini ve eğer birileri diğerlerinin önüne geçmeye başlarsa, artığın vergilendirilebileceğini ve yine eşit olarak yeniden dağıtılabileceğini söylüyorlar! Ancak sorun şudur ki, meta üretimi ve mübadelesi, bu kapitalist üretim tarzı temelinde, üretim araçlarından eşit pay alarak çalışmaya başlasanız bile, kaçınılmaz olarak eşitsizliğe ve toplumun kutuplaşmasına yol açacaktır. Buna ek olarak, eşit tarım arazilerinin hiçbir zaman kesinlikle eşit olamayacağı gerçeği vardır, çünkü bazı topraklar daha verimlidir, suya daha yakındır ya da daha iyi bir konuma sahiptir, vb. -bu toprakların ürünleri diğer ürünlerle ve diğer ülkelerin çiftçileriyle rekabet halinde piyasaya sürülmelidir. Bu şekilde, değer yasası tüm bu ayrı üreticileri piyasa aracılığıyla birbirine bağlar ve onlara belirli bir kalite ve verimlilik standardı dayatır. Sonunda,

er ya da geç, bu üreticiler arasında eēitsizlik geliēecek ve bu eēitsizlik, [mülkiyet] eēitliēini saēlamak için hükümetin müdahalesiyle, toplumdaki bölünmeleri, bazılarının silahlanıp üretimi geniēletmelerini engelleyen hkmete karēı ayaklanacaēı noktaya kadar derinleētirecektir!

Eēer bir hükümet bu sürecin eēitsizliēe yol açmasını engellemek istiyorsa, dünya pazarı için üretimi durdurmalıdır ki bu da kapitalist sistem çerçevesinde gerçekçi ve pratik deēildir. Dolayısıyla ne kadar iyi olduēunuzun ya da politikalarınızın ve yasalarınızın ne kadar eēitliēi teēvik etmek için yapıldıēının bir önemi yoktur. Kapitalist meta üretimi ve mübadelesi çerçevesinde iēlediēiniz ve emek gücünü metaya dnētrdēnz sürece eēitsizlik reteceksiniz.

Bu nedenle, “gerçek dünyada”, yani kapitalist toplumda, bir ēirketin, iēsiz kalan insanların (ve belki de ailelerinin) açlık ve evsizlik çekmesine neden olsa bile, onları istihdam etmenin karlı olmayacaēı gerekçesiyle insanları iēe almayı reddetmesi tamamen yasaldır. Bu iēsiz ve evsiz insanlar bir yeri iēgal ederlerse ya da bir maēazadan para ödemededen yiyecek ve giyecek alırlarsa, devletin [yaptırım] aygıtı tarafından cezalandırılacaklardır – nk kapitalizmin ekonomik altyapısının iēleyiēine aykırı hareket etmiēlerdir. İēte bu yüzden kira ya da ipotek ödemelerini yapamayan insanları tahliye etmek yasaldır. Bir elektrik, su ya da gaz ēirketi, faturalarınızı demediēiniz takdirde elektriēinizi, suyunuzu ve gazınızı kesebilir ve bu tamamen yasaldır.

Özel mülkiyet ilkesine ve üretimde meta mübadelesine hizmet eden ve bunlara uygun olan bu yasalar, sadece mali ve ekonomik alanla ilgili yasalar deēildir ve doērudan üretim tarzını yansıtmazlar. Aksine, bazı yasalar; siyasi, kültürel ve askeri üstyapının korunmasıyla ilgilidir ve bunlar da altta yatan üretim iliēkilerinin korunmasına ve geliētirilmesine hizmet eder. rneēin, “demokratik ülkelerde” çok övülen ifade zgrlē burjuvazinin diktatrlēyle eliēmez, aksine iki nedenden ötürü bu ereve içinde var olur ve bu ereve

tarafından sınırlandırılır. Birincisi, egemen sınıfın kamuoyunun şekillendirilmesine hakim olması ve tekelinde tutmasıdır. Bu nedenle Marx ve Engels'in Komünist Manifesto'da yazdıkları bugün her zamankinden daha doğrudur: "Her çağın ya da her toplumun egemen fikirleri, her zaman egemen sınıfın fikirleridir." İkinci olarak, egemen sınıf silahlı kuvvetlere hakimdir ve onları kontrol eder ve sistemlerine ciddi tehdit oluşturan fikir ve uygulamaları ezmek için kullanır.

Bu durum bugün gözlerimizin önünde gerçekleşiyor. İsrail'in Filistin'e karşı yürüttüğü savaş dünya çapında keskin bir kutuplaşmaya yol açtı. Milyonlarca insan sadece 40 gün içinde 11.000'den fazla insanın katledilmesine kayıtsız kalamadı ve sokaklar ve üniversiteler protesto yerleri haline geldi. Ancak "burjuva demokrasilerinin" tepkisi, Filistin destekçilerinin ifade özgürlüğünü tanımak değil, sloganlardan mitinglere, Filistin bayrağı taşımaktan puşi takmaya kadar her şeyi yasaklamak oldu ¹ – medya ve sanal ağlar ise Filistin destekçilerinin haber ve görüşlerini büyük ölçüde çarpıtıyor ya da siliyor. Bunu büyük bir gayretle yapıyorlar çünkü İsrail Batı demokrasileri için önemli bir müttefik ve onu savunmamak sistemlerinin temel çıkarlarına sırt çevirmek anlamına geliyor.

Hamas'ı "terörist" bir grup olarak adlandırıyorlar, ancak ne İsrail ne de ABD ne de diğer emperyalizminin çıkarlarına hizmet edenler "terörist" olarak etiketleniyor. Her ne kadar toplumun Filistin meselesi etrafında kutuplaşması ve egemen sınıftaki bölünmelerin yoğunlaşması nedeniyle medyanın sessizliği azalmış olsa da, medya henüz ABD'nin bu konuda bir hakka sahip olup olmadığı sorusunu kamuya açık bir şekilde ele alamadı. Bu örneklerde gördüğümüz gibi, medyanın egemen sınıf tarafından kontrolü ve yönetimi, kapitalist toplumun üst yapısında burjuvazinin diktatörlüğünün çok yönlü uygulamasının önemli bir yönüdür. Herkes için özgürlük ve eşitlik ne siyasi düşünce alanında, ne toplumsal ilişkilerde ne de ekonomik ilişkilerin temelinde mevcuttur. Tüm bu alanlarda yalnızca

sınıf egemenliği vardır. Bu gibi zamanlar, ifade özgürlüğü hakkı içinde gizlenen burjuva diktatörlüğünü ortaya çıkarır.

Burjuva demokrasisi/diktatörlüğü çerçevesinde, ifade özgürlüğü kavramının kendisi de ekonomik temelden, meta üretiminden ve mübadeleden etkilenir ve “fikir pazarı” kavramı kapitalist mülkiyet ilişkilerinin bir ifadesidir. Burjuva hakları teorisyenlerinden John Stuart Mill, popüler olmayan fikirler de dahil olmak üzere herkes için ifade özgürlüğünü savunmuş ve herhangi bir teorinin argümanlarının sadece karşıtlarından değil, aynı zamanda o fikrin en iyi savunucularından da duyulması gerektiğini söylemiştir. Bu ifade ikiye ayrılabilir: Bir yandan John Stuart Mill’in savunduğı şey, bireylerin fikri mülkiyete sahip olma hakkıdır.² Thomas Jefferson (Amerikan demokrasisinin babası), fikir ve görüşlerin mülkiyetini bir tür özel mülkiyet olarak görmüş ve her türlü mülkiyetin korunmasını bir hükümetin en önemli görevi olarak kabul etmiştir.

Fikirler pazarında ifade özgürlüğü, herkesin kendi fikirlerinin sahibi olduğı anlamına gelir. Eğer yeni bir fikri varsa, “çalınmaması” için bu fikri halka açmadan önce kendilerine fayda sağlayacak bir şekilde (bir buluşun patentini almak gibi) “tescil ettirmeleri” gerekir. Fikir kamuya açıklandıktan sonra da en iyi fiyat için (bu değer doğrudan finansal olmasa bile) diğer fikirlerle “rekabet” etmek zorundadır. Bu süreçte önemli olmayan tek şey, fikrin gerçeğın daha iyi anlaşılmasına, dünyanın daha iyi anlaşılmasına ve insanların çoğunluğunun yararına olacak şekilde değiştirilmesine hizmet edip etmediğidir. Fikirler bu şekilde sahiplerinin mülkünden başka bir şey haline gelmez, böylece nesnel gerçeklikle karşılaştırarak onlara herhangi bir şekilde meydan okumak, fikrin yaratıcısına bir saldırı olarak kabul edilir, çünkü önemli olan gerçek değil, “benim fikrim”dir.³

Öte yandan John Stuart Mill’in ifade özgürlüğü olarak

savunduğu şey de komünist bakış açısından çok önemlidir ve hakikatin halk ve bizzat komünistler tarafından daha derinlemesine anlaşılması sürecinin hayati bir parçasıdır. Maddi gerçeklik düzeyiyle (ister toplumda ister doğada olsun) ilgili olan hakikat sürekli olarak hareket eder ve gelişir ve karşıt fikirler ve bu fikirlerin en iyi savunucuları ile diyalog ve tartışma olmadan bilinmesi imkansızdır. Karşıt fikirlerin tartışılması, toplumda gerçeğin keşfedilmesi için büyük bir enerji yaratır; bu sayede doğru fikirler kendilerini yeniden kanıtlayabilir ya da kusurlarını düzeltebilir. Evet, herkes fikirlerini ifade edebilmek için -baskıdan ve düşünce ve fikirlerin özel mülkiyetinin esaretinden- özgür olmalıdır. Ancak bu sadece birkaç birey için özgürlük değildir. Her şeyden çok, geniş halk kitleleri bu süreç aracılığıyla, çeşitli ve daha derin yönleriyle olaylar ve dünya hakkındaki hakikate ulaşmakta özgür olmalı ve bilimsel bilgiyi arama ve hakikati keşfetme konusunda güçlendirilmelidir. İnsanlar ancak bu şekilde gerçekten topluma liderlik edebilirler.

Sorunun bir diğer boyutu ise John Stuart Mill'in teorisindeki "sınırsız ifade özgürlüğünün" aslında hiçbir zaman var olmamasıdır. Belirli fikirleri yasaklayan bir politika olmasa bile, zaman ve kaynaklar üzerindeki nesnel kısıtlamalar nedeniyle dünyadaki tüm fikirler ve bakış açıları medya ve yayınlarda eşit şekilde yansıtılamaz. Gerçekte, kapitalist sınıflı toplumda olan şey, egemen sınıfın çıkarlarına uygun fikir kümelerinin rekabet etmesi ve bu süreçte liderliğin olmadığı iddia edilmesidir. Ancak sosyalist toplumdaki program, nesnel sınırlamaları göz önünde bulundurarak, çok çeşitli ve çelişkili fikirleri yansıtmaktır. Bu süreç, herhangi bir noktada devletin ya da hatta komünist partinin menfaatine olacak şekilde değil, mümkün olan en üst düzeyde gerçeğe ulaşmaya hizmet edecek şekilde yönetilir. Doğru olan her şey sonuçta proletaryanın çıkarıdır.

Söylemeye gerek yok ki, burjuva demokrasilerinde tüm yasalar ve sivil haklar egemen sınıfın diktatörlüğünü sağlamlaştırmak

ve istikrara kavuşturmak üzerine kurulu olsa da, aynı yasalar polis, mahkemeler ve genel olarak yetkililer tarafından da yorumlanmakta, değiştirilmekte ve insanlara karşı kullanılmaktadır. Örneğin “toplanma özgürlüğü” anayasada⁴ tanınan ancak pratikte ayaklar altına alınan tek ülke İslam Cumhuriyeti değil. Jina ayaklanması sırasında yüzlerce kişi öldürüldü ya da kör edildi, binlercesi de tutuklandı. ABD’de yasalar bir Siyahın silah taşıma ve kendini savunmak için kullanma hakkını bir beyazınkiyle aynı şekilde tanımaktadır. Ancak, silahlı bir Siyah bir polisle karşı karşıya gelirse, büyük olasılıkla hayatını kaybedecek ve polis tarafından öldürülmesi büyük olasılıkla “haklı cinayet” olarak değerlendirilecektir. Baskı, ister fikirlerin bastırılması biçiminde, ister güvenlik ya da askeri güçler tarafından [fiziksel] baskı şeklinde olsun, sınıf diktatörlüğünün varlığını gösterir ve bu sınıf diktatörlüğünün omurgası, ordusu ve askeri güçleridir. Bu nedenle “barışçıl devrim” diye bir şey olamaz.

Devrim, toplumun ekonomik temelinin ve üstyapısının dönüştürülmesi anlamına gelir; bu da egemen sınıfın yerine başka bir sınıfın geçmesini gerektirir. Tarihte hiçbir dönemde bir egemen sınıfın, kendisini ortadan kaldırmak isteyen sınıfa gönüllü olarak “yerini bıraktığı” görülmemiştir. Devrim, bir egemen sınıfın yerine başka bir sınıfın geçmesi anlamına gelir. Bu çağın devrimi, komünist devrim için de bu gereklidir. Ancak proleter devrimin amacı, 18. yüzyıldaki burjuva devrimlerinin amacının aksine, tüm sömürü ilişkilerini, tüm baskıcı iş bölümlerini ve toplumun sınıflara bölünmesini temsil eden tüm siyasi kurumları ve [geleneksel] fikirleri ortadan kaldırmaktır. ⁵

Burjuva demokrasisinin/diktatörlüğünün gerçek mahiyeti hakkında ortaya çıkan her şeye rağmen, bugün yaşadığımız tüm baskı, sömürü ve savaş ve soykırımın kökeni, “demokratik hakların” maddi/esas temellerinden ve burjuva demokrasisinin ufkundan ayrı değildir. Herkes için demokrasi, herkes için

ifade özgürlüğü, sömürenlerle sömürülenler arasında eşitlik hiçbir yerde yoktur ve hiçbir zaman da olmamıştır. Kapitalizm-emperyalizm sistemi içerisinde hiçbir zaman şu anda sahip olduğumuzdan daha iyi bir dünyaya sahip olamayız. Ama artık gerçek bir devrimle bambaşka bir sistemde yaşamak mümkün. Ancak dünyadaki insanların çoğunluğu için devrim hâlâ yabancı bir şey ve birçoğu, iklim değişikliği ve nükleer savaş tehdidi insanlığın varlığını ciddi şekilde tehdit ederken bile, daha fazla ve daha iyi “demokratik haklar” elde etmek için savaşmakla meşgul olmayı tercih ediyor.

Bir sonraki sayıda, sosyalist toplumda çok daha üstün bir demokrasi/diktatörlük türüne ve niteliksel olarak farklı bir özgürlük türüne sahip olsak da, bunun burjuva demokrasisinin/diktatörlüğünün bir genişlemesi ya da iyileştirilmesi olmayacağını tartışacağız.

Çevirmenlerin son notu:

Metinde geçen aşağıdaki bilimsel terimlerin temel bir açıklaması için – 1) üretim araçları 2) meta üretimi 3) değer yasası – lütfen Bob Avakian’ın [“Metalar, Kapitalizm ve Bu Sistemin Korkunç Sonuçları: Basit Bir Açıklama”](#) başlıklı makalesine bakınız.

Komünizmin Gerçeği, Demokrasi Gerçeği ve Demokrasi İdeali

(Bölüm 2)

Editörün notu: Aşağıdaki makale Farsça olarak *Atash/Fire* dergisi #144, Kasım 2023'te cpimlm.org adresinde yayımlandı. Revcom.us gönüllüleri tarafından İngilizceye çevrildi. Çevirmenlerin notları parantez içindedir. Makalenin İngilizce 1. bölümü 2 Ekim 2023'te revcom.us adresinde yayımlandı. Makalenin Türkçe çevirisi Yeni Komünizm gönüllüleri tarafından yapıldı ve 1. Bölümü yenikomunizm.com adresinde yayımlandı.

Bölüm 2

Bu yazı dizisinin ana kaynağı Bob Avakian'ın *Democracy: Can't We Do Better Than That?* (Demokrasi: Neden Daha İyisini Yapamayalım ki?) adlı kitabı ve demokrasi/diktatörlük üzerine diğer çalışmalarıdır.

Bu dizinin 1. Bölümünde, her demokrasinin ve devletin sınıfsal bir içeriğe sahip olduğunu ve sınıfsal içeriğinden bahsetmeden demokrasiden bahsetmenin anlamsız olduğunu tartışmıştık. Ayrıca burjuva demokrasisinin aslında kapitalizm, yani kapitalist baskı ve sömürü (özellikle kapitalizm-emperyalizm) temelinde kurulan burjuva diktatörlüğü olduğunu söylemiştik. Ve demokrasinin aslında sadece egemen sınıf saflarında uygulandığını, diktatörlüğün ise ezilen sınıf ya da sınıflar üzerinde uygulandığını söylemiştik. Askeri güç, bir sınıfın diğeri üzerindeki tahakkümünün yoğunlaşmış ifadesidir; ordu, egemen sınıfın güç kullanma tekeli temsil eder. Parlamento [veya Kongre] ve seçimler de dahil olmak üzere diğer tüm kurumlar şiddetin kullanılması tekeline göre talidir veya ona tabidir ve hatta gerektiğinde vazgeçilebilir. (Buna rağmen insanlar genellikle demokrasiyi [parlamento ve seçimler] ile özdeşleştirmektedir).

Kısacası, devlet aygıtı -özellikle silahlı kuvvetler, ama aynı zamanda mahkemeler ve hukuk sistemi, idari bürokrasi, vs.- tek

bir sınıfın, toplumun ekonomik ilişkilerine hakim olan bir sınıfın elindedir. Bu devletin ürettiği fikirler ve değerler, “eşitlik” gibi fikirler bile bu ekonomik altyapının ihtiyaçlarına karşılık gelir ve tüm bireysel haklar bu sistemin çerçevesi tarafından sınırlandırılır. Dolayısıyla, ne burjuva demokrasisinin devlet aygıtı ne de başka herhangi bir devlet (demokratik devlet/sosyalist diktatörlük dahil) tarafsızdır.

2. Bölüm’de demokrasiye ilişkin mevcut yanılsamaları inceleyeceğiz ve aynı zamanda demokrasi gerçekliğinin keskin çelişkisini demokrasi idealiyle uzlaştırmaya çalışan teorisyenlerin argümanlarına da bakacağız.

Bu yanılsamaların, burjuva demokrasilerinin işlediği, bugün çevrenin tahrip edilmesini de içeren insanlığa karşı suçlara göz yumma pratiğinde önemli bir rolü var. Batılı demokrasilerin tamamı İsrail ordusunun Gazze halkına karşı yürüttüğü soykırım savaşını kayıtsız şartsız savundu. Hamas’ın 7 Ekim 2023’te İsraili muharip olmayanlara yönelik saldırılarını demokrasinin önünde bir engel olarak görüyorlar; ki bu demokrasi, Auschwitz krematoryumlarından çok daha gelişmiş bir teknoloji kullanılarak Dünya gezegenindeki 2,5 milyon insanın öldürülmesini gerektiriyor!

Demokrasinin yadsınamaz gerçekleriyle karşı karşıya kaldığımızda yanılsamalardan biri, demokrasinin mükemmelleştirilebileceğine, onun henüz başaramadığımız ama ilerlemeye devam etmemiz gereken bir ideal olduğuna olan inançtır. Bu, demokrasi savunucularının, büyük burjuva demokrasilerinin inkar edilemez suçlarıyla karşı karşıya kaldıklarında kullandıkları argümanlardan biridir. Evet, demokrasi adına pek çok korkunç şey yapıldığını söylerler ‘‘ama’’ diye eklerler: ‘‘tüm kusurlarına rağmen demokrasi hâlâ mümkün olan en iyi yönetim şeklidir’’. Bu düşünce biçimi özellikle şiddetli baskıcı otoriter rejimlerin (Şah Pehlevi rejimi ve İslam Cumhuriyeti yönetimindeki İran gibi) yönettiği ülkelerdeki insanlar arasında popülerdir.

[İran'daki] Jina ayaklanması sırasında birçok genç insanın demokrasiyi idealize etme eğilimine tanık olduk. Örneğin, [merhum] Sarina Esmailzadeh'in İran ve Etiyopya'daki durumu ABD'deki Los Angeles ile karşılaştıran ve "Los Angeles "a ulaşmanın ulaşılması gereken ideal olduğu sonucuna varan sözlerini dinleyin. ¹ Ancak bu yüzeysel bakış, İran/Etiyopya ve Los Angeles'ın aynı madalyonun iki yüzü olduğunu asla ortaya koyamaz. Burada "Los Angeles "ı tırnak içine alıyoruz, çünkü Los Angeles şehrinin kendisi, efsanevi zenginliğe sahip bir azınlığa ev sahipliği yapan bir avuç kapalı site ile yol kenarlarında kilometrelerce uzanan evsiz kampları arasındaki zıtlıkta görülebileceği gibi, çarpıcı yoksulluk ve zenginlik kutupları içermektedir. Ya da başka bir örnek vermek gerekirse, Belucistan'da [İran'ın bir bölgesi] yükselen slogan, "Ne Monarşi ne de Teokrasi! [Demokrasi ve Eşitlik İstiyoruz!" sloganı, Şah ve şeyhler [mollalar] tarafından onlarca yıldır sürdürülen baskı ve sömürüye alternatif olarak demokrasiyi öneriyor.]

Bu örnekler, insanların İslam Cumhuriyeti gibi mutlak hukuk dışı güç kullanan otoriter ve faşist/dinci hükümetlerin muazzam baskısı altındayken böyle bir çözüme ulaşma ve kendi baskı ve sömürülerini yüzeysel olarak Avrupa ve ABD'deki "dünyanın öteki tarafı" ile karşılaştırma yönündeki kendiliğinden eğilimlerini göstermektedir.

Ancak, insanları sorunun gerçekliğini anlamaktan alıkoyan bu bilim dışı kendiliğinden eğilime ek olarak, teorileştirmeleri bu ölümcül, bilim dışı tutumu "haklı çıkaran" ve tarihi kendi çıkarları için analiz etmek için araçsalcı mantığı kullanan başkaları da var. Hatta demokrasi mücadelesinin İslam Cumhuriyeti'ni yıkmak için sadece bir "ilk adım" olduğunu ve buna dayanarak "daha sonra" daha yüksek hedeflere ulaşılabilirliğini vaat ediyorlar.

Demokrasinin Kalıcı Olarak Genişletilmesi ve Geliştirilmesi

Kavramı

Demokrasinin mükemmel olmasa bile en azından mükemmelleştirilebilir ve genişletilebilir olduğuna dair argümanlardan biri, antik çağlardan günümüze demokrasinin gelişim tarihinin Yunan şehir devletinden günümüzün demokratik devletlerine uzanan düz bir çizgi olarak [yanlış] anlaşılmasına ve [bu süreçte] toplumun daha önce dışlanmış veya ayrımcılığa uğramış kesimlerini – köleler, kadınlar, yoksullar vb. dahil edecek şekilde genişlemesine dayanmaktadır. Buradan da bugün aynı tarihsel yörüngede ilerlememiz, demokrasiyi henüz demokratik olmayan ülkeleri de kapsayacak şekilde genişletmemiz ve demokratik ülkelerde de göçmenlere, queerlere ve diğer dışlanmış nüfuslara demokratik hakları genişletmeye ve onları burjuva toplumuna entegre etmeye çalışmamız gerektiği sonucuna varıyorlar. Ancak ne yazık ki, insan toplumlarının tarihsel evrimine ilişkin bu anlayış diyalektik materyalizme aykırıdır: Başka bir deyişle, bilim dışı ve gerçekliğe aykırıdır.

Bu tür argümanlar yeni değildir. İlk olarak 19. yüzyılda **Fransız demokrat Alexis de Tocqueville** tarafından ortaya atılmıştır. “Sahne artık değişti” diye yazıyor Tocqueville. “Rütbe ayrımları yavaş yavaş ortadan kalkıyor; bir zamanlar insanlığı ayıran engeller yıkılıyor; mülkiyet bölünüyor, iktidar birçok kişi tarafından paylaşılıyor, zekanın ışığı yayılıyor ve tüm sınıfların kapasiteleri eşitliğe doğru yöneliyor. Toplum demokratikleşir ve demokrasi imparatorluğu yavaş ve barışçıl bir şekilde kurumlara ve geleneklere dahil edilir. ” ²

Bu güzel resmin “küçük” bir kusuru var: **Hiç doğru olmaması** – o zaman da doğru değildi ve şimdi de doğru değil! Burjuva devrimlerinden sonra feodalizmin çözülmesiyle gerçekleşen şey, demokrasinin sınıf ayrımı olmaksızın genişletilmesi değil, feodal sömürü ilişkilerinin yerini alan kapitalist sömürünün temel ilişkilerinin genişletilmesiydi. [Bu, toplumsal statüden

bağımsız olarak halkın daha da genişleyen egemenliğinin bir ifadesi değil, temel ekonomik sistem (kapitalizm ve daha sonra kapitalizm-emperyalizm sistemi ya da küresel kapitalizm) üzerindeki egemenliğini sağlamak ve güçlendirmek nihai amacıyla burjuvazinin proleterya ve diğer ezilenler üzerindeki diktatörlüğünün bir ifadesi ve gerekli bir bileşeni olarak demokratik süreçlerdi.]

Bununla birlikte, “sahne değişikliğinin” bir dereceye kadar, burjuva devrimleri yoluyla insanın toplumsal örgütlenmesinde bir sıçramanın sonucu olduğu ve bunun da üretici güçlerin gelişiminin feodal üretim tarzıyla antagonistik bir çelişki içine girmesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı unutulmamalıdır. [Bu sıçrama] siyasi üstyapıyı ve onun ekonomik temellerini kökten değiştirdi ve asla kademeli ve düz bir süreç olmadı.

Peki, “demokrasiyi geliştirme” kavramını demokratik dünya görüşü için bu kadar önemli kılan nedir? Bob Avakian’ın yazdığı gibi, demokrat entelektüel,

...mevcut toplumsal sistemin varolmaya devam etmesini ancak en kötü aşırılıklarından arındırılmasını, reformlara yer açılmasını ve kurulu düzeni havaya uçurma ve mevcut tüm toplumsal ilişkileri altüst etme tehdidinde bulunmadıkları sürece ezilenlerin taleplerinin karşılanmasını ister. ³

Ancak bu [orta] tabakanın arzu ve istekleri ne olursa olsun, gerçek şu ki bu tür bir demokrasi (ve kapitalist sistem altındaki tüm demokrasi çeşitleri) şiddetli “aşırılıklara” gitmeden, acımasız sömürü, kriz, savaş ve çevresel yıkım olmadan var olamaz. Eğer zamanın belirli noktalarında ve bazı emperyalist ülkelerde belirli haklarda bir genişleme sağlanmışsa – örneğin kadınların konumunda – bu demokrasinin genişleyen doğasından kaynaklanmamıştır, hatta sadece kadınların ve grupların daha fazla hak elde etmek için verdikleri mücadelenin bir sonucu da değildir. Soruna bu bakış açısı, bu “mücadele imkanını” yaratanın demokrasi olduğunu

varsaymaktadır. Aynı görüş Küresel Güney ülkelerine uygulandığında, bu ülkelerin demokrasisi ve daha fazla hak elde edememelerinin nedeninin yeterince mücadele etmemeleri olduğu gibi şovenist bir sonuca ulaşmaktadır! Belirli haklar genişletilmiş olsa da, bunun başlıca nedeni bu ülkelerin emperyalist kapitalist sistemdeki ayrıcalıklı konumlarıydı ve bu da dünyanın geri kalanının sömürülmesine dayalı bir ekonomik ve siyasi istikrara izin veriyordu; bu, Hindistan'dan Brezilya'ya ve İran'a kadar Küresel Güney demokrasilerinde mümkün olmuş ya da olacak bir şey değildir.

Daha geniş bir bağlama baktığımızda, devrim tehlikesinin ve dünyadaki sosyalist ülkelerin varlığının önemli bir etkisi olduğunu, [büyük] demokrasilerin yönetim organları üzerinde kendi sistemleri çerçevesinde bazı haklar vermeleri için baskı oluşturduğunu görüyoruz – böylece insanlar [gerçek] sosyalizmle karşılaştırıldığında geri kalmışlıklarını görmeyecekler. Bunun olumsuz bir örneği, Black Lives Matter gibi büyük halk protestolarına rağmen, ABD'deki Siyahların durumunda herhangi bir iyileşme olmamasıdır. Aksine, sistemin küresel ölçekte yaşadığı krizlerin baskısı altında, Cumhuriyetçi faşizm güç kazanmış ve daha önce verilen ve yürürlükten kaldırmayı planladıkları haklara karşı sistematik saldırılar başlatmışlardır.

Demokrasi İdeali ile Demokrasi Gerçeği Arasındaki Çelişki

Bu sorunun köklerinden biri, yukarıda belirtilen tüm gerçeklere rağmen, demokrasi idealinin “demokrasilerin” fiili pratiği tarafından çürütülmesine rağmen, çoğu insanın hala “saf demokrasiyi” ideal olarak görmesidir. Bir yandan, hem evrensel ve ebedi ilkeler sunan demokrasi teorisyenlerinin yazıları hem de demokrasi adına hüküm süren burjuva zalimlerin uğraşları ile dolup taşıyoruz. Öte yandan, bu demokrasilerin egemenliği altında ve onlarca yıldır en üst pozisyonları ellerinde tuttukları dünya altında yaşamının gerçekliğine

sahibiz. Bu çelişki, sistemi teşhir etmek ve ona karşı mücadele etmek için önemli bir kaynak olsa da, bizzat [çelişkinin] kendisi, demokratik sistemin “mükemmelleştirilebilirliği” veya henüz gerçekleşmemiş demokratik ideallerin “gerçekleşmesi” konusunda yinelenen bir yanılsama kaynağıdır.

Bunun bir sonucu, burjuva demokrasisinin radikal varyantlarının, sistem muhalifleri ve hatta demokrasinin idealleştirilmesini merkezi bir bileşen olarak içeren sosyalist eğilimler arasında sürekli olarak birbirini ardına ortaya çıkmasıdır. Sosyalist devlet de [proletaryanın] bir demokrasisi/sınıf diktatörlüğüdür. Ancak bu demokrasi devletin ve sınıfların çözülmesine (yani kendisinin çözülmesine) doğru ilerlemezse, komünist bir dünyaya doğru ilerlemezse, sosyalizmi kendinde bir amaç olarak görürse, sosyalist niteliğini kesinlikle kaybedecektir. (Bu konuyu gelecek yazılarımızda tartışacağız).

Bahsettiğimiz gibi, dünyanın çarpıklığı ve dengesizliği (yani dünyanın emperyalist ülkeler ve emperyalizmin egemen olduğu ülkeler olarak bölünmesi) ve kapitalizmin küreselleşmesi sonucu emperyalizm çağının gelişi, güçlü demokrasiyi geliştirme ve onu idealleştirme konusundaki yanılsamaları körükleyen güçlü bir maddi güçtür. Bu çelişkinin dünyadaki siyasi rolü önemlidir ve dünyanın mevcut çarpıklığı içerisinde düşünceleri, hatta karşıtlıkları ve mücadeleleri şekillendirmek gibi bir rolü vardır. Bu durumda emperyalizmin siyasi ve ideolojik sonuçları çok katmanlı ve çok yönlü olmuştur. Bir yandan, emperyalist ülkelerde (on yıllardır var olan) “normal zamanlar”, proletaryanın bir kesiminin “aristokrasisini” doğurmuştur; koşulları umutsuz olmayan, radikal değişimden ziyade genişletilmiş demokratik haklar için pazarlık yapan bir işçi tabakası. Öte yandan, emperyalizmin egemen olduğu ve koşulların sürekli olarak umutsuz olduğu ülkelerde insanlar genellikle devrimci değişim isterler, [ancak] umutları ve hayalleri birinci grubun konumu ve

ayrıcalıkları tarafından şekillendirilir ve renklendirilir. Bu durum emperyalist ülkelerde siyaset ve ideoloji alanında sosyal demokrasiye, tahakküm altındaki ülkelerde ise burjuva-demokratik milliyetçiliğe doğru belirgin bir eğilime yol açmıştır.

Temelde bu siyasi ve ideolojik eğilim, küçük ölçekli kapitalistlerin ve mülk sahiplerinin bakış açısını yansıtmaktadır. Onların demokrasi idealleri servetin ve iktidarın ufak bir azınlık için olmadığı bir devlettir. [Servetin bu şekilde yoğunlaşması] bir tür yolsuzluk ya da bir zamanlar uygulanan ya da en azından denenilen demokrasinin ihlali olarak görülmektedir. Küçük burjuva demokrasi ideali, bu görüşü öne sürenlerin hepsinin, hatta çoğunun küçük ölçekli mülk sahibi olduğu ya da yalnızca kendi çıkarlarını gözettileri anlamına gelmez. [Bu bakış açısı] zenginlik ve iktidarın birkaç kişinin elinde toplandığında, bunun kaçınılmaz olarak kötüye kullanılacağını anlayan entelektüellerin düşünceleriyle örtüşmektedir. Bu sınıf emperyalist tekeller döneminden erken kapitalizm dönemine geri dönmek istiyor. Ancak tekellerin gelişmesine yol açanın tam da ilkel kapitalizmin işleyişi ve dinamikleri olduğunu, emperyalizmin bizzat kapitalizmin temellerinden büyüdüğünü anlamaktan yoksunlar.

Bu sorunun bir başka yönü de küçük burjuvazinin kendi deyimiyle “saf demokrasiyi” sınıfların ötesinde görmesidir. Kendi çıkarlarını tüm sınıfların çıkarları olarak görürler. Bu nedenle, her bireyin kendi alanında “doğrudan demokrasiyi” uygulayabildiği düzenlenmiş kapitalizmi herkesin yararına görürler! Bu tür özgürlük, eşitlik ve hak kavramları küçük meta üreticilerinin konumuna tekabül etmektedir.

Bu dünya görüşünün merkezinde ne var? Meta sahibi olarak kimlikleri aynı zamanda sermayenin emirlerine ve sermaye birikiminin itici güçlerine tabi olan insanların atomizasyonunu yansıtan bireysel egemenlik – “kendi alanını kontrol etme”- idealidir. Yani, bu ideal gerçekte dünya

insanlarının çoğunluğu tarafından ulaşılamazdır (her ne kadar çoğunluğun kendisi böyle düşünmese de).

Dolayısıyla sorun “gerçek demokrasi”, “gerçek insan hakları” ya da “gerçek eşitlik”in henüz hiçbir yerde uygulanmamış olması değil, Bob Avakian’ın da işaret ettiği gibi, sınıfsal içeriğinden bahsetmeden demokrasiden bahsetmenin anlamsız ve daha da kötü olmasıdır. Avakian, tüm bu burjuva idealleri ve ilkeleri hayata geçirilse bile [BA’dan alıntılacak olursak]

Sonuç bugünküyle aynı olacaktır. Yani bir azınlık, çoğunluğu sömürebilmek için her fırsatı değerlendirecek ve bu sömürüyü sağlamak için doğrudan zor kullanarak bu ilişkileri sürdürecektir, uygulayıcılar çalıştıracak, böl ve yönet politikalarına başvuracaktır. Yani herkese fırsat eşitliği ilkesi tam ve tutarlı bir şekilde uygulandığı takdirde başka bir sonuç elde edilemeyecektir. Başka bir deyişle, elimizde şu anda sahip olduğumuz, toplumsal eşitsizlikleri ve proletaryanın sömürülmesini içeren burjuva toplumundan başka bir şey olmayacaktır. Sömürüyü ortadan kaldırmanın yanı sıra toplumsal eşitsizliğin de ortadan kaldırılmasını içeren başka bir sonuca ulaşmak için, burjuva toplumunun ideallerinin ve ilkelerinin ve onun ifadesi olan maddi koşulların ötesine geçerek onu devirmek gerekir. Burjuva devletini devirmek ve Marx’ın “burjuva hakkının dar ufku” (herkes için eşit fırsat) dediği şeyin ve onu yansıtan ve mümkün kılan tüm ekonomik ve diğer toplumsal ilişkilerin ötesine geçmek gerekiyor.

Marx’ın dediği gibi, demokrasinin idealleştirilmesi de dahil olmak üzere, ölümlerin ölümlerini gömmesine izin vermenin zamanı çoktan geldi de geçiyor.

DİPNOTLAR:

1. Sarina bir videoda hayallerinden bahsederken “Dünyada bir Etiyopya bir de Los Angeles olduğunu biliyorum ve

ben mükemmeliyetçi olduğum için Los Angeles'ı tercih ediyorum" dedi. İslam Cumhuriyeti'nin paralı askerleri tarafından öldürüldüğünde 16 yaşındaydı.

2. Alexis de Tocqueville, "Yazarın Girişi", Democracy in America (New York: Vintage Books), ed. Phillips Bradley, Cilt 1, s. 9.
3. Bob Avakian, Demokrasi; Neden Daha İyisini Yapamayalım ki?, s. 85, İngilizce baskı.

Komünizmin Gerçeği, Burjuva Demokrasisi Burjuvazinin Sınıf Diktatörlüğü Demektir

Editörün notu: Aşağıda bir okurumuzun yaptığı çeviri İngilizceden yapılmıştır. Yazının orijinali İran Komünist Partisi Marksist-Leninist-Maoist'in teorik yayın organı olan *Atash* (Ateş) içerisinde yayınlanmış (143. Sayı, Ekim 2023) bir yazı dizisi olup İKP (MLM)'nin websitesi olan cpimlm.org içerisinde Farsça paylaşılmıştır. Farsçadan İngilizceye çeviriyi ABD'li devrimci komünistler yapmıştır.

Bölüm 1

Demokrasi bir yönetim şeklidir. Demokrasi bir tür devlet iktidarıdır ve hiçbir hükümet kesinlikle tarafsız değildir. Özünde her devletin bir sınıfı vardır ve demokrasi sınıf doğasından bağımsız değildir. *Atash/Fire* dergisi #143 İran Komünist Parti Dergisi Marksist-Leninist-Maoist Ekim 2023

Atash dergisinin bu sayısından başlayarak “Komünizmin Gerçeği” sütununda Bob Avakian’ın çalışmalarından ve özellikle Avakian’ın *Demokrasi: Neden Daha İyisini Yapmayalım Ki?* (Democracy: Can’t We Do Better Than, 1986) adlı makalesinden yararlanarak demokrasiyi tartışacağız. Mesele şu: Siyasi yanlışlamlardan ve büyük yalanlardan kopmadan, asla devrim yapamayız ve insanlığın kurtuluşunun hizmetinde, [dünya] nüfusunun çoğunluğu için temelde farklı bir toplum inşa edemeyiz. Bu yanlışlamlardan biri de demokrasi yanlışlamasıdır.

İran İslam Cumhuriyeti’nin (İİC) teokratik faşist rejimine bir alternatif ve bir ideal olarak burjuva demokrasiden kopmak, İİC’nin dine entelektüel köleliğinin zincirlerini kırmak aynı derecede önemlidir. Aslında, İİC’nin devrilmesi de dahil olmak üzere tüm toplumsal sorunlarımızı ve acılarımızı çözmek için, bu rejimin suçlarını hangi üretim tarzı aracılığıyla işlediğini sormalıyız. Başka bir deyişle, “‘Herhangi bir toplumsal sorunu çözecek olan üretim tarzı hangisidir?’ ... ‘bu en temel şeydir... çünkü temel anlamda toplumda yaptığınız her şey ekonomik sistemin ne olduğuna bağlı olarak şekillenir ve sınırlanır. (ki bu da yine ‘üretim tarzı’ demenin başka bir yoludur).” (Bob Avakian. Yeni Komünizm, “1. Bölüm–Hangi Üretim Tarzı Yoluyla?” s. 48-57).

İİC’ye alternatif konusunun geniş bir kesim tarafından ciddi biçimde gündeme getirildiği günümüzde, soldan sağa tüm örgütler, partiler ve programlar alternatif olarak “demokrasi”yi sunuyor. Her ne kadar cumhuriyeti ya da monarşiyi tartışmaktan kaçınsa da (ABD yanlısı) Rıza Pehlevi demokrasiden kesin bir dille bahsediyor. [ABD yanlısı faşistler] MEK (Halkın Mücahidleri-i Halk) demokratik bir cumhuriyetten söz ediyor. Hatta İİC’nin Mehdi Nasiri gibi bazı kesimleri, “İslam Cumhuriyeti’nden geçiş” veya “çöküşü” sonrasında alternatif olarak laik demokrasiyi önerdiler.² Ama hiçbirisi bu “demokrasinin” kapitalizmin sosyo-ekonomik ilişkileriyle nasıl bir ilişkisi olduğuna dair tek bir kelime

dahi söylemiyor. Herkes bunu toplumun ekonomik temellerine dayanmayan bir “ideal” olarak adlandırıyor. Bu arada, Hamaney ve diğer İslamcı kökten dincilerin “Batılı demokrasiye” yönelik gerici ve oportünist saldırıları, burjuva demokrasisini savunmak için bir argüman ve onun “meşruluğunun” kanıtı olarak kullanılıyor. “Demokrasi” bayrağının yükseltilmesi, kendilerini komünist olarak adlandıran Charter of Twenty Organization (Yirmi Örgütün Ortak Bildirgesi)³ gibi sol ve feminist grup ve partilerin açıklamalarında bile benzer bir şekilde görülebilir. Bu da demokrasinin içeriğinin netleştirilmesinin önemini ve gerekliliğini vurgulamaktadır.

Demokrasi Nedir?

Demokrasi her şeyden önce bir yönetim şeklidir. Demokrasi bir tür devlet iktidarıdır ve hiçbir hükümet tarafsız değildir. Özünde her devletin bir sınıfı vardır ve demokrasi sınıf doğasından bağımsız değildir. Bob Avakian, BASics 1:22’de şöyle der: “Derin sınıf ayrımları ve toplumsal eşitsizlikle damgalanmış bir dünyada, demokrasinin sınıfsal yapısından ya da hangi sınıfa hizmet ettiğinden bahsetmeden ‘demokrasi’ hakkında konuşmak anlamsızdır ve dahası kötüdür.” Toplum sınıflara bölündüğü sürece ‘herkes için demokrasi’ olamaz: Şu ya da bu sınıf yönetecek ve kendi çıkarlarına ve hedeflerine hizmet eden demokrasi türünü destekleyip geliştirecektir. Sorun şudur: Hangi sınıf yönetecek ve bu sınıfın yönetimi ve demokrasi sistemi, sınıf ayrımlarının ve bunlara karşılık gelen sömürü, baskı ve eşitsizliğin devamına mı yoksa sonunda ortadan kaldırılmasına mı hizmet edecek?

Aristoteles ve Platon’dan günümüze kadar demokrasi teorisyenleri demokrasinin; tarihsel olarak koşullandırılmış ve belirlenmiş bir devlet ve sınıf yapısına sahip, evrensel ve ebedi ilkelerini tanımlamaya çalışmışlardır. “Tarihsel olarak koşullandırılmış ve tanımlanmış” olarak demokrasi, sömürücü sınıfların ihtiyaçlarına yanıt olarak belirli bir tarihsel bağlamda ortaya çıkan toplumsal bir kurumdur. Zamanın ve mekânın, sınıfsal-toplumsal bir çerçevenin dışında var olamaz

ve ebedi ve sınıfsız bir ilke olarak icat edilemez. Bunu yapmaya yönelik herhangi bir girişim yalnızca sınıflı toplumun sürdürülmesiyle ve insanlığın sınıflı toplumun, devletin ve demokrasinin ötesine geçip geçemeyeceği gibi bir temel sorunun silinmesiyle sonuçlanacaktır.

Günümüzün demokrasisi, yani kapitalizm-emperyalizmin dünya çapında hakim olduğu çağdaki burjuva demokrasisi, kölelik çağındaki Yunanistan ve Roma'daki ilk demokrasi modellerinden farklı olsa da, önemli bir ortak noktaya sahiptirler. Kölelik döneminde demokrasi, devlet tarafından sömürülen sınıflara sınıf diktatörlüğünü dayatmak için de kullanıldı. Nasıl o zamanın demokrasisi sömürme hakkını güvence altına aldıysa, bugün de kapitalistin [proletaryayı] sömürme hakkı, dünya için kapitalist rekabet ve dünya halklarının sömürülmesi, kadınları köleleştirme hakkı gibi sınırlar dahilindedir. Kapitalist toplumsal sistemin ayrılmaz bir parçası ve doğayı yok olma noktasına kadar sömürme hakkı. İşe yarıyor. Tarih boyunca, üretici güçlerin4 büyümesiyle birlikte, sömürü yöntemi, üreticinin (bir kölenin veya köylünün) [işçinin yasal olarak "ait olduğu" bireysel bir köle sahibi veya toprak sahibi tarafından] doğrudan sömürülmesinden uzaklaştı. Böylece ekonomik altyapının kölelikten feodalizme, ardından kapitalizme doğru kaymasıyla orantılı olarak siyasi üst yapının kalbinde yer alan devlet kurumu da değişti.

Dolayısıyla kölelik demokrasisi ve burjuva demokrasisi, üretim araçlarına sahip olmayan ayrıcalıksız sınıf(lar)ın sömürülme hakkını düzenleyen sınıf devleti türleridir.

Burjuva demokrasisini antik çağın demokrasisinden ayıran şey, burjuva demokrasisinin burjuva devrimlerinden, özellikle de Fransız Devrimi'nden doğmuş olması ve feodalizm çağında kilisenin, monarşinin ve kalıtsal ayrıcalıkların gücüne karşı çıkmasıdır. Bu devrimler tarafından teorize edilen ve yeni kapitalist döneme uygulanan değerler, yasalar ve siyasi üstyapı, burjuvazinin çıkarlarına hizmet eden yeni üretim tarzının ekonomik temellerine karşılık geliyordu. Feodal

kolektivizme karşı bireycilik ve kalıtsal ayrıcalığa karşı eşitlik alkışlandı. [Köylüler, köleler ve serfler] topraktan ve toprak sahibi olmaktan uzaklaştırılarak “özgür” işçilere dönüştürüldüler – “sahip oldukları” şey, belirli bir şeyi üretmek için gereken emeğin aksine genelleştirilmiş “çalışma yetenekleriydi”. Emeklerini yabancılaştırmakta, piyasada değiş tokuş etmekte ve böylece üretim araçlarının sahiplerine devretmekte “özgür” hale geldiler.

Dolayısıyla burjuva demokrasisi “eşit” hakların dağıtımı değildir. Aksine, kapitalist üretim tarzını ve ona karşılık gelen sınıf ve toplumsal ilişkiler ile kültürü korumak için sınıf diktatörlüğü uygulamasının karmaşık bir örgütlenmesi ve toplumsal bir temeldir.

Burjuva Demokrasisinin Kuramsallaştırılması

Kapitalist toplumun doğuşuna ve konsolide olmasına hazırlık olarak, birçok burjuva teorisyeni burjuva demokrasisi hakkında teoriler geliştirmiştir. Onların demokrasi teorileri, atomize bireylerin ayrı birimler olarak, sınıfsız ve değişmez bir “insan doğasına” göre, meta ilişkileri ve meta üretimi sınırları içinde ve buna uygun olarak hareket ettiği, bireysel oylara dayanarak kendileri ve hatta toplum için kararlar aldığı “ideal” bir burjuva topluma dayanıyordu.

Ancak, [bir kişinin] emek gücünün metalarla değiş tokuş edildiği bir toplumda, herkesin diğerini geçmesi için aralıksız bir rekabet vardır ve böyle bir rekabetin ve meta ilişkilerinin var olduğu her toplumda, toplumun eşit olmayan sınıflara bölünmesi zorunludur. Yani, her bireyi durmaksızın bir diğerine üstünlük sağlamak için rekabete zorlayan aynı toplumsal çerçeve, toplumu eşit olmayan sınıflara böler.

Burjuva demokrasisi, toplumun çoğunluğuna oranla az sayıda insanın “tanrı vergisi” üstünlük ve ayrıcalıklarına dayanan feodal ilahi hak yasalarının yerine, bireylerin yasa önünde biçimsel eşitliğine dayanan toplumsal yasaları geçirdi.

Feodalizmden bu kopuş kendi zamanında devrimciydi, ancak sınıflı toplumu farklı bir biçimde (kapitalizm biçiminde) ve [gerçekte] ekonomik ve sosyal eşitsizliği garanti eden yasa önünde biçimsel bir eşitlikle sürdürdü. Bugün [burjuva demokrasisi] arkaik ve modası geçmiş, aşılması gereken bir engel haline gelmiştir. Toplumu asla olduğu halden daha iyi bir hale dönüştüremeyecektir. İnsanlığın, toplumun ezilen ve sömürülen çoğunluğu ve türümüzün kurtuluşu için sınıf sisteminin ötesine geçmesi gerekmektedir.

Yasal Eşitliğin Biçimi ve İçeriği

Yasa önünde eşitliğin biçimi ve içeriği kapitalist üretim tarzıyla tamamen uyumludur. Yasal eşitliğin temeli çalışma [hakkında] eşitlik değil, insan emek gücünün değişiminde [piyasada] eşitliktir. Kapitalist üretim tarzının işleyişi her zaman nüfusun büyük bir kesimini dışarıda bırakır. Bu nedenle, insan emek gücünün [mübadelesinde] eşitlik yasası, mide eşitliğini ve hayatta kalma eşitliğini kapsamamaktadır.

Yaygın meta üretimi ve mübadelesi (yani kapitalist sistem) toplumlarda egemen hale geldiğinde, eşit olmayan [biçimlerde] insan emek gücünün eşit bir şekilde mübadelesi mümkün hale geldi. Servet [biriktirme] araçları birkaç kişinin elinde yoğunlaştı. Çoğunluk üretim araçlarından koparıldı ve yaşamak için emeklerini üretim araçlarının sahiplerine satmak ve vermek zorunda kaldı. Kapitalizm altında, insan emeğinin değeri artık belirli bir ürünü üretmek için kullanılan somut faaliyetle ölçülmemektedir. Bunun yerine, [emek] herhangi bir ürünün üretimi için bir toplumda (ve bugün dünyanın genelinde) gerekli olan ortalama emek zamanı ile ölçülür: yani, toplumsal olarak gerekli emek zamanı. Mübadele sadece piyasadaki bir ticaret değil, her şeye nüfuz eden ve hatta [insanların] dünya görüşüne hakim olan bir metodolojidir. Dolayısıyla; burjuva eşitlik görüşü, kaynağından, yani [kapitalizmin] toplumsal ve sınıfsal ilişkilerinden ayrı tutulamaz.

Burjuva üretim ilişkileri üzerine kurulu bir toplumda, burjuvazi ile proletarya arasında uzlaşmaz bir çatışma vardır. Üstyapının (yasalar ve mahkemeler, polis ve ordu, bürokrasi ve tüm devlet aygıtının yanı sıra fikirler, değerler, etik vb. dahil olmak üzere) bu toplumu karakterize eden ve kaçınılmaz olarak onunla eşanlamlı olan üretim ilişkilerini ve işbölümünü desteklememesi veya güçlendirmemesi mümkün değildir. [Üstyapı] bu sistemi ve hakim sınıfının çıkarlarını savunmak amacıyla halk kitlelerinin sömürülmesini ve ezilmesini desteklemek ve onlara karşı yaygın şiddet kullanmak için vardır.

Demokrasi ve Seçimler

Birçok [kişi] demokrasiyi sınıfsal içeriğinden ayırır ve özünün kelimenin tam anlamıyla çoğunluk yönetimi olduğunu düşünür. Burjuva demokrasisinin çoğunluğun yönetimi olduğunu, çoğunluk yönetiminin seçimlerde nasıl tezahür ettiğine işaret ederek kanıtlamaya çalışırlar. Ancak her demokratik süreç, toplumdaki hakim sosyoekonomik ilişkilerle bağlantılı olarak değerlendirilmelidir. Seçim, sınıflar ve farklı sınıfları temsil eden [siyasi] partiler arasında arabuluculuk yapan

tarafsız bir hakem değildir. Burjuva demokrasisinde seçimler burjuvazi tarafından kontrol edilir ve hiçbir koşulda temel karar alma aracı değildir. Esasında seçimlerin birincil amacı sisteme, egemen sınıfın politikalarına ve eylemlerine “halk otoritesi” damgasını vurmak ve halk kitlelerinin siyasi faaliyetlerini yönlendirmek, kısıtlamak ve kontrol etmektir. Seçim sürecinin kendisi toplumdaki ana sınıf ilişkilerini ve sınıf karşıtlıklarını gizleme ve [seçimleri] toplumdaki atomize bireylerin statükoyu güçlendirmek için resmi siyasi katılıma katılmasına izin veren bir kurumun ifadesi olarak tasvir etme eğilimindedir. Bu süreç insanları sadece yalıtılmış bireylere indirgemekle kalmaz, aynı zamanda onları pasif bir siyasi konuma indirger ve siyasetin özünü atomize pasiflik olarak tanımlar: Bireyler bireysel olarak şu veya bu seçeneğe oy verebilirken, tüm seçenekler atomize “vatandaşlar” kitlesinin üzerindeki aktif bir güç tarafından formüle edilir ve sunulur.

Demokrasi ve Şiddet

Pek çok kişi demokrasinin sınıfların ve dolayısıyla şiddetin ötesinde bir yönetim biçimi olduğu yanılsamasına sahiptir. Kapitalist demokrasinin siyasi felsefesi, devlet aygıtının şiddet tekeline sahip olmasına [dayanır]. Yani, şiddetin devletin askeri güçlerinin ve güvenlik aygıtının [yegane] hakkı olduğunu kabul eder. Burjuva demokrasileri dünyaya egemen olmak için nükleer bomba kullanan ilk yönetimlerdir. Bu kapitalist-emperyalist demokrasiler tarafından yönetilen bir dünyada, her gün yüz binlerce insan açlıktan ve buna bağlı nedenlerden ölmekte ve her gün çocuk işçilerin ve sınırlarda yerlerinden edilmiş göçmenlerin sayısı artmaktadır. Resmi olarak, dünya nüfusunun yarısı olan kadınlara köle konumu dayatılmaktadır. Ve tüm bunlar aldatıcı “eşitlik” ve “kanun önünde eşit haklar” bayrağı altında yapılmaktadır.

Merhum Zandiyad Amir Hassanpour “Batı” demokrasisinin tarihini ve “Doğu” ülkelerindeki (emperyalizmin tarafından tahakküm altında olan ülkelerdeki) performansını şu şekilde

tanımlamıştır:

“Michael Ignatieff (gazeteci, üniversite profesörü ve Kanada Liberal Partisi lideri) gibi demokrasi teorisyenleri, terörle mücadelede demokrasinin durdurularak, sivil özgürlüklerin askıya alınabileceğini ve işkenceye başvurulabileceğini savunmuşlardır. ... ABD’nin Irak’ın işgalinden bu yana geçen 10 yıldaki [sicili], mahkumlara yönelik acımasız işkenceler, muhaliflerin tutuklanması ve kaçırılması, uluslararası tutuklamaları, yurtdışındaki gizli hapishaneler, sivil özgürlüklerin hukuk tarafından ayaklar altına alınması ve tüm bunların [bu demokrasi teorisyenleri tarafından] meşrulaştırılmasıdır. Kendi vatandaşlarına karşı savaşarak, sömürgelerindeki [insanları] öldürerek, Afrika halklarını köleleştirerek, iki Dünya Savaşı ve düzinelerce başka savaş dünya halklarına dayatarak yaratılan Batı demokrasisinin köşe taşlarının her biri toplansa bile Doğu demokrasilerinin [sicili] daha parlak olmayacaktır. Amerika Birleşik Devletleri’nin aksine, Hindistan’ın demokratik sistemi işgale, soykırıma, soykırıma dayalı köleliğe ve ırk ayrımcılığına karşı mücadele sürecinde doğmuş; merkezinde şiddetsizlik, bağımsızlık ve dekolonizasyon olan fikir ve uygulamalar ile kurulmuştur. ... Ancak bağımsızlıktan altmış üç yıl sonra, kölelik, feodal ilişkiler ve sorunlar devam ederken şiddetin yeni biçimleri bu alt kıtadaki insanların hayatlarını cehenneme çevirdi: Kaçakçılık, erkek, kadın ve çocukların bu amaçla ticareti cinsel sömürü ve organların alınması, köle çalıştırma, zorla ve borç karşılığı çalıştırma, cenin öldürme (kız çocukları), bebek öldürme (kız çocukları); 40 milyondan fazla dul kadına yönelik şiddet, 230 milyon yetersiz beslenen insanla ‘dünyanın en aç ülkesi’, en yüksek çocuk yüzdesi (%48) [yetersiz beslenmeden muzdarip] ve yılda iki milyon çocuğun açlıktan ölmesi (günde 6.000)).”5

DİPNOTLAR:

1. “Sadece şeylerin üretilmesi değil, nasıl üretildikleri de önemlidir. İnsanlar şeylerin üretimini gerçekleştirirken hangi ilişkilere girerler? Başka bir deyişle, üretim ilişkilerine, insanların bu şeyleri üretirken, dağıtırken ve taşıırken hangi ilişkilere girdiklerine geri dönüyoruz. Bunu söylemenin bir başka yolu da, bir kez daha, tüm bunların yapıldığı üretim tarzının ne olduğudur. Bu, toplumda olup biten her şeyin temel koşullarını belirler.” (Bob Avakian, Yeni Komünizm, Bölüm 1, “Hangi Üretim Tarzı Aracılığıyla”, sayfa 53, alıntı ve italikler Atash/Fire’a aittir)
 2. Mahdi Nasiri. *İslam Cumhuriyeti’nin Anlatısı Bitti*.
 3. İran’daki 20 bağımsız sivil ve sendikal dernek tarafından hazırlanan Asgari Talepler Bildirgesi, 16 Şubat 2023.
 4. Üretim güçleri, üretim araçları ve üreticilerin bilgi birikimidir. Örneğin; keşfetme, iş, toprak, fabrika, makine ve bu araçlarla üretimle ilgili bilgi. Feodal dönemin üretici güçleri büyüme düzeyinden çok düşüktü, ancak kapitalist dönemde doğrudan üretici (işçi) çeşitli gelişmiş üretim araçlarıyla çalışır. Bu üretici güçlerin büyüme düzeyi üretim ilişkilerini belirler. Üretim ilişkileri, 1) üretim araçlarının mülkiyeti, 2) üretim sürecine katılanlar arasındaki işbölümü ve 3) servetin bunlar arasında nasıl dağıtıldığı gibi üç bileşeni içerir. Bunlar toplumun “ekonomik temelini” oluşturur. Ve hükümet, kültür ve ideolojiden oluşan siyasi üstyapı, bu karmaşık [üretim ağının] dönebilmesi ve işleyebilmesi için az ya da çok ekonomik temellerin karakterine uygun olmalıdır.
 5. “Demokrasi ve Şiddet,” Amir Hassanpour, *Atash/Fire Journal*, No. 105-106, Mart 2011, s. 79-85.
-

Bir Kez Daha Niçin Bütün Diktatörlüklerin Kötü Olmadığı ve Niçin Sosyalist Bir Diktatörlük İstememiz ve Onun İçin Savaşmamız Gerektiği Üzerine

Editörün Notu: Bob Avakian'ın aşağıdaki yazısı 20 Eylül 2021 tarihinde revcom.us web sitesinde yayınlanmıştır. Çevirisini okurlarımızın dikkatine sunarız.

Kaynak için bkz: [From Bob Avakian Once Again on Why All Dictatorships Are Not Bad, and Why We Should Want, and Fight for, a Socialist Dictatorship | revcom.us](https://revcom.us/en/2021/09/20/From-Bob-Avakian-Once-Again-on-Why-All-Dictatorships-Are-Not-Bad-and-Why-We-Should-Want-and-Fight-for-a-Socialist-Dictatorship)

“Diktatörlük” genellikle çok kötü bir şey olarak kabul edilir. “Diktatörlük” kelimesi bile insanları korkutur. Fakat aslında, *Diktatörlük ve Komünizm–Gerçekler ve Aptallık* makalesinde bahsettiğim gibi: **“Bütün diktatörlükler kötü değildir.”** (1) Bu durum diktatörlüğün doğasına bağlıdır: Kimin, hangi yöntemlerle, kimin çıkarları doğrultusunda ve hangi amaca yönelik diktatörlük uyguladığına bağlıdır. Bu, elbette çok tartışmalı bir ifadedir. Bu yüzden, burada meseleye ilişkin bazı temel gerçekleri ortaya koyacağım.

Bilimsel komünist bir anlayışla, diktatörlüğün özü tek bir kişinin veya küçük bir grup insanın mutlak yönetimi değildir. **Diktatörlük, belirli bir yönetici sınıf tarafından ve onların çıkarları için uygulanan, “meşru” şiddet tekeli olarak yoğunlaşmış siyasi iktidar tekeli**dir.

Bunun ne anlama geldiğini ve bunu doğru bir şekilde anlamanın neden bu kadar önemli olduğunu daha ayrıntılı inceleyelim.

Kaleme almış olduğum *Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa'nın Önsözünde* (2) açıklandığı üzere, toplum, objektif olarak uzlaşmaz çıkarlara sahip farklı sınıflara (ve diğer gruplara) bölündüğü müddetçe (birinin çıkarlarının ancak diğerinin pahasına elde edilebileceği durumlar olmaya devam ettikçe) ortada bir devlet olacaktır. Buradaki devlet, California, New York veya Illinois gibi bu ülkenin belirli bir kısmına değil, silahlı kuvvetlerde ve poliste, mahkemelerde ve hapishanelerde, yürütme gücünde ve hükümet bürokrasisinde somutlaşan toplum üzerindeki kurumsallaşmış güce atıfta bulunur. Bu devlet, temel olarak ekonomideki ve ana üretim araçlarının kontrolündeki (topraklar, fabrikalar, diğer üretim tesisleri, makineler ve diğer teknolojiler üzerindeki) egemen rolü nedeniyle toplumda egemen durumda olan sınıfın çıkarlarına hizmet edecektir. *Böyle bir devlet, aslında bir diktatörlüktür. Silahlı kuvvet kurumları tarafından desteklenen ve uygulanan toplumu yönetme gücüdür.*

Bu ülkede sahip olduğumuz şey bir burjuva diktatörlüğüdür: Bu diktatörlük burjuvazi tarafından ve onların çıkarları için - yani kapitalist-emperyalist egemen sınıfın çıkarları için- uygulanmaktadır.

Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa'nın Önsözünde de açıklandığı gibi:

"Bu durumda icra edilen her türlü demokrasi, yönetimi elinde bulunduran sınıfın demokrasisidir, temelde onun çıkarlarına hizmet eder. Demokrasi bu anlamda onun diktatörlüğünün icrasıdır." (3)

Bu yüzden bugün bu ülkede -yani bu sözde "demokrasilerin en büyüğünde"- insanlar hangi "hakları" kullanmaya çalışırlarsa çalışsınlar ve hangi politikacılara oy verirlerse versinler, hiçbir şey temelden değişmemektedir. Korkunç baskı ve sömürü, halk kitlelerine karşı kuvvetli bir devlet şiddeti devam etmektedir. İnsanların düzene tehdit oluşturdukları (veya

tehdit oluřturduėu dűőűnűlen) her yerde -diktatűrlűk- yani kapitalist-emperyalist sınıfın diktatűrlűėűnűn őiddetli gűcű, intikam duygusuyla űzerlerine biner. Bunun çok açık ve çarpıcı bir űrneėi, siyahilerin yanı sıra Latinolara ve Amerikan Yerlilerine yűnelik polis tarafından devam ettirilen cinayetlerdir. “Meőru” silahlı kuvvet olarak ilan edilenlerin bu uygulamaları ve sistemin őiddeti, polisin neredeyse hiç cezalandırılmadıėı ve bu vahő őiddet için defalarca “haklı” olarak hűkmedildikleri bir durumla kendini gűstermektedir.

Buna karőı bizim ihtiyaımız olan őey, kapitalist-emperyalist sistemde sűműrűlenlerin ve ezilenlerin ve genel olarak geniő halk kitlelerinin çıkarlarını gerçekten temsil eden bir diktatűrlűktűr; baőka bir deyiőle **proletarya diktatűrlűėűdűr** veya diėer bir ifade ile **sosyalist devlet gűcűdűr**.

űte yandan *Kuzey Amerika’da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa’nın űnsűzű*, gerçek bir sosyalist toplumda diktatűrlűėűn uygulanmasının ve őu anda altında yaőamak zorunda olduėumuz kapitalist-emperyalist sınıf diktatűrlűėűnden kűkten farklı olmasının temel biçimlerini de canlı olarak açıklar. Her őeyden űnce, amacı baskı ve sűműrűye son vermek olan bu sosyalist diktatűrlűk, yenilgiye uėrayan halk kitlelerinin baskıcı ve sűműrűcű sistemin őiddetli gűcűnű devirecekleri devrimci műcadelenin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu sosyalist diktatűrlűėe dair, diktatűrlűėűn nasıl uygulanacaėı, bu diktatűrlűėűn uygulanmasında kime gűvenileceėi, en temelde bu diktatűrlűėűn hedeflediėi őeyin ne olduėu konusunda -yani toplumdaki sűműrűcű ve sűműrűlen sınıflar arasındaki tűm ayrımların, tűm baskıcı toplumsal iliőkilerin (ırk ve cinsiyet baskısı gibi) bu sűműrű ve baskıyı uygulayan tűm siyasi kurum ve sűrelerle, bu sűműrű ve baskının ifadesi olan ve bu baskıyı gűlendirmeye hizmet eden tűm fikirlerin ve kűltűrűn devrimci dűnűőűmű ile ortadan kaldırılması sayesinde koműnizme ulaőılması- konusunda derin bir farklılık vardır.

Sosyalist toplumda, genel hűkűmet sistemi aracılıėıyla

sosyalist devlet ve çıkarlarını temsil eden, üretim araçlarının mülkiyetine ve kontrolüne sahip olan ve toplumda siyasi iktidarı kullanan halk kitleleridir.

Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa, bu sosyalist toplumdaki egemen gücün temel doğası ve amacı hakkında şunları belirtir:

“Sosyalist devletin yönetim organları ve süreçleri tüm aşamalarında komünist devrimin ilerletilmesinin araçları olmak zorundadır. Bunun anahtarı ise eski toplumda ezilen ve sömürülenlerin, politik iktidardan ve toplumun yönetimiyle birlikte entelektüel çaba ve fikirlerle uğraştan da tümüyle uzak tutulanların artan şekilde bu süreçlere katılımının sağlanmasıdır. Bunun amacı, toplumun komünist dönüşümünün kesintisizce sürdürülmesidir. Tüm bunlar, bu Anayasa'da ortaya konulan ilke ve hükümlerle, yapı, kurum ve süreçlerle ifade edilmiştir.” (4)

Bu sosyalist toplumda, devlet iktidarı, toplumun bu benzeri görülmemiş radikal dönüşümünü gerçekleştirme mücadelesine destek ve güç verir. Dolayısıyla, örneğin, toplumda beyaz üstünlüğünün veya erkek egemenliğinin kalan unsurlarına karşı mücadele yürütenleri şiddetle bastırmak yerine, sosyalist devletin gücü böyle bir mücadeleye destek vermek için kullanılacaktır.

Ayrıca *Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa'da* belirtildiği gibi, toplumun bu sosyalist dönüşümü çerçevesinde, demokrasinin en geniş ifadesinin temeli ve hükmü vardır: Bu muhalefet, bu sosyalist cumhuriyet hükümetine veya vatandaşlarına ve diğer sakinlerine karşı şiddet (veya şiddet uygulamak için aktif bir komplo) içermediği müddetçe, bu sosyalist dönüşüme karşı olanlar açısından muhalefet etme hakkı yer almaktadır.

Peki, öyleyse eğer halk kitlelerine ve toplumu onların çıkarları doğrultusunda dönüştürme mücadelesine karşı

uygulanmıyorsa, ve işin aslı onları temsil ediyor ve destekliyorsa o zaman bu sosyalist diktatörlük kime karşı uygulanıyor? Devrilmiş kapitalist-emperyalist egemen sınıfa ve sosyalist devleti şiddet yoluyla devirmeye ve kapitalist-emperyalist sistemin diktatörlüğünü geri getirmeye çalışan her türlü güce karşı uygulanmaktadır.

Aynı zamanda, toplumun devrimci dönüşümünü desteklemede ve sosyalist toplumdaki güçlerin sosyalizmi devirmek ve kapitalizmi yeniden kurmak için bir karşı devrim gerçekleştirmesini önlemedeki bu temel rolün yanı sıra; bu sosyalist devlet, devrimci silahlı kuvvetleri ve halk milislerinin direnişi aracılığıyla ülkeyi ve halkı, herhangi bir zamanda dünyada mevcut olabilecek ve sosyalist devleti yıkmaya ve halk kitlelerini bir kez daha sömürücülerin ve baskıcıların egemenliğine (diktatörlüğüne) tabi kılmaya çalışacak olan herhangi bir kapitalist-emperyalist veya diğer baskıcı-gerici devletlerin saldırılarına karşı korur.

Kuzey Amerika’da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa’da da vurgulandığı gibi, bu sosyalist devletin uluslararası alanda “devrimci mücadelenin ilerlemesine ve komünizm nihai hedefine tüm dünyada temel öncelik verme” yönelimi doğrultusunda devrimci mücadelelere somut olarak destek verme ve yardım sağlama sorumluluğu ve temeli vardır. (5)

Son olarak, proletaryanın sosyalist diktatörlüğünün temel amacı,

İnsanlığın artık efendiler ve köleler olarak bölünmediği, - başkalarına dikte etme gücüne, dikte etmede bir çıkara sahip olmayacak, dikte edilecek bir konumda olan hiç kimsenin olmayacağı- en nihayetinde diktatörlüğe gerek kalmayacak ve bunun hiçbir temelinin bulunmayacağı bir noktaya gelebilmektir; komünizmin amacı ve hedefi tam olarak budur. (6)

Gerçek şu ki, proletaryanın sosyalist diktatörlüğü ile bu

tarihi ve özgürleştirici hedefe ulaşmak mümkündür. Ve bu diktatörlük olmadan bunu başarmak imkansızdır.

Bu nedenle tereddüt etmeden veya bahane bulmadan şunu söyleyebiliriz: **Her diktatörlük kötü değildir**. Ve işin aslı proletarya diktatörlüğü çok iyidir, harikadır. Tüm sömürü ve baskılara son vermek için, beyaz egemenliğinin ve erkek egemenliğinin olmayacağı, hiç kimsenin 'yabancı' olarak görülmeyeceği, savaşların olmayacağı, dünyanın her yerinden insanların güzel bir çeşitlilikle ortak iyilik için birlikte hareket edecekleri, dünyanın gerçekten koruyucuları olacakları bir dünyayı hayata geçirmek için gereken ve acilen ihtiyaç duyulan şeydir. (7)

Dipnotlar:

1. *Dictatorship And Communism—Facts And Foolishness*
2. The *Constitution for the New Socialist Republic in North America*, Bob Avakian. Türkçe için bkz: [Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa \(Tasarı Önerisi\) | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)
3. *Constitution for the New Socialist Republic in North America*. [Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa \(Tasarı Önerisi\) | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)
4. *Constitution for the New Socialist Republic in North America*. [Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa \(Tasarı Önerisi\) | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)
5. *Constitution for the New Socialist Republic in North America*. [Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa \(Tasarı Önerisi\) | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)
6. *Dictatorship And Communism—Facts And Foolishness*.
7. *A statement from Bob Avakian, revolutionary leader, author and architect of the revolutionary new communism*.

Diktatörlük ve Demokrasi, ve Komünizme Sosyalist Geçiş

Editörün Notu: Bu konuşma *Revolutionary Worker* gazetesinin 22 Ağustos 2004 tarihli 1250.ci sayısı ile birlikte bölüm bölüm İspanyolca ve İngilizce olarak yayınlanmıştır.

... Önce bir kısa açıklamaya gönderme yapmak istiyorum – aslında benim yayınlanmamış yazışmalarımın bir parçası olan ve demokrasi üzerine daha önce yayınlanmamış üç cümlem, kısa bir süre önce RW’de yayınlandı.[ÇN]

Şu anda elimde yok, ancak bu açıklamanın özünü hatırladığımı sanıyorum. İlk olarak, *derin sınıfsal bölünmelerin ve toplumsal eşitsizliklerin damgasını vurduğu bir dünyada - demokrasinin sınıfsal doğası ve hangi sınıfa hizmet ettiğinden bahsetmeden- “demokrasiden” bahsetmek anlamsızdır ve çok daha kötüdür. İkinci olarak, derinlemesine sömürü ve baskı ilişkilerinin hakim olduğu, böylesine bölünmüş bir toplumda “herkese demokrasi” ya da “saf demokrasi” gibi şeyler söz konusu olamaz. Her zaman bir sınıfın ya da diğerinin hakimiyeti söz konusudur; hangi sınıf iktidar sahibi ise, yalnız bu iktidarı zorla uygulamakla kalmaz, aynı zamanda kendi hakimiyetine ve çıkarlarına hizmet eden türden bir demokrasiyi uygular, yüceltir ve kabulünü teşvike çalışır. Bu böyle olduğuna göre, üçüncü nokta ve meselenin esası, hangi sınıfın, hangi yolla iktidarda olduğu ve onun bu iktidar sahipliğinin, kökleri derinlerde yatan sömürü ve baskı ilişkilerini korumak ve güçlendirmeye mi yoksa bu ilişkileri kökten söküp atmaya ve en sonunda tümüyle ortadan kaldırmaya mı hizmet ettiğidir.*

Şimdi, bununla bağılı olarak ortaya çıkan birinci soru – ve bu tür konular popüler kültürde ve benzer ortamlarda çoğunlukla tersinden sunulduğu ve çarpıtıldığı için, onlara dolaysız olarak seslenmek gerekir, soru şudur: Demokrasi Nedir? Bakalım, “krasi” bir yönetim biçimine ve “demos” da halka atıfta bulunmaktadır. Demek ki teknik olarak halkın yönetimi anlamına gelir. Ve Grek toplumundan günümüzü dek tarihe bakarsak, demokrasi aslında, gerçek yönetici olan insanların safları içinde uygulanmıştır. Şimdiki toplum için olduğu gibi bu demokrasinin belirli bazı yanlarının genel halka uygulanan biçimsel işlemlerinin ve yapılarının var oluşu da mümkündür. Ancak, öz olarak, uygulamada demokrasi -toplumu yönetme hakkı ve toplumun yönünü belirlemeye gerçekten katılım hakkı-yönetici sınıfın saflarına ve ona hizmet edenlere aittir.

Bu antik Yunan ve Roma için doğruydı, örneğin *Demokrasi: Neden Daha İyisini Yapamayalım ki?* adlı kitabımda belirttiğim gibi bu toplumlar kölecilik üzerine kurulmuştu. Halkın çoğu – demokrasiye atıfta yapıldığı zaman, halkın çoğunluğu bu demokrasiden dışlanmıştı. Onlar kölelerdi, vatandaş değillerdi ve onların toplumun yönünün belirlenmesinde oynayacakları hiçbir rol yoktu. Ve bu gerçek çağdaş burjuva demokratik toplum için de geçerlidir; burada da siyasi karar verme süreci yığınların uzağında ve üzerinde yer almaktadır ve onların rolü bir tür komediye indirgenmiştir; en çoğu, toplumu yöneten seçkin sınıfın safları içindeki çatışmalara tabi olmak kaydıyla bir tali rol oynamalarına izin verilir.

Ve bu durum demokrasinin doğası icabı böyledir. Demokrasi aslında bir diktatörlüktür, özü açısından bir diktatörlüktür. Ve zaten açıklığa kavuşturmamız gereken bir başka kavram da bu diktatörlük kavramıdır. Çünkü diktatörlük denildiğinde Kruşçev'in nasıl Birleşmiş Milletler'de ayağa kalkıp, bu güne dek yanlış tasfir edilip çarpıtıla gelmiş o malum açıklamayı yaptığı ve "Sizi gömeceğiz" dediği ve ayakkabısını BM kürsüsüne vurması akla getirilir. Bu geçmişte, 50'li yıllardaydı. Ya da hani Charlie Chaplin'in bir kürenin etrafında dans ettiği filmde – Hitler üzerine ilginç vurguları olan güzel bir filmi vardı, "Modern Zamanlar" mıydı, neydi adı? [Dinleyicilerden: "Büyük Diktatör"] Evet, "Büyük Diktatör"dü. Kürenin etrafında dans ediyordu. Zihinlerdeki diktatör imajı odur işte, veya şöyle karanlık karakterli ve karanlık muammalara büründürülmüş bir figür, biraz kaçık bir tiran ve kaçıklığı nedeniyle milyonlarca insanın ölümüne keyfi olarak karar veren biri.

Bunun gibi yüzeysel bazı yönler işaret edilmesi mümkün, ancak bir Hitler üzerine konuşurken bile gerçekten de onun gibilerinin ve olan bitenin özü bu değildir. Hitler, olağanüstü koşullardaki Alman emperyalizminin bir

temsilcisiydi ve temel olarak dünyada Alman emperyalizminin konumunu güçlendirmeye çalışıyordu, sonuç itibariyle de başarısızlıkla noktalanmış bir tarzda... Bu, onun Alman egemen sınıfının geri kalanının çoğundan farklı özgün bir ideoloji izlemediği ya da Yahudilerin kitlesel soykırımını gibi tarihte öne çıkan aşırı özel uygulamalar yapmadığı anlamına gelmiyor. Bunlar gerçek olaylardır. Bunlar basitçe “emperyalizmin normal işleyişi” değildir; emperyalizmin normal işleyişinin yeterince dayanılmaz olmasına ve her yıl milyonlarca, on milyonlarca insanın öldürülmesine yol açmasına karşın, bu böyledir. Bu durum, en aşırıyı taşınmış en grotesk biçimlere bürünmüş emperyalizmdir. Ancak yine de bu aynı temel sistemdir. Bu yalnız bir kişinin kendi kaçıklığını yaşama arzusundan kaynaklanan bir sonuç değildir. Aslında Hitler, iktidara gelişinde ve amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmasında bayağı kıvrak zekalıdır. Belki kaçık bir yönü de vardır, ancak bu durum meselenin özü değildir, ve diktatörlük birinin ayağa kalkıp ayakkabısıyla Birleşmiş Milletler kürsüsünü dövmesiyle ya da keçileri kaçırmış olmasıyla izaha gelir bir mesele değildir.

...

Ancak, daha genel bir bakışa geri dönersek, özgüllükleri ne olursa olsun diktatörlük –ayakkabını kürsüye vurmak, tek adam yönetimi ya da hatasız lider düşüncesi, vb.– ile ilgili değildir. **Diktatörlük özünde bir grubun ve özellikle bir sınıfın toplum üzerindeki hakimiyetidir. Bunun anlamı o sınıfın, yalnız o toplumun ekonomisi üzerinde değil, Marksist deyişle o toplumun ekonomik temeli üzerinde değil, o ekonomik temel üzerinde yükselen üstyapı, başka bir deyişle siyaset, ideoloji ve kültür üzerinde de tekel sahibi olmasıdır. O sınıfın özgül olarak siyasi iktidarı tekeline alması; özellikle de ve en yoğun ifadesiyle, silahlı kuvvetleri ve özgül vurgusuyla “meşru” sayılan silahlı güç kullanma yetki ve hakkını kendi tekeline almış olmasıdır.**

Bir başka deyişle, bu topluma baktığınızda –ben bunu

savunmuyorum, yalnız bir örnek olarak veriyorum– biri gidip, bir silah ele geçirip bir insana vahşice davranan bir aynasız vuracak olsa, kendini derhal cinayet suçuyla hüküm giydirilmenin karşısında bulur. Bunun sorusu bile olmaz. Ne var ki, ne zaman polis birini katletse çok sayıda şahit olsa bile, neler olduğu konusunda şüphe olmasa da neredeyse asla bir aynasızın tutuklandığı ve yargılandığını göremezsiniz. Kitleseel öfke ve tepkiler sonucu böyle bir yargılanma zor bela gündeme getirilse bile, neredeyse her davada aynasızlar “haklı olarak ölüme sebebiyet verme” gerekçesiyle aklanır. Neden? Çünkü polis ve silahlı kuvvetler, egemen sınıfın kendi çıkarlarına hizmet eden ve bu çıkarları koruyan silahlı kuvvet tekelini ve özellikle onların “meşru” silahlı güç üzerindeki tekelini temsil eder.

Onların her gün, bazen en acımasız ve grotesk ceberrutluk biçimlerinde uygulanan şiddeti ve gücü, toplumun bütün işleyişiyle, siyasi iktidar aracılığıyla, eğitim sistemi ve halkın zihnini kendi doktrinleriyle şekillendirmeleriyle ve dünyaya belirli bir şekilde bakış için eğiten tüm araçlarla meşrulaştırılır. Bu, kendi tabirleriyle “meşru”, “ zorunlu” zor kullanımıdır, “haklı olarak ölüme sebebiyet verme”dir. Buna karşın, devlet tarafından, en azından egemen sınıf çıkarları için uygulanmayan her şiddet ise tanımı gereği ve toplumun tüm işleyen mekanizmaları ve propaganda gereği olarak “haksız”, gayr-ı meşru şiddet sayılır.

Bu, gerçekte bir diktatörlük olan onların toplum üzerindeki hakimiyetlerinin tezahürüdür. Yüceltilen tek lider olmanız gerekmez. Bu bir sınıfın egemenliğidir. Bu gizlenebilir. Bizim yaşadığımız tipteki bir toplum koşullarında da çoğu kez bu egemenliğin gizlenmesi daha değerlidir. Ama ne var ki, somut olarak incelendiğinde ve derinlemesine bakıldığında ekonomiye hakim olan, ekonomiyi tekeline almış olan, aynı sınıftan insanların siyasi iktidarı da tekeline aldığını görürsünüz. Onlar yalnız gelirin içinden en büyük payı almakla kalmazlar, aynı zamanda mülk olarak zenginliğin ve üretim araçlarında

zenginliğinin içinde de en büyük paya sahip olanlardır; fabrikalara, bankalara, sigorta şirketlerine sahip olanlardır. Bunlar üzerinde hakim olanlar aynı zamanda siyasi süreçler ve siyasi iktidar üzerinde de hakimiyet kurarlar – ve yoğunlaşmış bir biçimde toplumun belirli biçim ve işlevlerini koruma görevini yerine getiren silahlı kuvvet meselesinde de hakimiyet kurarlar. Bu nihai olarak onların çıkarlarına hizmet icrasında kullanılır. Ve bunu yerine getirmesse, politik yetkileri kullananları yerinden etmek ve bunu yapacakları yerine koymak için harekete geçerler.

Böyle bir sisteme girildiğinde ona hizmet etmekten başka bir yere, sonuca varılamaz. Altında yatan ekonomik sistemin işleyişini değiştiremezsiniz ve politik kurumlarının ve yapılarının ekonomik alt yapının işleyişine uygun çalışmasını değiştiremezsiniz. Bunu yapmaya kalkışırsanız, toplumu tümüyle kaosa sürüklersiniz.

Bunun üzerine bir düşünün. İş olup olmasına bakılmasızın her insanın yemek yeme hakkı olduğunu [kahkahalar] belirten bir yasa çıkardığınızı ve halka basitçe şunu söylediğinizi farzedelim: ‘Yemek yeme hakkın var. Bir gelir elde ederek yiyecek alamıyorsan şayet, git ve dükkandan ihtiyacın olanı al!’ [kahkahalar] Şimdi, geri çekilip bir bakarsanız, insanların karınlarını doyurma hakkının olması gayette doğru, akla uygundur. Şu lanet olası sistem onlara bir iş veremiyorsa, neden bunun sonucuna halk katlansın ki? Ancak bu prensibi uygulayamazsınız. Hakim sınıflar belirli şeyleri –sosyal yardım ve işsizlik sigortası– yapabilirler, ancak siz bu ilkeyi uygulamaya koyamazsınız. Bu toplumu, her koşulda halkın yemek yeme hakkı olduğu ilkesi ile birlikte işletemezsiniz.

Yani siyaset ve ideoloji üst yapısında, ekonomik temele ve ekonominin işleyişine kökten ters düşen birşeyler yapmaya yeltenirseniz, kaos yaratırsınız. Ve bunu yapmaya kalkışırsanız, şayet sistemin kendi işleyişi o zamana dek zaten sizi çoktan içine çekip yanına katıp kendine yeterince

benzetmemiş ise henüz, o vakit sizi ezip gömecektir. Bu durum geçmişte defalarca yaşanmıştır. Siyasi yapının içine girince, bu başa gelen bir tür “iyi geçinmek için birlikte yürümek gerek” durumu değildir bu mesele, çok daha temel bir niteliği vardır. Gerçektir bu. Kongre’ye giderseniz, onun komitelerle falan düzenlenmiş bir yapısı vardır. Bir şeyler yapmak istiyorsan uzlaşmalar yapmak zorunda kalırsın. Bunların hepsi gerçektir. Ancak bunlardan daha temele inen şey sistemin bir işleyişinin olduğudur ve buna uygun davranmazsan, sistem seni çiğneyip bir köşeye atar. Ya da tez elden sen o sisteme uygun davranmanın ne demek olduğunu öğrenirsiniz.

Yani, bu öz olarak bir diktatörlüktür. Bu bir diktatörlüktür ve siyasi yönetim altta yatan ekonominin işleyişini ve ilişkilerini yansıtır ve ona hizmet eder. Ve bu kavranması gereken çok önemli bir noktadır. Sanırım *Sahte Komünizm Öldü, Yaşasın Gerçek Komünizm* adlı kitapta, soyut ekonomi diye bir şey olmadığını ve sırf ekonomi işletme diye insanların soyut bir faaliyetleri olmadığını göstermiştim. Bir ekonomi, şu ya da bu türden özgül bir birikim sürecini – servet üretiminin ve birikimi sürecini – yansıtan üretim ilişkileri sisteminden oluşur. Bu topluma bir bakın. İnsanlar çok belirli üretim ilişkilerine girmektedir. Onların bu ilişkilerinin tipini seçme olanakları yoktur, bu ilişkilere uyum sağlamak zorundadırlar.

Belirli bir bilginiz varsa, belirli bazı bilgi ve becerileri kazanmayı başarmışsanız belirli türden iş bulabilirsiniz. Bilgi ve beceri kazanmayı başaramamışsanız ya da bunu başarmanız engellenmişse, bir başka türden iş bulabilirsiniz ya da hiç iş bulamayabilirsiniz ve yaşamak için ne iş çevirebiliyorsanız ona razı olursunuz. Üçkağıtçılık yapmayı, gangsterliği belki meslek edirsiniz, yaşamınızı sürdürebilmek için artık ne elinizden geliyorsa onu öğrenirsiniz. Belki böylesi bir yaşam tarzı olur sizinkisi ve bunu yaparken, burjuvaziyi de taklite heveslenebilirsiniz. Bunlar halkın arasında süregittiği müşahade edilen şeylerdir.

Ama niye? Çünkü onlar için ekonomiye katılım yolu, başkası için servet üretmek için sömürölmek olan üretim ilişkilerine girmektir ya da ekonominin normal işleyişinin sınırları içinde yaşamlarını sürdürmemektir de ondan. Ve işsizlik uzun sürüp yardım kesilirse ya da yardımla yaşamlarını sürdüremezlerse ya da benzer bir durumda yaşamak için başka yollar bulmaları gerekir, aksi takdirde öleceklerdir. Sokağa düşerler, evsiz kalırlar, hastalanırlar ve ölürlər; çocukları da benzer çileleri çeker ve belki onlar da hastalanıp ölür.

Neden? Çünkü bu toplumda üretim araçlarına sahip olan insanlar vardır ve bu temelde yaşamak istiyorsanız şu ya da bu biçimde onlar için çalışmanız gerekir ve ekonomik sürecin işleyişinin şurasında ya da burasında yer almanız gerekir. Daha önce söylediğim gibi belirli bir öğretim almışsan, bir beceri ya da eğitim kazanmışsan belirli konumlara gelebilirsin – aslında günümüzde, süregiden küreselleşme ve “taşaronlaştırma” ile bunlar da güvencede değildir ve işsiz kalabilirsin – on beş yıl çalışmış olsan dahi bir yerde, bir anda kışına tekmeyle kendini kaldırımında bulabilirsin. Yine de belirli bir konuma, yani ekonominin genel işleyişi içinde belirli bir üretim ilişkisine girersin. Ya da seni karlı olarak sömürecek bir yol bulamadıkları için bu ilişkiye de giremezsin, dışlanırsın. Seni yirmi yıl sömürürler – South Central LA[ÇN] yerleşimli bir otomobil fabrikasında yirmi beş yıl çalışırırsın ve yeni bir teknoloji uygulamaya başladıkları için ve/veya üretimi Meksika’ya, Brezilya’ya ya da bir başka yere kaydıldıkları için bir anda işsiz kalabilirsin.

Yani soyut bir ekonomi yoktur. Her ekonomi bir toplumsal ilişkiler, üretim ilişkileri kümesidir ve insanların yaşamak için karşılarda buldukları bu ekonomide, bu mevcut olanın haricinde ilişkileri seçme olanakları yoktur. Bu ilişkiler tarihsel olarak evrimleşmiş üretim sistemleridir. Kimse onları seçemez. Hatta burjuvazi bile onları seçemez. Şanslılarsa ve servet içinde doğmuşlarsa ya da alavere dalavere ile, gangsterlikle ya da servete ulaşmak için yaptıkları

herneydiyse, onun sonucunda ekonomiyi yönetebilirler ve diğer insanların sömürsünden yararlanabilirler, ancak ekonominin nasıl işlediğini ve ekonominin genel işleyişi içinde insanların girdiği ilişkileri onlar bile seçemezler.

Ve doğal olarak bütün bunlar bizden gizlidir. Öyle görünüyor ki – orta sınıftan gelme yetişme çağında olan ve giysilerin mağazalarda kendiliğinden bitip ortaya çıktığını düşünebilen gençlerin mevcut olduğu da bir gerçek. [kahkahalar] Ya da, manavda her zaman gıda maddelerinin mevcut bulunacağını farzedebilen epeyce insan da var. Ve aslında bunların temininin gerçekleşme biçimi halktan gizlidir, yalnız ABD içindeki üretim ilişkilerini değil, işleyişinde ve ilişkilerinde milyonlarca, yüz milyonlarca ve hatta milyarlarca insanın birbiriyle ilişki kurması demek olan tüm uluslararası üretim ve değişim sistemini gerekli kılar – bunların tümü halktan gizlidir. Bunu bulmak için derinlere inmek gerekir. Marx’a başvurmanız ve bunun gerçekte nasıl çalıştığını öğrenmeniz gerekir.

Hayli vakit önce demek lazım artık Marx bir açıklama yapmıştı, hatırladığım kadarıyla 1850’lerdeydi, sanırım Joseph Weydemeyer isimli birine yazdığı bir mektupta demişti; *“Sınıfların varlığını keşfetmek ya da farklı sınıfların anatomisini çözümleme ve hatta aralarındaki sınıf mücadelesini ortaya koyma onuru bana ait değildir. Benim yeni olarak yaptığım, sınıfların varlığının, sadece toplumda üretimin gelişmesinin belirli tarihsel dönemlerine denk düştüğünü; ve uzlaşmaz sınıf ilişkilerinden doğan sınıf mücadelesinin en sonunda proleter devrime ve proletaryanın yönetimine, proletarya diktatörlüğüne yol açacağını; ve proletarya diktatörlüğünün sadece nihai sınıfsız topluma bir geçiş dönemi olduğunu göstermek olmuştur.”*

Bu çok ilginç ve önemli bir açıklamadır, çünkü onun dediği, üretim sistemlerinin tarihsel bir evrimleşmeyle gelişip ortaya çıktığıdır ve de halkın elindeki teknolojisinin gelişiminin belli bir seviyesinde ve ellerindeki kullanmak için

kendilerini örgütlenme biçimin belirli bir noktasında sınıfların ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Bir başka deyişle, belirli bir noktada, bir çok karmaşık süreçler içinden geçerek, toplumun entellektüel yaşamına hakim olan ve temel üretim araçlarının ve yaşam için gerekli olan maddelerin dağıtımının denetimine hakim olan bir grup insanın ortaya çıktığını söylemektedir. Bu noktadan sonra onlar, birbirini izleyerek gelişen ve değişen ekonomi biçimleri içinden geçerken, yaşamın temel gereksinimleri ve bu temelde elde edilen her şey üzerinde denetim tekelini onlar ellerinde tutarken, herkesi de kendileri için çalışmaya zorlayabilmişlerdir. Toplumun yeterli üretim yapmaya başladığı belirli bir noktada bazı insanlar özgürleşmişlerdir, ya da yaşamın temel gereksinimleri için günlük mücadele sürdürmek gerekliliğinden kurtaran bir konumu elde etmişlerdir, ve artık siyasi olaylara, düşüncelerle çalışmaya, kültürü ve genel anlamda entellektüellerin yaptığı tüm işlerle uğraşmaya başlamışlardır. Ve genel olarak söylendiğinde, ekonomiye hakim olan sınıf özgürleşen sınıf olmuştur, kendine hizmet eden temsilciler olacaktır, ki yaşamın temel gereksinimlerinin üretimi ve dağıtımı için günlük mücadeleden özgürleştirilmiş vaziyette bunlar diğer alanlarla uğraşmaya başlasınlar.

Marx'ın işaret ettiği buydu. Ve bunun ardından o, en sonunda, bu sürecin gerektirdiği karmaşık ve farklı gelişmelerden geçerek – o işin özüne iniyordu, ama bu aşırı basitleştirilebilecek bir şey değildir; yani bu, koreografisi kesin olarak belirli bir adım, ardından bir başka adım atılan bir eski feodal minuettansısı gibi değildir; tüm dünya çapında farklı biçimler altında bir arada yürüyen çok karmaşık ve farklı süreçlerdir – ama belirli bir noktada insanlığın gelişimi ve toplum belirli bir aşamaya ulaşır ve üretimi çok toplumsallaşmış biçimde yürüten bir sınıf ortaya çıkar. Bir başka deyişle, üretim sistemi bir grup insanın yalıtılmış eylemlerde bulunması değildir. Ne de büyük çiftliklerde insanların köle olarak, o çiftliğe zincirlerle bağlı olarak çalışmasıdır. Ya da ABD'nin Güney'inde olduğu gibi İç

Savaş'tan yaklaşık yüz yıl sonra bile, yani 1950 ve 60'larda, genel olarak vatandaşlık hakları hareketine bağlanan değişimler yaşanmadan öncesine kadar geçen dönüm boyunca, Siyah insan yığınları ve çok sayıda fakir beyaz, kurtulamadıkları bir borç batağı ile onları yerinde kalmaya zorlayan yasalar ve terör üstyapısının bileşimiyle yaratılmış zincirlerle tarım çiftliklerine bağlı kalmışlardır. Ancak en sonunda, tüm bunlardan geçtikten sonra, insanların kelimenin tam anlamıyla bir yere bağlı olamadıkları ne de kendi küçük üretim araçlarıyla kendileri için ayrı ayrı çalışmadıkları farklı bir sistem ortaya çıktı. (Küçük üretim hala sürmektedir; böyle çalışan zanaatkarları hala bulabilirsiniz, örneğin bir heykeltıraş kendi küçük makineleri ve malzemeleri ile heykel üretmek için çalışır – bu hala sürmektedir ve özellikle Üçüncü Dünya'da hala çok sayıda şey, yaşam için zorunlu olan şeyler bile bu şekilde üretilir.) Ancak ağır basan biçimde olan, yaşam için gerekli olan şeylerin (ve lüks maddelerin) kitlesel üretimidir; bunları üretmek için binlerce insan birlikte ve bir bütün gibi çalışır ve hiç kimse gerçekte ürünün tümünü üretmez.

Bu insanın toplumsal gelişiminde ve özellikle ekonominin doğasında çok belirgin bir değişimdir. Bu üretim ve değişim çok yüksek düzeyde toplumsallaşmıştır. Ve bugün bu daha da ilerlemiştir. Günümüzde bunu bilgisayarlar ve "tam zamanında" üretimleriyle yapmaktalar. Nesneler dünyanın farklı bölgelerinde üretiliyor ve bir başka yerde birleştiriliyor. Bu yüksek düzeyde toplumsallaşmıştır. Bir kişinin bir araba yapıp, "Tamam, bunu ben yaptım; bu benimdir ve binip, sürer gidebilirim" demesine burada yer yoktur. Bunun yerine, bir başkası için çalışırsınız ve bu sadece tek kişi değildir, bir toplu yapı ve milyarlarla ölçülen servetin birleşik sermayesi için çalışırsınız.

İşte bu Marx'ın keşfettiği şeydir. Yüksek düzeyde toplumsallaşmış üretim, ama kapitalist diye adlandırılan az sayıda insandan oluşan sınıfın çok özel elkoyuşu. Ama bu

çelişkide sistemin altüst edilmesinin temeli yatmaktadır; toplumsallaşmış üretimi sürdüren sınıf bu çelişkinin ve sonuçlarının bilincine varınca, kendine bu bilinci getiren öncü parti tarafından yönetilerek ayağa kalkar, müttefiklerini çevresine toplar ve en sonunda sistemi devirir; ve uzun ve karmaşık bir süreç boyunca, toplumsal olarak üretilmiş şeylere elkonuşu da toplumsallaştırarak bu çelişkiyi çözer; ve böyle üretilen ürünleri, özel sermayenin birikimin dayatmalarına göre değil, giderek artan ölçüde halkın ihtiyaçlarına göre dağıtır.

Bu bizim nihail amacımızdır. Böyle bir toplumda, bir kapitalist toplumda, herkese gerçekten eşit olarak iktidar veren bir siyasi süreci bulabilir misiniz? Bunu olanaksız kılan tüm şeyleri bir düşünün. Bu ekonomi hakkında tüm halk nasıl karar oluşturabilir ve tüm bu servetin üretildiği ve biriktirildiği temel yollarla çelişkiye düşmeden bu yapılabilir mi? Buna, “siyasi olarak izin verilse” bile tüm yaşamlarını bu tür çalışma içinde harcamış insanlar, nasıl bütün bu konularda bilgili kararlar alabilir?

Barbara Ehrenreich’in *Beş On Kuruşa Muhtaçlar* adlı kitabını yeni okudum. Kendisi, elle yapılan hizmetlerde çalışmaya karar vermiş bir entellektüeldir. Garson olarak, sonra insanların evini temizlemek için “günübirlik kiralık temizlikçi” sunan şirketlerden birinde ve Walmart’ta çalıştı. [ABD’nin her şey satan ünlü bir süpermarket zinciri –Ç.N.] Aldığı ücret nedeniyle nasıl bir süre arabasında ya da içine girmek bile istemeyeceğiniz motel odalarında yaşamak zorunda kaldığını anlatıyor. Bir entellektüel olan kadın, çalıştıktan sonra eve geldiğinde kendini nasıl okuyamayacak kadar yorgun ve bitkin hissettiğini anlatıyor. Bu bizi, benim en başta değindiğim noktaya geri götürüyor.

Onlara dayatılan tüm siyasi sınırlamaları kaldırırsanız bile bu konumdaki insanlar karar verme sürecine nasıl eşit olarak katılabilir? Bu olanaksızdır. En başta değindiğim kısa bir süre önce yazdığım üç tümcede belirttiğim budur – belirgin

sınıf ayrımları ve toplumsal eşitsizliklerle belirlenen bir toplumda, demokrasinin sınıf içeriğini ve onun kime hizmet ettiğini incelemeden demokrasi üzerine konuşmak, en hafif tabiriyle, anlamsızdır.

Her cinsten boş zamanı olan birileri, tüm sürecin – bu süreç yalnız bir ülkeyi değil tüm dünyayı içine katan bir süreçtir – tepesinde otururken herkesin eşit temelde katıldığı bir demokrasi olabilir mi? Bu insanlar, bir benzetme yaparsak, besin zincirinin en tepesinde oturmakta ve aşağıdan yukarıya kadar diğerlerinin ürettiklerini yemektedir. Nasıl diğerleri onlarla eşit olarak katılabilir? Bu olanaksızdır. Doğal olarak bu insanlar siyasi olaylara ve toplumun yönelimi üzerine karar almaya hakim olacaklardır ve bu egemenliklerini onları ilk başta bu konuma getiren sistemi sürekli kılmak için kullanacaklardır. Bu bir diktatörlüktür. Diktatörlük bir sınıfın ya da diğerinin toplum üzerinde egemen olması; bu egemenliği siyasi yapılar ve en sonunda silahlı kuvvetlerle, silahlı kuvvetler tekeliyle ve “meşru” silahlı kuvvetlerle desteklemesi ve uygulamasıdır. Diktatörlük işte budur.

Bunu bir kez anladın mı, gerçekte bu toplumda bir diktatörlük olduğunu görürsün; demokrasi biçimi içine gizlenmiş ve onun aracılığıyla işleyen bir diktatörlük, bir başka deyişle herkesin biçimsel olarak eşit görüldüğü, ancak gerçek durumun bundan çok uzak olduğu bir burjuva diktatörlüğü. Güya herkes yasalar karşısında eşittir: Mahkemeye gittiğinde, zengin de fakir de olsan, güya aynı haklara sahipsin. Tabii gerçekte böyle değildir. Avukat tutmaya kimin gücü yeter, kimin yetmez? OJ Simpson davasının gerçek dersi, onun suçlu mu suçsuz mu olduğu bir yana, onun “rüyaların takımı” diye adlandırdığı avukatlar ekibi üzerine konuşan insanların ima ettiği şey değildi. O, birkaç milyon dolar harcadı. Bu arada, devlet de ondan daha fazla para harcadı. Gerçek ders, bir kişinin şu ya da bu yolla haksız bir avantaj sağlaması değildir. Gerçek ders, devletin elindeki para ve kaynaklara karşı duramayacakları için; yetkilerle donanmış ve bir “hale” ile kutsanmış devletle karşı karşıya oldukları için halk yığınlarının böyle bir durumda hiçbir şansının olmadığıdır.

Gerçek ders budur. Orada bile yasa karşısında gerçekte eşit değilsiniz. Üstelik, mahkemeye çıktınız mı sizin toplumsal statünüzün ayrı bir yeri, anlamı vardır. Nasıl giyindiğiniz, nasıl görüldüğünüz, nasıl konuştuğunuz, dişlerinizin inci gibi olup olmaması, tüm bunlar mahkemeye çıktığınızda önemlidir. Bir hakimin karşısına çıkarsınız; o büyük olasılıkla daha önce savcılık yapmıştır ve belirli bir sınıfın insanlarıyla ilişkilidir ve o, farklı insanlara farklı bakar, hem de çok farklı bakar. Yani, bu düzeyde bile mahkeme salonuna girdiğinizde eşit değilsinizdir. Toplumdaki muazzam ırkçılığı ve böyle bir toplumda onunla bağlı olarak ortaya çıkanları bir yana bırakırsak – ve tabii ki bunları bir yana bırakamayız, ama yine de bunların ötesinde bile toplumun her alanına, sizin yaptığınız her işe yansıyan diğer toplumsal bölünmeler vardır. Bundan da öte, edebiyatta uzun süredir işaret edildiği gibi herkesin gereksinimleri farklıdır. Zengin insanlar besin maddeleri çalmazlar. Onlar, işlerini kaybedip, yaşayabilmek için birilerini soymak zorunda kalmazlar. Ve onlar suç içinde yaşamayı öğrenmezler, çünkü buna mecbur kalmazlar, çünkü sistem onlara tüm gereksinimlerini temin edecek tarzda çalışmaktadır.

Yani, yasalar önünde tüm bu açılardan da eşit değilsiniz. Bu bir diktatörlüktür: İşin daha da temelinde yasalar, bir kez daha, ekonomik sistemi ve ona hizmet eden, onunla denk düşen siyasi hakimiyeti yansıtır. Ben, “ Herkesin yemek yeme hakkı vardır – açsan git ve ne gerekiyorsa al” diyen bir yasa çıkartılamayacağını bu nedenle söyledim.

...

Yani, bu diktatörlüktür. Ve gerçekte tüm demokrasiler bir diktatörlüğün parçasıdır ve onun bir ifadesidir; en temel anlamda diktatörlük bir sınıfın ya da diğerinin egemenliğidir. Sosyalizm altında yığınlarla insan için gelişmiş demokrasi bile -buna daha iyi ve daha kapsamlı bir ifade kazandırmayı öğrenmek zorundayız- sosyalizm altında yığınlarla insan için gelişmiş demokrasi bile proletarya diktatörlüğünün, toplum

üzerinde proletarya hakimiyetinin bir parçasıdır ve onsuz var olamaz. Bu devlet iktidarı olmadan, siyasi hakimiyet olmadan halk kitleleri bugünkünden farklı haklara sahip olamaz. Bir başka deyişle, en temel konulara gelindiğinde onların hiçbir hakkı olamaz.

...

Yani diktatörlüğün bir parçası olmayan bir demokrasi biçimi yoktur. Mesele şudur: Nasıl bir diktatörlük, nasıl bir siyasi iktidar ve hangi sınıf tarafından, hangi amaçlar için, hangi sonucu elde etmek için, hangi nitelikte bir toplumu mevcut hale getirmek için ve nasıl bir dünya? Ve hayır, biz, “amaç, aracı haklı kılar” tekerlemesine inanmıyoruz – bize sürekli bunu yakıştıran o suçlamalara ve çarpıtmalara rağmen buna inanmıyoruz. Biz, amaçları başarmak için işe yarayan her şey haklıdır diyen pragmatik fikir yürütme tarzına ya da enstrümantalist/araçsalcı mantığın seviyesine düşmeyi reddetiyoruz – ki bu, toplumu yönetme meselesinde bizim sınıfımızın deneyiminin, daha derinden inceleyip değerlendirerek ders çıkartmak zorunda olduğumuz olumsuz yanlarından biridir. Yöntem ve araçlarınız, amaçlarınızla çelişiyorsa, aslında onlar sizin yapmaya çalıştıklarınızı yıkar ve sonuçta siz bambaşka bir şey için çalışmış olursunuz; o şey, kendini yeni olarak adlandırırsa da yine bildiğimiz o eski aynı şeydir.

Yani, araçlarımızın amaçlarımızla tutarlı bir uyum arzetmesi gerekir ve yöntemlerimizin de en temel anlamda amaçlarımızla tutarlı olması, onlardan kaynaklanması ve onlara hizmet etmesi gerekir. Şimdi, bazı durumlarda bunda da çelişkiler vardır. Mao’nun dediği gibi, savaşın ortadan kalkmasının savunucularıyız, ancak savaşları sona erdirmek için bir devrimci savaş vermemiz zorludur. Tabii bazı insanlar bunu anlayamaz. Ancak bu anlaşılabilir bir şeydir, çünkü bir şeyi ortadan kaldırmak için onun altında yatan nedenleri ortadan kaldırmanız gerekir. Yani, halkı sömürerek ve baskı altında tutarak yaşayan ve kendi hakimiyetini her türlü gerici yıkım

ve zorbalıkla, tam adıyla söylersek savaşla sürdüren bir sistemi ortadan kaldırmak için devrim yapmak zorunludur. Daha bunun gibi çok çelişki vardır. Biz, bir sınıfın ötekisinin üzerinde egemen olduğu diktatörlükleri ortadan kaldırmayı amaçlıyoruz. Bunun ilerisine geçmek istiyoruz. Ancak bunun ötesine geçebilmek için onun içinden geçmek zorundayız.

Yani kısacası, yığınla insanın sonsuza kadar ifadeye sığmaz baskı ve sömürü biçimlerine maruz kalmasını istemiyorsanız, var olduğu biçimiyle devleti, sömürü ve baskı ilişkilerini sürdüren bu devleti, yıkmak zorundasınız ve yerine bu sürece uygun olan ve bu ilişkileri ortadan kaldırma sürecine hizmet eden yeni bir yönetim ve hakimiyet biçimini kurmanız gereklidir.

Şimdi, rastgele herhangi bir aracı kullanamazsınız diyen ilkemize – hani amaçlar eski araçları haklı kılmaz diyen ilkeye – geri dönersek, bu sömürü ve baskı ilişkilerini kökten söküp atma sürecine gerçekten hizmet eden bir diktatörlük, daha önceki sınıf hakimiyetlerinin hepsinden , daha önceki diktatörlük tiplerinden çok daha farklım kökten farklı olmak zorundadır. Yani, tüm bu eski sınıf hakimiyeti biçimleriyle ya da diktatörlüklerle ortak bir yönü olmasına, bir sınıfın hakimiyetini temsil etmesine ve o sınıfı temsil eden silahlı iktidar tarafından uygulanmasına karşın, bu diktatörlük ne anlama geldiği ve ne yaptığı bakımından onlardan çok büyük ölçüde ve kökten farklı olmalıdır.

Birincisi, en temel düzeyde proletarya diktatörlüğü, proletaryanın çıkarlarını temsil eden iktidar yönetimi, toplumu yönetmeye ve onu dönüştürmenin farklı yönlerine mutlaka geniş halk kitlelerinin katılımını sağlamalıdır. Bu dönüşüm kısa erimli bir iş değildir, var oluşuyla yeni toplum biçimine doğru sağladığınız ilerlemeleri kendi mevcut oluşlarıyla bile gerileten eşitsizlikleri ortadan kaldıracak uzun ve meşakkatli bir süreçtir. O eşitsizlikler her şeyi geri çeker ve eski eşitsizlik, baskı ve sömürü ilişkilerini yeniden dayatır. Yani bu, proletarya diktatörlüğü altında çözmeniz

gereken çok çetrefilli ve yakıcı bir çelişkidir.

Sorun, sömürücülerin hakimiyetinin herhangi bir biçimi altında halk yığınlarının elde etmesi asla mümkün olmayan formel haklar ve eşitlikleri kitlelere sadece tanımaktan ibaret değildir, aynı zamanda halk yığınlarının gerçekten devlet işleri ve toplumun yönelimiyle ilgilenmeyi kendi meselesi sayma, onlar üzerinde etkileme ve belirleyici rol oynama hakkına ve imkanına, ayrıca – devletten bağımsız ve bazı yönlerden devlete muhalif siyasi eylem de içinde olmak üzere (bu konuya daha sonra değineceğim) – her tür siyasi eylem yürütmek için örgütlenme hakkına sahip olma ve kullanma sorunu vardır.

Bundan da daha temelde yatan, proletarya diktatörlüğü, kendini güçlendirirken ve amaçlarını gerçekleştirmek için mücadeleyi yükseltirken bile yönelimi ve eylemine, kendini ortadan kaldırma nihai amacı rehberlik etmelidir. Ve bu, haliyle, bir başka kıızışik, keskin çelişkidir, çünkü proletarya diktatörlüğü altında sizin şunu yapmanız gerekir ya da sizin bunu yapmanız gerekir dendiğinde, bu “siz” kimdir? Bu çok yakıcı bir çelişkidir. Yani, buradaki “siz” basitçe proletaryanın, öncüsü olarak en yoğun biçimde örgütlenmiş siyasi liderliği midir? Ya da “siz” bu süreçten geçerken değişmek zorunda mıdır? “Siz” giderek artan sayıda kitleleri işin içine katmak zorunda mı? Ve dünya çapında devrimci mücadelenin tümüyle birlikte sınıfları, baskıcı toplumsal bölünmeleri ve eşitsizlikleri kaldırmaya doğru ilerledikçe, parti ile yığınların ilişkisi ve rolü de değişim geçirmek zorunda mıdır?

Bunlar çok büyük sorulardır ve çeşitli aşamalarda çok yakıcı çelişkileri önümüze koyar, ve bütünsellikli bakıldığında bunlar katedilecek yol boyunca peydahlanacak çetrefilli derin çelişkileridir. Tüm bu güzergah boyunca siz, toplumu yöneten, değiştiren ve toplum hakkında kararlar veren gene “siz”i değiştirmeye çalışacaksınız. Ama, gerçekten kararları veren “siz” ile netice ve amaç itibariyle ve temel mesele olarak bu

“siz”in içine dahil edilmişliği gereken geniş yığınlar arasındaki ayrımı sürekli olarak güçlendirme eğiliminde olan bir dünyada yaşıyorsunuz.

Yani, proletarya diktatörlüğü koşullarında diktatörlük nasıl kökten farklıysa ve burjuva diktatörlüğünün amaç ve çıkarlarından başka amaç ve çıkarlara hizmet ediyorsa, proletarya diktatörlüğü altında demokrasi de farklıdır, farklı çıkarlara ve amaçlara hizmet eder. Ama toplumun bir bölümünde demokrasi var olduğu müddetçe, bu kaçınılmaz olarak toplumun o bölümünün uyguladığı diktatörlüğün bir parçasıdır; “toplumun o bölümü” halkın büyük çoğunluğunu temsil etse ve onları artan ölçüde işin içine katsa da bu böyledir. Bu durum hala bazı insanların yönetime katılmaktan, demokrasiden dışlandığını ya da diğerleriyle aynı haklara sahip olmadığını temsil eder. Bu durum, alaşağı edilmiş sömürücüler ve eylemli karşı devrimciler için, yani yalnız eleştirmek ya da toplumun yönelim üzerine farklı görüşler oluşturmak için değil, proletarya egemenliğini alaşağı etmek için eyleme hazırlanan, örgütlenmeye çalışan, birbirleriyle ilişki kuran, örgütler oluşturan, vb., karşı devrimciler için geçerlidir.

Yani kısaca söylersek, demokrasinin olduğu yerde aynı zamanda bir diktatörlük de vardır. Sorun hangi tip demokrasi, hangi tip diktatörlük olduğudur. Tahrikçi olmak ve dünyada günümüzde var olan demokrasi sarhoşluğu ve hayranlığına karşı zihinleri tahrik edecek bir slogan oluşturmak için “demokrasi diktatörlüğün bir biçiminden başka bir şey değildir” diyebiliriz. Ama açıktır ki sorun bundan çok daha karmaşıktır. Sadece tahrik etmek için bunu söylemekten yanayım. [kahkahalar] Nasıl olsa ben genellikle tahrikçi olmayı severim. Ama söylediklerinin dayanaklı real muhtevası olmak gerek, derinlemesine irdelenebilecek bir real gerçekliği.

Şüphesiz bunların tümü, içinde yaşadığımız toplumda ve burjuva ideolojisinin zihinleri doktriner kalıplaştırma süreci ve mekanizmalarının tümü vasıtasıyla bize öğretilen her şeye ters düşmektedir. Ve bu toplumda, özellikle ABD gibi bir ülkede,

burjuva demokrasisinden yana işleyen kendiliğindenciliğin güçlü bir çekimi vardır. ABD, yalnız dünyaya hakim olmakla ve onun sırtından parazit gibi geçinmekle kalmaz, aynı zamanda buna bağlı olarak ya da bunun sonucu olarak ortaya çıkmış geniş bir orta tabakası vardır, ki bu orta tabaka, ülkenin sömürülen halk yığınlarına göre ve özellikle de dünyanın halk yığınlarına göre ayrıcalıklı bir konuma sahiptir.

Bunun da aynı zamanda proletaryanın kendisi üzerinde de güçlü bir etkisi mevcuttur. Şu ya da bu biçimde demokrasi kavramları kendini sürekli olarak dayatmaktadır. Örneğin en yüksek amacımızın ve gerçekten başarmaya çabaladığımız şeyin eşitlik olduğu fikri böyledir. Peter Tosh'un "Eşit Haklar" diye bir şarkısı vardı – eşit haklara sahip olmalıyız. Tabii ki bunda bir şey var. Ama gördüğümüz gibi, biçimsel eşitlik aynı zamanda eşitsizliği gizler ve onu tecessüm ettirir. Kurumsallaşmış eşitsizliği ortadan kaldırmayalım demiyorum – tabii ki kaldırmalıyız. İnsanların açık ve dolaysız biçimde eşitsiz muamele gördüğü biçimleri ortadan kaldırmalıyız, bu mücadelemizin bir parçasıdır. Ancak bu, her şeyin bunda iskan eylediği ve bundan ibaret olduğu şey değildir bu, ya da mücadelemizin nihai amacı ya da temel karakteri burda yatmaz.

Örneğin aynı işi yapan iki kişiyi alın. İnsanlara ücret olarak ödeme yapıldığı sürece bir yandan eşitlik vardır. Aynı işi yaparsan, aynı ücreti ya da maaşı alırsın. Ancak öte yanda bunun içinde eşitsizlik gizlidir. Kelimenin tam anlamıyla herkes aynı kalitede iş yapmaz. Yani, biçimsel olarak eşit olmamıza ve aynı ücreti almamıza karşın eşitsizlik vardır çünkü benim yaptığım işin kalitesi seninkinden daha azdır. Biçim olarak aynı işi yapmamıza karşın gerçekte sen benden daha çok iş yapıyorsun, çünkü senin işin benimkinden daha iyi. Dahası, senin bir ailen ve üç çocuğun var, benimse çocuksuz bir ailem var. Senin ücretin, benimkinin yettiği yere yetmez, erişemez. Senin satın alamadığın şeyleri ben satın alabilirim; eşyalar parayla alınan ve satılan metalar biçiminde üretildiği ve dağıtıldığı sürece sana göre benim eşitsiz bir durumum

vardır, çünkü sen aynı ücretle benim beslediğimden “besleyecek daha fazla boğaz”a sahip olduğun için ben senin satın alamadığın şeyleri satın alabilirim.

Yani, toplumsal eşitsizlikleri sona erdirmek bizim bir amacımız olsa da bizim temel amacımız değildir. Bundan çok daha derine ve ileriye gitmek zorundayız. Şeylerin meta olarak üretildiği ve dağıtıldığı sistemin ötesine gitmek zorundayız. Komünizmin, “herkesten yeteneğine göre, herke gereksinimine göre” parolasını yaşama geçirecek noktaya ulaşmamız gerek, böylece biçimsel eşitsizliği ortadan kaldırmamıza rağmen var olan biçimsel eşitliğin ölçek ya da hesabını aşp, ötesine ilerlememiz gerek.

Marx, komünist devrimin hedeflerinden birinin nasıl ideolojik ve pratik olarak “burjuva hakkın dar ufku”nun ötesine geçmek olduğu konusunu tartışmıştı. Peki, bununla ne demek istemişti? “Burjuva hak” eşit iş miktarı için eşit ücret hakkı gibi şeylere gönderme yapar. Belirli bir miktar iş yaparsan, sana belirli bir miktar ödeme yapılmasına hak kazanırsın ve aynı işi yapan herkes aynı miktarı alabilir. Burjuva hak, yasalar önünde biçimsel eşitlik gibi şeyleri de kapsar.

Tüm sömürü ilişkilerini kökten söküp atmak için hesaplanması ve denklemlere katılması gereken bu tür hakların ötesine geçmek zorundayız. Yalnız biçimsel eşitlikle uğraşma ya da onu yaşama geçirmeye çabalama ufkun ötesine geçmek zorundayız. Tüm bunları maddi temelinde, tüm bunların altında yatan ekonomik temelde, şeylerin satılacak, satın alınacak ya da diğer metalarla değiştirilecek metalar olarak üretildiği ve dağıtıldığı toplumun ötesine ulaşmakk zorundayız. “Ben şu kadar iş yaptım, dolayısıyla bu kadar gelir elde etmeliyim” hesaplarının ve bu hesaplarla bağlı her şeyin ötesine gitmek için ekonomi ve toplumu, şeylerin meta olarak üretimi ve dağıtımını temelinde örgütlenmesiyle vurulmuş prangalarından kurtarmamız gerekir. Şeyler meta olarak üretilip dağıtıldığı sürece biçimsel eşitlik içinde gizlenmiş – ve hatta onunla temsil edilen – eşitsizliklerin ötesine geçemeyiz. Kapitalist

toplumda insanlara gereksinimlerine göre veremezsiniz. En basit söyleyişle onlara ancak kazandıkları kadar verebilirsiniz.

Ve daha geniş bir bakışla, ekonominin gelişmesine yaklaşımınız ne olursa olsun, şeylerin meta olarak üretimi ve dağıtımı ilkesi belirleyici olduğu sürece toplumun ve onu oluşturan insanların daha büyük gereksinimlerinden yola çıkamazsınız. O halde, ötesine geçmesi zaman alacak meselelerden biri de budur. Sosyalist toplumun (ve hakikaten mevcut olduğu zamandaki haliyle sosyalizmin) erken aşamalarında ve daha sonra epey bir süre, şeylerin meta formunda üretimi büyük ölçüde hala sürecektir. Ama şeyleri meta dünyasından kurtarmak için sürekli bir savaşım var olacaktır.

Örneğin, bedava sağlanan sağlık bakımı onu metaların üretim ve dağıtım alanından çıkarır. Gerçekten bedava sağlanabildiği ölçüde, işinizden kazandığınız gelirden ödeme yapmanız gereken bir şey olmaktan çıkar. Ya da kamuya açık gıda dağıtımı ya da kamu kafeteryaları ya da insanlara gıda satmadığınız ama gereksinimlerine göre verdiğiniz benzer biçimlerle gıda gibi şeyleri metalar dünyasından çıkarırsanız, bunu yapabildiğiniz ölçüde o şeyleri meta olarak üretim ve dağıtım dünyasından çıkarmış olursunuz. Ve giderek yalnız tüketim bunu ötesine taşınmış olmakla kalmaz, üretim araçları, diğer bir deyişle başka şeyler üretmek için kullanılan şeyler de bu tarzın ötesine taşınır. Makineler, toprak, fabrika binaları, bilgisayarlar, bunların tümü en sonunda para kullanılarak değil, hangi amaçları başarmak için hangi miktarda nelerin üretileceğine, toplumun ve toplumdaki toplam emeğin neyi üretmeye yetkin olduğunun hesaplanmasına göre halkın çeşitli biçimlerde alacağı kararlarla üretilecek ve değiştirilecektir.

Günümüzde bunlar, kendileri sermayenin birikim sürecinin cisimleşmiş tezahür ve ifadesi olan eden küçük bir grup insan tarafından belirlenmektedir. Onların akılları ve bilinçleri vardır, ancak onlar tümüyle ya da temel noktalarda kapitalist birikimin dinamiklerinin dışına çıkamazlar. Bu dinamiklere

temel ve esas noktalarda ters düşen kararlar alamazlar, alırlarsa iflası boylar, batarlar.

Bu anlaşılması son derece önemli olan bir noktadır ve aynı zamanda doğru ve tam olarak anlaşılması komünistler arasında bile bazı tartışmaların nedeni ve odağını olmuştur – kapitalist ekonominin işleyişi bir anlamda proletaryanın, mülksüz ücretli işçilerin, burjuvazi tarafından sömürülmesine dayanırken, aynı zamanda üretimin meta biçiminde sürdürülmesinin kaçınılmaz sonucu olan üretim anarşisi tarafından harekete geçirilir, güdümlenir ve kelimenin en temel anlamıyla böyle harekete geçirilir. Nasıl hesaplarsanız hesaplayın, şeyleri pazara çıkardığınızda bunların ne kadarını satabileceğinizi asla bilemezsiniz. Hesaplayabilir ve en iyi tahmini yapmak için uğraşabilirsiniz, ancak bir kez sermayenizi şeylerin üretimine yatırdınız ve şeyleri piyasaya sürdünüz mü – bir başka deyişle, kapitalizm altında genel üretim ve değişim sürecine katıldınız mı – size geri dönen, farklı kapitalistler arasındaki tüm rekabet süreçlerinden geçer, ki bu süreç zarfında daha karlı satabilmek ve ürettikleri şeyler üzerinden bir kar gerçekleştirmek için onların her biri köleleştirdiği proleterlerin sömürsünü yoğunlaştırır.

Şimdi, zenginlik satış sırasında üretilmez, ancak satış sırasında gerçekleşir. Zenginlik insanların sömürsü yoluyla üretilir. Onları ne kadar yoğun sömürebilirsen, onlara verdiğin ücret karşılığında ne kadar çok iş yaptırabilirsen, o kadar daha fazla potansiyel zenginlik biriktirebilirsin. Ama bu yalnız potansiyel zenginliktir. Hangi ölçekte olduğunuza hiç bakmaz –Ted Turner ya da bir benzeri olabilirsiniz – daha büyük bir köpekbalgı tarafından yutulabilirsiniz. Çünkü verili bir zamanda, onun tezgah kurduğu seviyede bile, daha fazla genişlemek için gidip borç para bulmanız (kredi almanız) ya da bir başka sermaye ile birleşmeniz gerekir. Ve en küçük ölçekte ya da en büyük ölçeğe kadar, ölçeği ne olursa olsun, her kapitalist için şeyleri üretime koydukları zaman var olan

sermayeleri artık direkt olarak onların denetimi altında olmayan biçimlere dönüşür. Bunların tümü alabildiğine soyutlanmış ve gayet parazit ilişkiler içerdiği için deyim yerindeyse paranın el değiştirmesi falan yoktur zaten. Sadece birbirlerine kredi açma, bunların karşılıklı muhasebesi ve benzer şeylerdir hesaba alınan. Ama en sonunda her şeyin belli olduğu mahşer günü gelir. [kahkahalar] Ve sizin gemi umduğunuz gibi seyr'etmemişse, dibi boylarsınız. Ne kadar cüsseli olduğunuza hiç bakmaz. Ya da başka biri sizi ansızın yutuverir.

Metaların bu üretim ve değişim biçiminde siz para yatırılırsınız ve bu anlamda, kendinizi paranıza yabancılaştırılırsınız. Onu elininizden çıkarmış olursunuz ve o, zenginliğin üretildiği tüm sömürü sürecinden geçmek zorundadır ve ne ürettiyseniz onun sonunda satılması yoluyla da gerçekleştirilmesi zorunludur. Ve bu yolun bir yerinde işler ters giderse ya da bir başkası bu işleri sizden daha “verimli” yapan bir yol bulursa, yatırdığınızı kurtaramayabilirsiniz.

İşte burasıdır anarşinin bu süreçteki yerini açığa vurduğu safha. Yalnız diğer kapitalistlerle rekabet etmek değil, aynı zamanda o anda çalıştırdığınız insanların sömürsünü yoğunlaştırmanın yollarını bulmaktan başka çareniz yoktur.

İnsanların onları dinleyen kulakları olursa, kapitalistler gerçekten bunu size anlatırlar. Örneğin asgari ücretin yükseltilmesi savını ele alın. Sistemin birçok siyasi temsilcisi – özellikle Cumhuriyetçiler, ama yalnız onlar değil – derler ki, “Asgari ücreti yükseltirseniz, yalnız iş yeri kaybedersiniz.” Ve kapitalist sistem altında bu söz belirli ölçüde doğrudur ve bu sadece onlar kötü niyetli olduğu için böyle değildir. Bu, kapitalistlerin üretimi, insanlara aynı üretim için çok daha düşük ücret ödedikleri Vietnam (ne ironi ama) ya da Endonezya gibi şu ya da bu ülkeye ihraç etmesidir. Ve bir kapitalist olarak siz bu durumda daha yüksek ücret ödüyorsanız kaybedersiniz. Bunu harekete geçiren, sizin paranızın artık meta biçimini almış olduğu gerçeğidir. Paranın

kendisi de bir meta biçimini temsil eder, ama şimdi üretim araçlarına yatırılmıştır. Üretimde kullandığınız ham maddeler gibi şeylerin bedeli ödenmek zorundadır. Fabrika binası çoğunlukla daha uzun bir zamanda satın alınır ve onun da ödenmesi gerekir. Ulaştırma ve iletişim araçlarına ödeme yapılmalıdır. İnternet de bedava değildir. Tüm bu şeylerin bedeli ödenmelidir. Bu şeylere yatırım yapmanız gerekir ve onların deyimiyle “yatırımını geri alamazsan” batarsın.

Yani, en temel anlamda kapitalistler bile bunun dinamiklerinin dışında eylem göstermekte özgür değildir. Siyasi temsilcilere gerek duymalarının nedeni budur ya da nedenlerinden biri budur. Tek tek özgül kapitalistlerin kendi özgül çıkarlarının daha üstünde durup bakabilen, ve tüm kapitalist sınıfın geneli yararına akıl ve hikmet teminine çalışan temsilcilere gereksinim vardır. Örneğin 1930’da Roosevelt ekonominin tepe aşağı gittiği sırada peydahlandı. Toplumun bütününde işsizlik oranı %25’ti hatta daha yüksekti. Her şey büyük cayırtıyla duruşa ve geri viteste geçmekteydi. Ve serbest pazarın yasaları onları bu durumdan kurtaramıyordu. O zaman ne yaptılar? Devlet ile duruma müdahale ettiler. İnsanların istihdam edilmesi için devletin müdahale etmesi, para harcaması ve vergilendirme ile diğer yöntemleri kullanarak belirli bir sermayeyi bu müdahaleye mahsus o programlara aktardılar. Ya da en geniş anlamıyla kapitalist sınıfın çıkarlarının, bir bütün olarak kapitalist sınıf için sistemin işlerliğini sağlamak üzere belirli bir kapitalistin yapabileceği şeyleri sınırlayan düzenlemeler yaptılar.

En sonunda bunların hiçbirisi gerçekten başarılı olmadı. Onları bu durumdan kurtaran savaş, İkinci Dünya Savaşı oldu. Ama Roma ile benzetme yaparsak Roosevelt bir patrisian senatör gibi davrandı ve rekabet eden kapitalistlerin dar çıkarlarının ötesine baktı ve sistemi bir bütün olarak kurtaracak programları uygulamaya koydu. Tabii ki gerçek bir komünist parti olarak davranmayan ve devrimci bir programı uygulamaya koymayan, bu krizden devrim yapmak ya da bir devrime doğru

ilerlemek için yararlanmayan Komünist Partisi'nden de epeyce destek gördü.

Her halukarda Roosevelt'in yaptığı egemen sınıf bakış açısından çok önemliydi. Roosevelt bu gereksinimi gören kapitalistlerin belirli kesimlerinin desteğini almış olmasına karşın, kapitalistlerin kendi başlarına yapamayacağı ve hatta kapsamlı olarak göremediği belirli değişiklikleri yapmak için müdahale etti. Tüm bunlara karşın, ne siyasetçilerin ne de kapitalistlerin kendilerinin, kapitalizmin bu birikim sürecinin tümüyle dışında, tümüyle ya da önemli ölçüde ondan bağımsız olması olanaksızdır.

Bu tip bir sürecin işleriği mevcut iken ya da sosyalizm altında bile onun önemli kalıntıları dururken tümüyle burjuva hakkın ufkunun ötesine gidemezsiniz. Bu sistemin karakteristiği olan ilişkilerin ve onlara denk düşen fikirlerin tümüyle ötesine gidemezsiniz.

Ve böylece sürekli olarak, özellikle bu sistem altında yaşarken demokrasi yanılsamalarının – yani herkes bir biçimde demokrasi sahibi olursa, toplumun kötü yanlarından kurtuluruz – çekiciliği tekrar tekrar kendini dayatır, çünkü sistemin tüm işleyişi bunu güçlendirmektedir. Bu size yalnız propaganda edilmez, aynı zamanda insanların yaşayış biçimiyle de güçlendirilir.

İnsanlar iş için, konut için, her tür şey için birbiriyle rekabet etmelidir. Ve onlar, yalnız “durumlarını iyileştirmek” için değil, yaşamını sürdürebilmek için bile sistemin genel işleyişine uymak için nasıl olursa olsun bir yol bulmak zorundadır. Yani, tüm ideolojik saldırı, eğitim sistemi ve daha birçok şeyin tümü yanı sıra maddi gereksinimler nedeniyle insanlar sürekli olarak burjuva hakkın dar ufkunun içine çekilirler. Onlar sürekli olarak şeyleri yalnız metaların değişimini ifade eden ya da ona denk gelen terimlerle düşünmeye koşullanırlar. Bu, o metaların değişimi düşüncelerin dolaşımı biçimini aldığı anda bile doğrudur. Entellektüeller

arasında bu çok güçlü bir akımdır – “fikirlerin serbest pazarı” sık duyulan bir anlatımdır. Tabii kendi içinde haklı olan bu yaklaşım, şeylerin metalar biçiminde üretildiği ve dağıtıldığı kapitalist üretim ve dağıtım sisteminin tümünü yansıtır.

Fikirlerin serbest değişimini istemez değiliz, ancak fikirlerin serbest pazar fikri en az serbest pazarın kendisi kadar büyük bir yanılsamadır, aldatıcı hülyadır. Serbest Pazar, gerçekte ekonominin bilfiil işleyişinde tam anlamıyla serbest değildir. O, aslında ücretli emeğin sömürüsüne dayanan bir sistemdir. Başkalarını sömüren bir konumda olanla sömürülenler arasında eşitlik yoktur. Başlıca üretim araçlarına sahip olan ya da onları denetimi altında tutanlarla hiçbir şeyi olmayan ya da denetimi altında hiçbir şey olmayan eşit konumlarda değildir. Ve serbest pazar herkesin çıkarları en iyi nasıl konulur temelinde çalışmaz. Ekonominin pratik dünyasında nasıl çalışıyorsa fikirler dünyasın da aynı şekilde çalışır. O işleyişte birileri diğerlerine hakim durumdadır, çünkü bu toplumun içinde biz onlarla eşit bir yerden başlamayız. Yani, tüm fikirler eşit miktarda teşvik görmez.

Açık konuşacak olursak aslında hiçbir toplumda, hatta komünist toplumda bile, fikirler eşit teşvik görmez. Bunun olanaklı olduğunu düşünmek bir yanılsamadır. Üzerinde düşünürseniz, belirli sayıda ağaç vardır. Bilginin yayılması ve kitap üretimi için bugün sahip olduğumuzdan başka yollar geliştirseler bile, bunun için maddi şeyler gereklidir. Bilgisayarlar havadan değil gerçek maddelerden yapılır. Yani, hangi toplumsal aşamada bulunursak bulunalım, hangi tür bir dünyada yaşarsak yaşayalım bilginin yayılmasının her zaman sınırları olacaktır. Herhangi birinin aklına gelen her fikri eşit temelde yaymak kelimenin tam anlamıyla olanaksızdır. Bu nedenle verili toplumda ve çağda, komünist toplumda bile, her zaman hangi fikirlerin yayılmasının öncelikli olacağı konusunda karar vermek gerekecektir. O zaman insanlar kuracakları çeşitli mekanizmalarla bu kararları

oluşturacaktır. Ve o zaman bile çok mücadeleler olacaktır. Bu olaylar, çelişkilerin ve mücadelelerin olmadığı mitolojik bir toplumda sihirli bir süreç aracılığı ile değil, mücadele ile çözümlenir.

Komünizm altında bile her tür konuda büyük çelişkiler ve mücadeleler olacaktır. Ve büyük olasılıkla gruplar, hatta “fraksiyonlar” oluşacaktır. Daha fazla park yapılmasını isteyenler “Park fraksiyonu”nu oluşturacak ve diyelim ki daha fazla hastane yapılmasını isteyenlerle mücadele edecektir. Bu çelişkiyi nasıl çözersiniz? İnsanlar bunun üzerinde mücadele edecektir. Yalnız bu, toplumun bir parçasının toplumun geri kalanı hakimiyet kurduğu ve onları mücadeleye katılmaktan ve karar oluşturmaktan dışladığı bir bağlamın dışında gerçekleşecektir.

Ama bu tür şeyler üzerinde her zaman bir mücadele olacaktır. Mücadele etmeden olabilir mi? Her zaman zorunluluklarla başa çıkmaya çabalıyoruz. Her zaman karşılaştığımız maddi koşullarla başa çıkmaya çabalıyoruz. Her zaman doğa ile başa çıkmaya ve onunla karşılıklı bir ilişki kurmaya çabalıyoruz. Ama toplum sınıflara bölünmüş olarak kaldığı sürece bu sürece ve alınan kararlara sınıflardan biri ya da diğeri hakim olacaktır. Bu, proletaryanın hakim olduğu ve topluma hakim olan sömürücü sınıfların yaptığından kökten ve büyük ölçüde farklı şeyler yaptığı toplum için bile geçerlidir.

“Fikirlerin serbest pazarının” gerçekten serbest ve eşit olması asla olanaklı değildir. Çünkü bütün fikirlere eşit fon verildiğini düşlediğimiz zaman bile bazı fikirler eskiden beri var olan önyargılara daha uygunken diğerleri bunların tam karşısında olabilir. Bir keresinde Lenin, sahtekarın bir tümcesini yanıtlamak için on sayfa doğru gerekir demişti. Bunun nedeni her şeyin eşit olduğu bir yerden başlanamamasıdır. Örneğin şimdi herkes komünizm üzerine popüler yanlış anlayışlara uygun şeyler söylerken, sizin en baştan başlamanız ve onların sorularına yanıt getirmek için tüm bu mezbelenin içinden geçmeniz, üstesinden gelmeniz

gerekmektedir, soruyu yanlışlara yaslanmış desteklerinden kurtarıp esasını cevaplamak için.

Yani tüm fikirler, bir biçimde eşit olarak dolaşsalar ve kaynak bulsalar bile eşit değillerdır. Onlar bir boşlukta bulunmazlar. Yani bu anlamda bile “fikirlerin serbest pazarı” bir yanılsamadır.

Ve tabii ki tüm fikirler eşit destek ve kaynak bulamazlar. Bazıları diğerinden daha fazlasını bulur. Komünizmi lanetleyen bir kitap yazmak istersen bir yayıncı bulabilirsin. Komünizmi destekleyen bir kitap yazmak istersen, şansın açık olsun! Gerçekler bunlardır.

Yani, ortaya konduğu biçimiyle serbest pazarın kendisi nasıl bir yanılsamaysa “fikirlerin serbest pazarı” da bir yanılsamadır. Ekonomide serbest pazar herkesin eşit olmasını ya da en büyük sayıdaki insanın en önemli çıkarlarına hizmeti sağlamaz. Bu, birilerinin zenginlikle iktidarı denetimine ve tekeline aldığı ve böylece bunlardan yoksun büyük çoğunluğu sömürdüğü ve hakimiyeti altına aldığı bir toplumsal kutuplaşmaya gider. Serbest pazarın gittiği gideceği yer budur. Dünyaya bir bakın. Dünyada ekonomi ve siyaset açısından hakim olan işleyiş tam da budur. şu yürürlükte olanın ta kendisidir kapitalist sistemin “serbest pazarı”.

Bu nereye gitmektedir? Tam Marx’ın dediği yere gitmektedir. Dünya çapında baktığınızda bunu net olarak görebilirsiniz: Zenginliğin bir kutuptaki az sayıda insan elinde birikimi ve diğer kutupta halkın büyük çoğunluğunun ağır işte aşırı çalışmasının acısının, sömürölmesinin ve çilelerinin birikimi. Dünyanın gerçek görünüşü budur. Böyle düşünmüyorsanız araştırın. Bulacağınız budur. Dünya nüfusunun yarısı günde iki dolara yaşamaktadır. Aslında bundan daha fazlasını bilmenize gerek yoktur. Öğrenilecek ve uğrunda mücadele edecek daha çok şey vardır, ama bu dünyanın doğası hakkında en temel şeyi kendi içinde barındırmaktadır. “Serbest pazar sistemi”nin gittiği ve her zaman gideceği yer budur. Bunlara rağmen, bu

yanılsama ve hayaller, şu ya da bu ölçüde burjuva sisteminin ve burjuva hak ufkunun sınırlarına denk düşen bu yanılsamalar sürekli olarak kendilerini dayatacaktır. Altta yatan ekonomide ve buna denk düşen toplumsal ilişkilerde ve onlara denk düşen siyasi yönetim biçiminde ve bunların sonucu olarak topluma hakim olan ideoloji ve kültürde bir tabanı olduğu sürece bu dayatma sürecektir.

İnsanlar sürekli olarak şu fikirlere doğru geri çekilir: “Büyük şirketleri sınırlayabilsek, günümüzde karşılaştığımız sorunlarla karşılaşmayız.” “Sorun, büyük şirketlerin çok fazla güç ve etki sahibi olması.” Örneğin bunları Ralph Nader’dan duyabilirsiniz. Ona göre sorun, kapitalist sistemin doğasının ta kendisi değildir de büyük şirketlerin çok fazla güç sahibi olmasıdır. Ona göre Washington, “büyük şirketlerin işgal ettiği topraklar”dır. Tabii bunda bir doğruluk payı vardır. Ama neden? Bunun temel nedeni nedir? Ve bu neyin bir parçasıdır?

Onun gibi insanlara şöyle meydan okuyorum: Bana bu ülkenin tarihinde, siyasi ve diğer açılardan zengin toprak beylerinin ve diğer zengin üretim araçları sahiplerinin hakimiyet kurmuş olmadığı bir çağ gösterin. Tek bir çağ gösterin. Ne zaman? Ülkenin kuruluş çağı mı? Sanmıyorum! 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında büyük tröstlerin kurulduğu çağ mı? Sanmıyorum! Böyle bir çağ yoktur – hep böyle olmuştur.

Yani büyük şirketlerin çok fazla güç ve etki sahibi olması yeni bir olgu değildir. Bu sistemin doğasında vardır ve gerçekte giderek daha çok zenginliğin daha az sayıda kapitalist tarafından denetim altında tutulduğu bir aşamaya ulaşmıştır. Artık kelimenin tam anlamıyla köle sahipleri yoktur. Toprağın büyük bölümü artık köle çiftlikleri ya da ortakçılık gibi derebeylik biçimleri olarak değil, sermaye biçiminde sahiplenilmektedir. Ama yinede az sayıda insan tarafından tekel altına alınmıştır ve aslında bu tekel eskiye kıyasla artık çok daha vurgulu, çok daha belirgindir.

Ama tüm bu yanılgıların nasıl kendini yeniden dayattığını görebilirsiniz. Büyük şirketlerin yalnız gücünü şu ya da bu şekilde sınırlarsanız ya da gerçek bir demokrasi şu ya da bu şekilde oluverse; örneğin özel şirketlerdeki zenginliğinin seçim kampanyalarını desteklemediği, tüm seçim kampanyalarının kamu fonları ile desteklendiği bir demokrasi oluverse – tabii, en başta kamu fonları kimin denetimi altında olacak? [Kahkahalar] Böylece aynı şeye geri döneriz. İkincisi, tüm kampanyalar kamu fonları ile desteklense bile anlatmakta olduğum tüm gerçeklerin işleyişi ortada durur. Toplumdaki aynı kutuplaşma olur ya da toplum sürtüşme içinde durur ya da alaşağı edilir. Ve böylece bu toplumu mu istiyorsunuz yoksa tümüyle farklı bir toplum mu sorusu karşımıza çıkar, Yani, nasıl değişiklikler yaparsanız yapın aynı şeyler kendini bir kez daha dayatır.

Maoizmi terk etmiş ve burjuva demokrasisine ricat etmiş Hintli bir Maoist K. Venu'ya karşı yazdığım bir polemikte söylediklerim bu konuyla oldukça alakalıdır. En sonunda bilfiil bir burjuva partinin safında seçimlere katılmakta kendisini bulan biridir K. Venu. Ama bundan önce de burjuva demokrasisine geri dönüşünü komünist bir kisve altında gizlemekteydi. Esas itibarıyla ona göre partinin halkı baskı altında tuttuğu proleterya diktatörlüğü deneyimi, birbiri ardına gelen felaketlerden başka bir şey olmadığı için proleterya diktatörlüğünün burjuva demokratik biçimleri benimsemesi gerektiğini savunuyordu. Bu yeni bir sav değildi. Bu eski bir savdı, ama o bunu biraz daha yeni bir biçimde sunuyordu.

Marx, 19. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da neler olduğunu incelediği *Luis Bonaparte'ın Onsekizinci Brumeri*'nde derin bir öngörüyle şunu söylemişti: Bu toplumda fazlasıyla bulunan demokratik aydınlar -Amy Goodman ya da çok ilerici başkalarını dinleyebilirsiniz, ama onlar da burjuva hakkın dar çeperi içinden kurtulamazlar- ne varki böylelerinin, yani demokratik aydınların diye uyarmıştı Marx, günlük yaşamlarında

dükkancılara benzediklerini sanmak doğru olmaz. Ancak temel olan nokta şudur ki, **demokratik aydınların düşüncelerinde bir türlü aşıp ötesine geçemedikleri sınırlar, dükkancıların günlük yaşamlarında aşamadıkları aynı sınırlardır.**

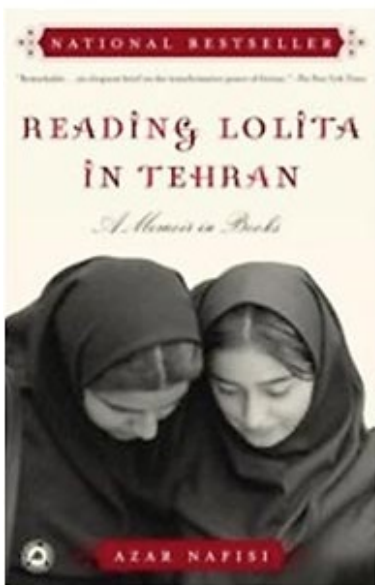
Bu aslında çok karmaşık, ancak çok derin bir noktadır. Onun demek istediği şudur: Meta üretimi ve dağıtımının günlük işleyişine tümüyle esir olmuş dükkancılar gibi bir tabakayı ele alın; onlar büyük sermaye biriktiren insanlar olmadıkları gibi sermaye üretmek için sömürülen insanlar da değildirler. Onlar arada kalmış, sıkışmış bir durumdadırlar, ama onlar meta sisteminin işleyişinin sınırları içinde kendi konumlarını iyileştirmek için sürekli çabalarlar ve her köşeyi döndüklerinde önlerine yeni bir engel çıkar. Yani pratik yaşamda tümüyle meta rekabetine ve onun çalkantı ve arbedesine tamamen yakalanmış durumdadırlar; her an konumlarını iyileştirmek için didinir dururlar, gerçek meta üretimi ve değişiminin işleyişi tarafından onların ufukları gayet daraltıl mış ve sınırlandırılmıştır. Ve Marx'ın vurguladığı nokta şu ki, demokratik aydınların, demokrasiyi mükemmelleştirmeye çalışan bu insanların, farklı bir dünyada yaşamalarına rağmen, en sonunda dükkancılarla aynı yere varacağıdır – Amy Goodman gibi birine gidip “biliyor musun bir dükkancı gibisin” deseniz haklı olarak kızar ve “ben küçük dükkancı gibi değilim” der.

Bu bir düzeyde doğrudur. Ama Marx'ın dile getirdiğe nokta, yani en sonunda soruyu esas olarak “sınıfsız” anlamda bir demokrasi sorunu görme dar çeperi kırıncaya kadar, demokratik bir biçim alan sistemin işleyişlerinin ta kendisinin içinde belirgin eşitsizlikler ve temel sömürü ilişkileri olduğunu görmezden gelme sanırını aşıncaya kadar, bir dükkancının günlük yaşamın içine habire çekilmesi gibi toplumun nasıl olması konusundaki kavrayışınızda da mevcut aynı dünyanın kucağına tekrar geri çekilip yutumaktan kurtulamazsınız. Hala nesnel olarak, tüm yaşam gereksinimleri ve meta biçimindeki şeylerin üretim ve değişiminin maddi gerçekliği ile sınırlı biçimde düşünmeye devam edersiniz. Hala eşitlik, zengin ile

yoksul arasındaki biçimsel siyasi ayrımı ortadan kaldırma ve zengin ile fakir, güçlü ile güçsüz arasındaki muazzam kutuplaşmayı kaçınılmaz olarak yaratan ekonomik işleyişlere ve ilişkilere dokunmama biçiminde düşünmeye devam edersiniz.

Bu sistemin sınırları içinde demokrasiyi iyileştirme ve mükemmelleştirme biçimde görmenin ötesine geçinceye kadar kaçınılmaz olarak meta üretimi ve değişiminin sınırları içinde düşünmeye zorlanırsınız. Onlardan kaçamazsınız. Düşünceniz onları yırtıp öteye geçemez. Marx'ın işaret ettiği çok önemli nokta budur. Kendi deneyimimden biliyorum ki bu anlatıma sık sık başvurabilirsiniz ve gerçekten ne kadar deneyiminiz açısından değerlendirirseniz, bu anlatımdan o kadar fazla yararlanabilirsiniz.

Ancak bu yanılsamalar ve bu sınırlılıklar bir mıknatıs gibi insanları sürekli geriye çeker. Ve bu yalnız bizimki gibi toplumlar için geçerli değildir. Uluslararası mücadelede ve baskıcı yönetimlerden kurtulmaya çalışan çok farklı ülkelerin halkları arasında burjuva demokrasisinin aldatıcı çekiciliği, eşitsizliklerin giderildiği, ama hala kapitalizm temelinde işleyen ideal, ama gerçekçi ve gerçekleştirilebilir olmayan bir toplum hedefinin yarattığı çekim gücü sürekli olarak kendini dayatmaktadır.

Azar Nafisi'nin kitabı "Reading Lolita in Tehran"

Örneğin İran'a bakın. Profesör bir kadın tarafından yazılmış *Tahran'da Lolita'yı Okumak* adlı kitabı okumayı yeni bitirdim. Şimdi, benim fikrimce (Nabokov'un) *Lolita* romanı iyi bir kitap değildir. Kaçınızın okuduğunu bilmiyorum, ama iyi bir kitap olduğunu düşünmüyorum. Bu kadın o kitaptan kitabın değerinden daha iyi şey çıkarmaya çabalamış. Ama önemli olan bunun, İran Komünist Partisi (Marksist-Leninist-Maoist)'nden yoldaşların "pis mollalar" şeklinde ifade ettikleri kişilerin yönetimi altındaki İran'da meydana okuyucu bir eylem olduğu gerçeğidir. Pis mollaların – dinci köktencilerin yönetimi altındaki İran'da *Lolita* gibi bir kitabı okumak meydana okuyan bir eylemdir. *Tahran'da Lolita'yı Okumak* kitabında yansıdığı gibi bu dinci köktencilerin teokratik, dinci yetkililerin yönetimi altında yaşayan ve en ağır koşullarda terörize edilen insanlar arasında bu dar sınırlardan çıkmak için "totaliterliğe karşı" olmanın çok güçlü bir çekimi vardır. "*Kimsenin bize nasıl düşünmemiz gerektiğini söylemesini istemiyoruz.*" düşüncesinde bu bakış açısının yansıdığını görebilirsiniz. Ya da bundan da ötede onlar -ister dinci köktencilik olsun isterse Marksizm-Leninizm-Maoizm olsun- bir resmi ideoloji adına yönetim istememektedirler. Komünizm ya da teokrasi istememektedirler. Kimsenin onlara doğruyu bildiğini söylemesini istememektedirler. Bu bakışa sahip insanlarda farklı ideolojileri benimseyen insanlar arasında ayırım yapmama eğilimi vardır. "Pis mollalar" altındaki yaşam ile, devrimci, canlı, sosyalist bir toplumdaki yaşam arasında muazzam bir fark vardır. Ama bu konuda iki şey söylenmelidir. İnsanlar bunu kendiliğinden görmezler. Ve ikincisi, bunu gerçekleştirirken tarihte bugüne dek yaptıklarımızdan daha iyisini yapmak zorundayız. Ve bu konuya daha sonra geri döneceğim.

Yani, bu sorunlarda maddecilik ve diyalektik üzerinde temellen bilimsel anlayışı öne çıkartmak, ilerletmek çok önemlidir. Gerçek ekonomik temelin belirleyici rolünün – şeylerin üretildiği ve dağıtıldığı, zenginliğin biriktirildiği ve dağıtıldığı sürecin işleyişinin ve bu süreçte insanların

girdiği ilişkilerin – anlaşılması; gelişen toplumsal ilişkilerin anlaşılması; siyasi ilişkileri ve bu temelde gelişen siyasi iktidarın anlaşılması; bu temelde yükselen ideoloji ve kültürün anlaşılması; tüm bunların mekanik olmayan, diyalektik biçimde anlaşılması çok önemlidir.

Bu toplumda yapılan her filmin kapitalizm için kaba ticari bir iş olduğu doğru mudur? Hayır! Bu kültürden muhalefetle ilgili şeyler de çıkar. Kurulu düzene direniş ve eleştiriye öne çıkaran şeyler vardır. Ancak bunlar şu gerçeği değiştirmez ki fazlasıyla ağır basan olgu prodüksüyonu yapılan ve teşvik edilmek üzere seçilenler, sistemi güçlendiren ve ona hizmet eden ürünlerdir.

Protest rap grubu Public Enemy

Çevremizdeki bir şeye bakmak istiyorsanız bu açıdan rap müziğine bakın. İlk çıktığında, Sugar Hill Gang gibi daha önce iyi şeyler yapmış gruplar olmasına karşın, bir sürü saçmalıkla doluydu. Ama daha baştan bunun içinde söylenmek istenen sözler de karışmıştı. Kitlelerin durumundan bahsedenler, sağa karşı direniş öne çıkaranların yanı sıra bir sürü maço saçmalığı

ile bir sürü zırvalık bir aradaydı. Ve sonra belirli bir zamanda Melle Mel gibi insanlar ortaya çıktı. Onun “Üçüncü Dünya Savaşı” şarkısını duydunuz mu bilmiyorum. Sanırım 80’lerin ortasında ya da sonunda yapılmıştı. Sözleri güzeldi ve bugün bile geçerlidir çünkü sistem için savaşa gidenlerden söz ediyordu. Sonra soruyordu, peki geri geldiğin zaman ne için savaşacaksın? Bir enayi madalyası, uyduruk bir resmi geçit için mi? Bu günümüze çok uygundur. Ayrıca Public Enemy grubu ve benzerleri pek çok eksikliğine rağmen parçalarında başkaldırıyı içeriyordu. Hangisi öne çıkarılacaktı? Bunların hepsi eşit miydi? Her şey eşit olarak mı dolaşıma girer? Hayır! Örneğin NWA grubu vardı ve onlar “Fuck The Police!” parçasını yapmışlardı, seçilip öne çıkarılan onlar olmadı. Albümün gerisini dinlerseniz o albümde gerçekten epey saçmalık da bulursunuz. [kahkahalar]

Ve bu süreçten geçerken hangisi ticari olarak geçerli sayıldı? Tüm bu “kaltaklar ve fahişeler” ve büyük arabalar ve para ve tüm benzer şeyler, tabii ki. Öne çıkarılan tüm bu pisliktir. Ve günümüzde ağır basan ölçüde “ticari olarak geçerli” sayılan rap müziği olarak bunlar sayılır. Bu, var olan sistemden soyutlandığı zaman, bunlardan tümüyle farklı bir mesajı öne çıkaran müzik “dinleyici” bulamaz olduğu için böyle değildir. Öyle müzik kendi dinleyicisini bulmuştur! Ama işleri yönetenler, bu arada bu pisliği üreten ve öne çıkaran büyük şirketleri yönetenler onların ardında durmamıştır. Basit ticari kaygıların ötesinde, ideolojik nedenlerle diğer pisliğin ardında durmuş ve onu “ticari olarak geçerli” kılmışlardır.

Aslında yaşadığımız toplumda işler böyle yapılmaktadır. Tabii ki bu dinamik bir süreçtir, kültüre neyin öne çıkartılacağını seçildiği dar – mekanik bir süreç değildir. Ama bu süreç boyunca ona hakim olan ve onu hizmetine koşan belirli çıkarlar vardır. Ve ağır basan sömürü ilişkileri, ağır basan her türden – erkekler ve kadınlar arasında, milliyetler arasında, vb. – eşitsiz toplumsal ilişkiler siyasi egemenlikle güçlendirildiği

gibi kültür yoluyla da güçlendirilmektedir. Bunu mutlaka kavramalıyız ve bu kavrayışı mutlaka diğr insanlara da taşımalıyız.

K. Venu'ya karşı polemiğimde aktardığım şeylerden biri de Kültür Devrimi sırasında Mao'nun bir sözüyd. Kültür Devrimi'nin kalelerinden biri olan Şanghay kentinde bir milyonu aşkın insanın katıldığı kitlesel bir ayaklanma olmuştu. Kızıl Muhafızlar arasında farklı fraksiyonlar ya da gruplar kenti yöneten belediye komitesini devirmek için birleşmişlerdi. O komite tüm farklı alanlarda revizyonist bir çizgi izliyordu ve hem genel hükümette hem de Komünist Parti'de önemli bir güçtü. Yeni seçkinler yaratan bir eğitim; yığınlar için değil, yalnız küçük bir seçkinler grubu için sağlık bakımı; fabrikalarda işçileri makinelere bağlayan zincirler ve onları zenginlik üreten mekanizmada bir dişliye yeniden dönüştürecek siyasetlere kadar her şeyde. Tüm bunlar en sonunda başını parti üyelerinin tuttuğ yeni bir kapitalist sistem yaratacaktı.

Bu nedenle Şanghay'da kitlesel bir altüst oluş yaşandı ve ilk aşamalarda, kenti yöneten eski komiteyi devirdikten sonra, kısa bir süre için Şanghay Komünü olarak anılan kuruluşu oluşturdular. Kendilerine, Fransa'nın başkenti Paris'te 1871 yılında ayaklanan ve iki ay kadar bir süreyle iktidarı elinde tutan ve karşı devrim tarafından kendi kanında boğulan Paris Komünü'n model olarak almışlardı. Marx, Paris Komünü'nn önemli derslerinden bazılarının özetleyerek, onun proletarya diktatörlüğünün gerçekte nasıl olduğunu gösterdiğini yazmıştı. Ve Paris Komünü'nn yaptığı işlerden biri tüm yöneticilerin direkt halk oyuyla seçilmesi ve halkın bir referandumda istemlerini belli etmesiyle geri çağrılmasını uygulamaya koymak olmuştu. Ve böylece Şanghay Komünü, kendine Paris Komünü'n örnek alarak benzer siyasetleri uygulamaya koydu.

Ancak Mao, onu kısa bir süre gözleyip ve araştırdıktan sonra verili koşullarda Şanghay Komünü'nn proletarya diktatörlüğünü uygulamanın uygun biçimi olmadığını ifade eden bir açıklama

yapmıştı. Ve bu biçimin eleştirisini oldukça “Maovari” bir tarzda yapmıştı. Demişti ki, “Korkarım ki bu komün karşı devrimcileri bastıracak kadar güçlü değildir.” Buna biraz sonra tekrar döneceğim. Ve eklemişti, “Uluslararası ilişkiler konusunda ne yapacağız? Dışişleri Bakanı gibi bakanlar konusunda ne yapacağız, Dışişleri Bakanını kim atayacak? Korkarım ki bu yolla atanan bakanları diğer ülkeler tanımayacaktır.”

Gerçekten, kışkırtıcı bir mizahla şunu demektedir: Bakın, dışımızda bütün bu emperyalist devletlerin olduğu bir dünyada yaşıyoruz. O, aslında dışişleri bakanı gibi Çinli memurlar ve onları kimin tanıyacağı hakkında konuşmuyordu; aslında onun söylediği, emperyalist akbabalara karşı direnecek ve onların saldırılarına karşı koyacak yeterli merkezi gücümüz yoksa onlar bundan yararlanacaktır demektir.

Ve Mao, bu komün biçimi karşı devrimcileri bastırmak için yeterince güçlü değil derken söylediği şuydu:

“Biz henüz sosyalizmin erken aşamalarında ve çevremizi yalnız emperyalist ve gerici devletler sarmış değil, aynı zamanda toplumumuzun içinde eski toplumdan arta kalmış bütün bu eşitsizlikler hala varlığını korumakta. Bu eşitsizliklerin üzerinden gelmekten hala çok uzağız. Bu seçimlere herkesin katılmasını sağlarsanız ve siyasi temsilcilerin hepsi doğrudan bu şekilde belirlenecek olursa, o vakit burjuva güçler bu seçimlere hakim olacaklardır ve burjuvazinin temsilcilerinin seçilmesini sağlamış oluruz.”

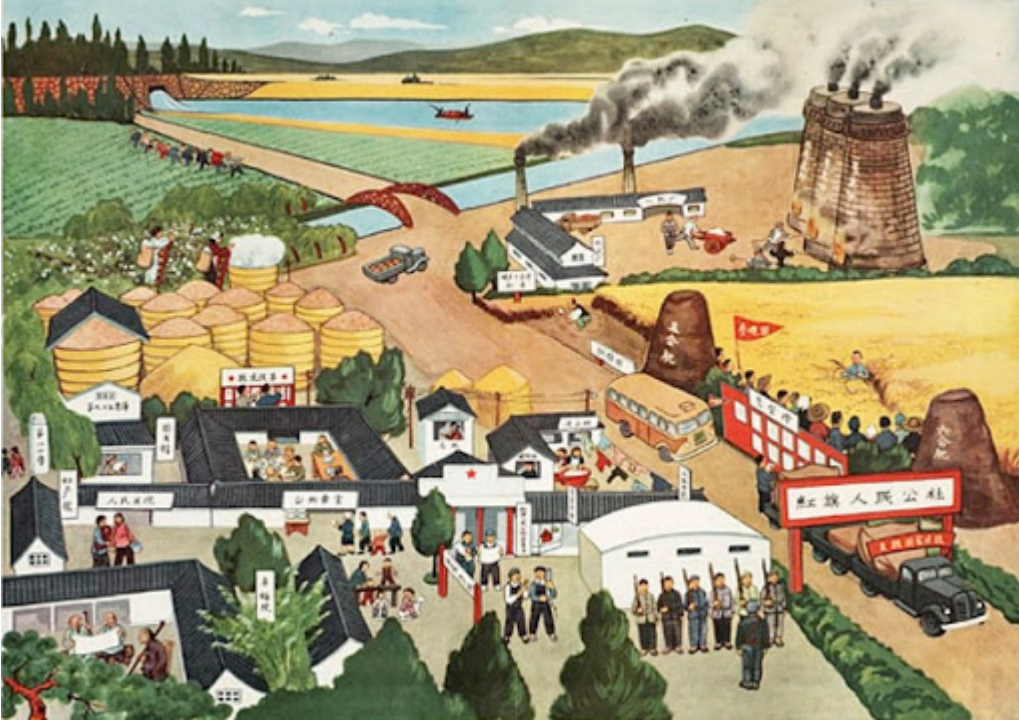
Neden? Halk aptal olduğu ve kendi işleriyle başa çıkma yeteneğine sahip olmadığı için mi? Hayır! Devrimin daha üzerinden yeni gelmeye başladığı yüzyıllar boyunca var olan eşitsizlikler nedeniyle eski toplumu yöneten insanlar ve onlarla bağlantılı olan eski toplumu geri getirmek isteyenler yığınlarına karşı çok büyük üstünlüğe ve avantajlara sahiptir. Örneğin, daha önce değindiğim kafa-emeği/el-emeği ilişkisi: entelektüel çalışma yapan az sayıda insan ile nasıl

diyelim, bedeniyle çalışan büyük insan yığınları arasındaki çelişki. Bu çelişkinin üzerinden kısa bir sürede gelinemez. Bu yalnız eski toplumdan neler arta kaldı sorunu değildir, aynı zamanda yeni toplumu inşa ve dönüştürme sürecinde nereye ulaştığımız sorundur. Çünkü, her kesin toplumun farklı alanlarının tümüyle ilgilenme yeteneği kazanması için toplumdaki tüm etkinliklere harcanan toplam emeğin çok küçük bir bölümü ile yaşamın maddi gereksinimlerini üretebilme yeteneğinin olması gerekir. Toplumdaki insanların çoğunun çalışma gününün büyük bir bölümünü hala toplumun maddi gereksinimlerini karşılayan ve emperyalistlerin hakim olduğu bir dünyada toplumu savunmak için gereken şeyleri üretmek alıyorsa; ve doğal felaketler ve benzeri durumlar için bir yana bir şeyler ayırmak gerekiyorsa – bütün bunlar bütün toplumdaki insanların çalışma saatlerinin büyük bölümünü alıyorsa, toplumun farklı kesimleri arasında eşitsizlikler olması kaçınılmazdır, çünkü herkesin bu farklı alanlarla ilgilenebilmek ve onların özelliklerini kavramak ve konuların ustası olmak için gerekli zamanı ayırmasına olanak verecek şekilde özgürleştiremezsiniz.

Sosyalist Çin’de bu eşitsizlikleri kırmaya daha yeni başlamışlardı. Çin’e gittiğimde, çok karmaşık felsefi bir yapıt olan – tabii siyasetten ve ekonomiden de bahseder, ama çok karmaşıktır – Engels’in *Anti-Dühring*’ini okuyan köylülerle konuştum. Onlar, uzun ve karmaşık bir felsefi deneme ve polemik olan Lenin’in Materyalizm ve Ampriyokritisizm’ini okuyorlardı. Ama onlar bunları aydınların okuduğu yetkinlikle okuyamıyorlardı. Bu bir gerçektir. Çünkü köylüler kitlesel olarak o dünyayı anlamak ve aydınların vardıkları sonuçları elde edebilmek için gereken yetkinliklere henüz sahip değillerdi. Evet, bunun üzerinden gelmek için çalışmaya başlamışlardı, ancak henüz bunu başarmaktan çok uzaktılar.

Mao’nun söylediği şuydu: Yalnız tüm memurların dolaysız seçimi ve dolaysız geri çağırılması söz konusu olursa, fikirlere yatkın olan ve onları daha iyi dile getirebilen insanların sürece

egemen olacağı bir durumla karşılaşacaksınız. Ya da toplumu ilerletmek, devrimi ilerletmek için başa çıkılması zorunlu alanlarla başa çıkmaya yetecek bilgisi olmayanlar öne çıkar ve bu kez de bu yoldan yenilirsiniz. Bu nedenle bu biçimi şimdi benimseyemeyiz.

Bunun yerine Mao Çin'in bir başka bölgesinde geliştirilen bir biçimi önerdi ve yaygınlaştırdı. Kuzey doğu Çin'deki bu bölgeye Heilongjiang (Heluca – Kara Ejder Nehri) adı verilir ve Kültür Devrimi sırasında orada, eğitim sistemi, fabrikalar, sağlık bakımı sistemi, vb., farklı kurumların yönetim yapısı olarak devrimci komiteler diye adlandırdıkları ve yığınların temsilcileriyle uzmanların ve parti üyelerinin temsilcilerini çeşitli biçimler altında bir araya getiren komiteleri kullandılar.

Mao bunlar toplumu dönüştürme sürecinde bulunduğumuz yere daha denk düşüyor dedi. Bunlar, iktidarı halkın elinde tutarken tüm bu eşitsiz ilişkilerini dönüştürmemize gerçekten yardım eden, ama bu süreçte bulunduğumuz yeri aşmayan ve bu nedenle tüm sürecin bir kez daha az sayıda insan tarafından egemenlik almasına kapıyı açık bırakmayan şeylerdir.

Doğal olarak çok sayıda insan (hatta Progressive Labor Party - İlerici Emek Partisi- gibi kendilerine “komünist” diyenler de) bu nedenle Mao’yu lanetlemek için hop oturup hop kalktı ve toplumu halkın yönetmesi yerine yeniden baskıcıların hakimiyetini kurmak istediğini söyledi. Ama Mao tamamen haklı ve doğrudu. O şunu diyordu: *“Bugün sosyalist bir ülkede dış dünya ile başa çıkmak zorunda olduğumuz için dışişleri bakanı gibi şeylere mutlaka sahip olmalıyız. Olmazsa, çocukça davranırsak ve dış dünya ile başa çıkmaya ve bu çelişkiler karşısında manevra yapmaya çalışmazsak, düşmanlarımızın bize karşı daha güçlü bir birlik kurmasına izin veririz.”* Gerekli olduğu için kapitalist ülkelerden gelen ticari heyetleri ağırlıyorlardı. Tabii onlara fahişe temin etmiyorlardı, ama bu kapitalistlere birer limuzin temin ediyorlardı. [Kahkahalar] Bunlar nereye vardıklarını ve daha nereye ulaşmaya ihtiyaçları olduğunu gösterir. Yapamayacakları belirli şeyler vardı, ama yapmaktan kaçınamayacakları da belirli şeyler vardı. Ve bunlar nerede olduklarının ve dünyadaki mücadelenin nerede olduğunun birer yansımasıydı.

Yani her ne kadar “demokratik değil” gibi görünse de, Mao gayet derinlemesine doğruydu. Savunduğu görüş şu gerçeğin idrakine dayanıyordu; **halk kitlelerin kendi yönetiminin ifadesi ve toplumun devrimci değişiminin kitleler kendisi tarafından gerçekleştirilmesinin tezahürü olarak geliştirip ortaya çıkaracağımız biçim ve kurumlar, mutlaka en temel anlamda ekonomik temeli ve tüm toplumun toplumsal, siyasi ve ideolojik kurum ve yapılarını dönüştürme sürecinin bulunduğumuz konumuna ve dünya devrimi sürecinde genel olarak bulunduğumuz yere tekabül eden uygunlukta olmalıdır. Bunun sınırlarını aşarsak geriye püskürtülürüz – eski toplumun dehşet ve acıları içine geri sürülürüz.** Sosyalizm yolundan açıktan saparsak da da oraya gideriz, ama neler yapabileceğimizi belirleyen gerçek ve eldeki koşulların sınırlarını aşarsak da sonumuz aynı yer olur. Devrimci komitelerin temsil ettiği gibi halkın arasındaki ilişkileri dönüştürmede kazandığımız ilerlemelere denk düşen bir sıçrama yapmak yerine o toplumda ve dünyanın geri kalan bölümüne göreceli olarak bulunduğun yere denk düşmeyen bir sıçrama yapmaya çalışırsanız, başardığınız her şeyi kaybetme ve mahvolmanın temellerini döşüyorsunuz demektir. Bundan çıkarılacak ve yaygınlaştırılacak çok önemli dersler vardır. Burada önemli olan yalnız bu belirli siyaset değildir; önemli olan Mao’nun konuya yaklaşımında ve ülke çapında sözcüğün tam anlamıyla on milyonlarca ve yüz milyonlarca insanın katıldığı bu kitlesele ayaklanmanın muazzam deneyimi elemek, araştırmak ve uygun dersleri çıkarmak için kullandığı bakış açısı ve yöntemidir.

3 Alternatif Dünya

İnsanların değiştirmeye çalıştığı, özellikle de toplumun sosyalist dönüşümünü gerçekleştirmeye çalıştığı dünyanın bugünkü var olan durumuna yönelik, temelde üç alternatifin bulunduğunu görüyorum. İlki dünyanın şu anki mevcut hali. Bu konuda yeterince şey zaten söylendi [Gülüşmeler]

İkincisi, bir anlamda harfi harfine ve mekanik şekilde dünyayı

altüst etmektir. Başka bir deyişle, şu an sömürülen insanlar artık aynı şekilde sömürülmeyecekler, şu an bu toplumu yöneten insanların toplumu önemli ölçüde yönetmeleri veya etkilemeleri önleneyecektir. Toplumun temel ekonomik yapısı değişecek, bazı sosyal ilişkiler değişecek ve bazı siyasi yönetim biçimleri değişecek, bazı kültür ve ideoloji biçimleri değişecek, fakat temel halk kitleleri toplumu birbirini ardına giderek artan şekilde atılımlarla gerçekten dönüştürme sürecinde bulunmayacaktır. Bu gerçekten revizyonist bir toplumun vizyonudur. Sovyetler Birliği, ismen sosyalist fakat özünde kapitalist ve emperyalist, revizyonist bir topluma dönüştüğü günlerde, insan haklarına yönelik sözde veya gerçek olan ihlallerinden ötürü eleştiriler geldiğinde sıklıkla şu şekilde yanıt verilirdi: *“Batıda yaşayan biri olarak sen kim oluyorsun da insan haklarından bahsediyorsun – kendi toplumunuzdaki işsiz insanlara bir bakın önce, bir işe sahip olmaktan daha temel nasıl bir insan hakkı olabilir ki?”*

Peki, haklılık payları var mıydı? Evet, bir noktaya kadar vardı. Ancak temelde öne sürdükleri şey, esas olarak halk kitlelerinin rolünün kapitalizmin klasik biçiminden farklı olmadığı bir çeşit sosyal refah toplumunun vizyonundan yansıyanlardı. İnsan haklarına yönelik verilecek yanıt, bir iş sahibi olma ve gelir elde etme hakkına indirgenemez. Kapitalist toplumdan gerçekten üstün olacak bir toplum için, toplumu yalnızca ekonomik açıdan değil, aynı zamanda toplumsal, siyasi, ideolojik ve kültürel alanlarda gerçekten her yönden dönüştürecek miyiz şeklindeki bir soru ortada durmaktadır. Yalnızca halk kitlelerinin ihtiyaçlarını karşılayan bir toplum değil, aynı zamanda kitlelerin artan şekilde bilinçli ifadeleri ve inisiyatifleriyle karakterize olacak bir toplum...

Bu durum, yalnızca bir tür sosyal refahtan, halk kitlelerinin rolünün halen büyük ölçüde zenginlik üreticilerine indirgendiği, halkın devlet meseleleri, toplumun yönü, kültür, felsefe, bilim, sanat vb. ile ilgili daha büyük meselelerin

çözümünde yer almadıkları, ismen sosyalist fakat özünde aslen kapitalist olan bir toplumdan çok daha temel bir dönüşümdür. Revizyonist model, dar ve ekonomist bir sosyalizm görüşüdür. İnsanları yalnızca yaptıkları faaliyete ve toplumun ekonomi alanına indirger ve bununla sınırlandırır, insanların sosyal refahını yalnızca ekonomi ile ilişkili görür. Halkın dünya görüşünü çevrelerindeki dünya ile birlikte dönüştürmeyi düşünmez.

İnsanlara aynı görüşün aşılandığı ve dikte edildiği böylesi bir toplumla yeni bir topluma ve yeni bir dünyaya sahip olamazsınız. Eğer insanlar halen şimdi olduğu gibi, yani koşullu, sınırlı ve zoraki şekilde yani aynı şekilde dünyaya yaklaşıyorlarsa, toplumun gerçekten devrimci dönüşümünü gerçekleştiremez ve toplumsal, ekonomik ve siyasi ilişkilerdeki eşitsizlikleri ortadan kaldıramazsınız. Eğer halk kitlelerinin bakış açıları ve dünyaya yaklaşımları, bu sistemde olduğu gibi aynı şekilde kalırsa, dünyayı bilinçli bir şekilde değiştirme görevini nasıl üstlenebilirler? Bu imkansızdır ve bu durum, bahsettiğim toplumun her alanında büyük eşitsizlikleri yeniden üretecektir.

Üçüncü alternatif ise gerçek bir kökten kopuştur. Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da, komünist devrimin geleneksel mülkiyet ilişkileri ve geleneksel fikirlerden radikal bir kopuş olduğunu söylediler. Biri olmadan diğeri de mümkün değildir. Bunlar bir şekilde karşılıklı olarak birbirlerini pekiştirirler.

Kadınların temel rolünün çocuk doğurmak olduğu bir topluma sahipseniz, kadınlarla erkekler arasında eşitliğin bulunacağı bir topluma nasıl sahip olacaksınız? Olamazsınız. Ve eğer bu rolü pekiştiren geleneklere, ahlâka vb. hücum etmez ve bunları ortadan kaldırmazsanız, kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkileri nasıl dönüştürebilirsiniz? Buradaki toplumda ezenle ezilen, sömürenle sömürülen şeklindeki ayrışmalardan kaynaklı köklü eşitsizlikleri nasıl ortadan kaldırılabilirsiniz? Kaldıramazsınız.

Dolayısıyla, üçüncü alternatif her alanda gerçek bir kökten kopuş ve kökten farklı bir sentez ortaya koymaktır. Ya da başka bir deyişle, insanların büyük çoğunluğunun içinde yaşamak isteyecekleri bir toplum ve dünyadır. İnsanların bir sonraki yemeklerini nereden temin edecekleri konusunda endişelenmek zorunda kalmayacakları, hasta olduklarında kendilerine ödeme yapamadıkları için sağlık hizmeti verilemeyeceğinin söylenmeyeceği, gerçekten içinde faaliyet yürütecekleri, tartışacakları, gittikçe artan bir şekilde kendi alanlarını toplumun bütün farklı kesimlerini oluşturan alanlardan biri yapacakları bir toplum ve dünya...

Bu tür bir topluma ve bu tür bir dünyaya ulaşmak çok derin bir meydan okumayı gerektirir. Ekonomide mülkiyetin şeklini değiştirerek bu temelde insanların sosyal refahının sağlanacağını sanmaktan çok daha derin bir şeydir; halk kitleleri için bununla ilgilenecek insanların bulunsa da bilimin tüm alanları, sanatlar, felsefe ve geri kalan her şey temelde çok az kişinin alanıdır, ve siyasi karar alma süreci birkaç kişinin alanında kalmaya devam etmektedir.

Bunun ötesine gerçekten sıçramak, Rus devriminden başlattığımız (çok kısa ömürlü ve sınırlı olan Paris Komünü'nün tecrübesini saymıyorum) ve Çin devrimi ve özellikle de Kültür Devrimi ile en üst noktasına ulaşan -ancak geçici olarak geriye itildiğimiz- muazzam ve tarihi önemde bir mücadeledir.

Bu yüzden, tüm bu deneyimlerin derin bir özetine dayanarak ileriye doğru bir sıçrama daha gerçekleştirmemiz gerekiyor. Geçmişin en iyi yönlerini alarak ancak bunun da ötesine geçerek ve gelecekte daha iyisini yapmak için yüzleşmemiz ve geliştirmemiz gereken bazı çok gerçek ve sıkıntılı problemlerimiz bulunuyor.

Şimdi bu bağlamda totaliterlik hakkında birkaç şey söylemek istiyorum. Burada bir ilave olarak, Stalin'in, Lenin'in ya da Mao'nun ruh haline yönelik sayısız kitabın okunabilmesini

oldukça ilginç buluyorum – “Bu insanların dengesiz zihinlerinden geçen neydi de tüm dünyayı kendi delirmiş imajları üzerinden yeniden kurmaya yöneldiler, ve bazı büyük ahlaki iyilikler için insanlığa müdahale edip felaket getirdiler?” [kahkahalar] Bu şekilde kaç kitap gördüğümü inanın bilmiyorum. Fakat daha önce hiç -belki de biraz vardır fakat ben hiç görmedim- Thomas Jefferson’un veya George Washington’un dengesiz zihinleriyle [kahkahalar] ilgili şöyle diyen bir çalışma görmedim: “Bir insan nasıl olur da, *‘yalnızca genel olarak insanlığa değil, aynı zamanda efendisi olduğum diğer insanlara da fayda sağlıyorum’* diyebilen kendi aklına inanmaya başlar? [kahkahalar] Burada ne derinlikte bir ruhsal dengesizlik mevcuttur? [kahkahalar] Başka insanlara sahip olmaktan daha totaliter bir şey ne olabilir?”

Ya da çok sayıda çocuk da dahil olmak üzere milyonlarca insanı öldüren Lyndon Johnson veya Ronald Reagan’ın zihinlerindeki dengesizliğin derinliği üzerine yapılan çalışmalara ne dersiniz? “Çocukluklarında veya yaşamlarında bir yerde bir şeyler yanlış gitmiş olmalı? [kahkahalar] Tepedeki parlayan şehir adına ya da her neyse [gülüşmeler], binlerce ve milyonlarca masum insanı katletme hakkı ve yükümlülüğüne sahip olduklarına inanmaları için bu kişiler hangi dengesizce fikirleri bir şekilde içselleştirdiler? ”

Böylesi çalışmaları hiç görmedim. New York Times Kitap İnceleme bölümünde onlar hakkında bir şey de okumadım. [Kahkahalar]

Yine de, ideologlar ve emperyalistler tarafından yönlendirilen “entelektüel kamp takipçileri” tarafından totaliterlik hakkında ortaya atılan bazı gerçek soruların ele alınması gerekir. Özellikle, totaliter olarak adlandırdıkları gerçekte proletarya diktatörlüğü olan bir toplumda, toplumda yer alabilmek için öncelikle herkesin dile getirmek durumunda olduğu resmi bir idelojinin varlığından söz ederler. Ve bu topluma ayak uydurmak ve başlarını belaya sokmamak için

herkesin benimsemesi gereken resmi bir politika vardır. Peki buna ne diyeceksiniz?

Bu temel olarak, sosyalist toplumlarda neler olup bittiğinin çarpıtılmış bir şeklidir: Öncelikle bu devrimler niçin gerekliydi, neyi başarmak ve üstesinden gelmek istediler ve bunu nasıl yapmaya çalıştılar. Gerçek şu ki, kapitalist toplumda (ve kesin olarak feodal toplumda) büyük halk kitlelerinin, resmi politikaya, devletin işleyişine ve toplumun yönünü fiilen etkileyecek meselelere gerçekten etkin bir şekilde dahil olmaları yasaklanmıştır. Ve bu kitleler kendilerini kısıtlayan -onları cesaretsiz kılan ve aktif olarak önlerini tıkayan- dünyayı olduğu gibi kavramalarını ve bilinçli olarak değiştirmelerini engelleyen bir bakış açısı, metodoloji ve ideoloji ile aşılanırlar. Sosyalist devrimlerin değiştirmeye çalıştığı, ekonomide ve toplumsal ilişkilerde köklü değişimler meydana getirmeye çalıştığı şey de tam olarak budur.

Peki ya herkesin bilmesi gereken bu resmi ideoloji meselesi? Evet, şu ana kadarki sosyalist toplumların tarihinden ve proletarya diktatörlüğünden bu konuyu özetleyebilecek pek çok şey olduğunu düşünüyorum.

Parti meselesiyle ilgili olarak, iki şeyin kesinlikle doğru olduğunu düşünüyorum. Birincisi, bu devrime öncülük etmek ve yeni devlete liderlik etmek için **öncü bir partiye ihtiyacınız** olduğudur. İkincisi, bu parti onu birleştiren bir ideolojiye, insanların bilinçli olarak gerçekliği değiştirmelerini sağlayacak ve bunu doğru bir şekilde yansıtacak bir ideolojiye, yani **komünist ideolojiye** sahip olmalıdır.

Ancak daha geniş anlamda, toplumdaki herkesin bu ideolojiyi benimsemesi zorunlu mu? Hayır değil. Bu ideolojiye ikna olanlar onu benimsemeli ve bunun için mücadele etmelidir. Buna ikna olmayanlar kendi düşüncelerini söylemelidir. Buna hiç katılmayan kişiler de kendi düşüncelerini söylemelidir. Ve

ortada bir mücadele olmalı. İnsanların hakikate ulaşmaları ve kendi çıkarları doğrultusunda bir şeyler yapmalarını sağlayacak doğru bir ideolojinin önderlik etmesi gerekiyor, fakat bu durum herkesin bunu savunması gerektiği anlamına da gelmiyor. Bu benim görüşüm. Fakat bu konu biraz daha inceleme yapmaya, araştırmaya ve cebelleşmeye değer bir meseledir.

Vietnam savaşı yıllarında Vietnam halkıyla dayanışma için Çin'in ana meydanda, Tiananmen Meydanı'nda kitlesel gösteriler yapıldı. Tiananmen Meydanı'nda bir buçuk milyon kişi toplanırdı. Çok etkileyiciydi. Peki, orada bulunan herkesin Vietnam halkının mücadelesini desteklemek için fedakarlıkta bulunmaya gerçekten derinden ikna olduğu düşünüyor musunuz? Ve bu gerçekten Çin halkından gerçek fedakarlık istiyordu. Vietnam halkına yardım yollayabilmek için halk yokluğa katlandığı oluyordu. Vietnam'a pirinç yolluyorlardı. Çin'de insanların aynı pirinçe ihtiyacı vardı. Herkesin bir örnek ve güçlü bir kararlılığa sahip olduğunu sanıyor musunuz? Ben öyle düşünmüyorum. Şüphesiz ki ileri güçler vardı ve Kültür Devrimi sırasında bu devasa bir güç olmuştu, ama her zaman olduğu gibi bu soruda ve diğer bütün sorunlarda daha ileri, ortada ve daha geri insanlar vardı.

Tabii burada üzerinde düşünülmesi ve kara verilmesi gereken bir soru var. Yanıtlanması da kolay değil. Hangisi daha iyidir: Tiananmen Meydanı'nda buna derinden kararlı iki yüz bin insanın gösterisi mi yoksa bazıları kararlı ama çoğunluğunun kararlılığının derecesi daha az olan iki milyon insanın gösteri yapması mı? Bu zorlu bir sorudur, çünkü bir soyut boşlukta yaşamıyoruz. Öncelikle çevrenizde emperyalistler var. Ve onların medyası var. Bir gösteri çağırırsanız ve “gerçekten gösteriye katılmak isteyenler gelsin” dersanız ve iki yüz bin kişi gelirse, emperyalistler, “Çin’de iki yüz bin kişi hiçbir şey değil! Yalnız başkent Beijing’de bile bu sayı hiçbir şey değil! Bakın, size söylemiştik, Vietnamlıları gerçekte kimse desteklemiyor, Çin’de bile kimse desteklemiyor.” derler.

Tabi bunun somut bir etkisi olur, Bir boşlukta yaşamıyorsunuz. Diğer yandan, şöyle dersanız, “Tamam, herkes işini bırakacak, her birimdeki herkes katılmak için örgütlenecek ve eğer katılmazsanız çok eleştirileceksiniz” – tabii bunun da sorunları olacaktır. Bu öyle kolayca yanıtlanabilen bir soru değildir ve üzerinde tartışmak gerekir. Bu deneyimi özetlemeli ve daha derinden öğrenmeliyiz. Bazen bir türlü, bir başka zaman öbür türlü yapmak daha iyi olabilir.

Temel olarak güvendiğiniz şey bu konulara kazanılmış insanlardır. Ama, bunun içinde bir ölçüde zorlamanın da rol oynadığını bilirsiniz. Örneğin, biri “Titan’ları Unutma” adlı film üzerine yorumda bulunuyordu. Bilmiyorum bu filmi gördünüz mü? (1970’lerin başında Virginia’da bir lisede siyah ve beyaz gençlerin aynı okulda karma sınıflarda okuması[ÇN] ve lisenin Amerikan futbol takımı üzerineydi) Bu yoldaş orada zorlamanın belirli ölçüde olumlu bir rol oynadığına işaret etmişti. Okullarda siyah-beyaz ayrımı sona ermiş ve karma lise oluşmuştu, ama bunun ardındaki gerçeğe ilgilenmek gerekiyordu. Şimdi okulun amerikan futbol takımı da gerçekten karma bir takım haline getirilmeliydi. Gidip insanlara, “Okulu ve futbol takımını karma hale getirmek konusunda ne

düşünüyorsunuz?” diye sorsalardı ne olacağını düşünürsünüz?

Yani, zorlamanın hiç rolü olamaz biçiminde kestirip bırakılamaz, ama o filmde bile yaptıklarının işlerin sınırları içinde bile birçok çelişkiyle başa çıkmaları gerekmişti. Bu çelişkilerle başa çıkamazlarsa yapmak istedikleri iyi iş, kötü bir işe dönüşebilirdi. Ve meselenim daha temelde yatan özü açısından, toplumu devrimci mücadele ile dönüştürmede bu çelişkilerle başa çıkılamazsa ve bunlarla mücadele edecek bilinçli ve gönüllü insanlar ön saflara getirilemezse, başta emperyalistler olmak üzere size karşı olan her şeyin basıncı altında belirli bir süre sonra gerilemeye başlarsınız.

Yani, bu soruların kolay yanıtları yoktur. Herkesin ikrar vermesi gereken resmi ideoloji ve herkesin katılması gereken resmi siyaset sorununu daha derinden ve bütünsellik içinde kavramak için epeyce uğraşmamız gerekir. Proletarya diktatörlüğü altında muhalefet siyasetine izin vermek partimizin vurguladığı ve benim yazılarımda ve konuşmalarımda altını çizdiğim noktadır; izin vermek de yetmez hatta teşvik etmeliyiz, çünkü biz bu süreci düzgün ve düzenli ilerleyen bir süreç olarak değil, yığınların öne çıkardığı ve cebelleşerek çözümlediği bir çok sorunu içeren, çok kargaşalı, hatta bazen kızıışan ve kaos yaratan bir süreç olarak görüyoruz. Tabii ki bu, dolaysız olarak ya da istemeyerek haddinden fazla ‘dizginleri gevşeterek’ elden kaçırdığımız için iktidarı burjuvaziye geri teslim de edebiliriz anlamına gelmez; yani toplumu gitmek istediği yöne doğru harekete geçiren ve her geçen gün daha bilinçlenerek ve gönüllü olarak başaracağı yere ilerleyen halkı yönlendirecek bir çekirdeğin kalmadığı bir durum yaratmak kabul edilecek bir şey olamaz. Ama bu, dümdüz ileri giden bir hattaki lokomotif gibi anlaşılmamalıdır. Bu süreç, pek çok farklı faktörün eldeki karmaşıktaki yer aldığı, pek çok çelişkilerin üzerinden gelmek için mücadele edildiği, bunlarla başetme üzerine çok sayıda farklı fikrin ortaya sürüldüğü ve bu sorunları çözümünün, giderek daha fazla oranda sürece bilinçle katılan kitlelere dayanan, kargaşalı ve

dolambaçlı yollardan ilerleyen bir süreçtir.

Elbette bu söylem kulağa hoş geliyor, ama kolay iş değil bunlar. İktidarı yitirmeden bunu başarmak kolay değildir. Ve iktidarı verecekseniz zaten, tüm bunların bir anlamı kaldı mı ki? Yani, üzerinde daha hayli uğraş gerektiren ve daha derinlemesine inceleyip kafa yormamız gereken meselelerdir bunlar– elden gelen en kısa süre zarfında da, çıkarılan dersleri insanların pratiğe uyguladığı bazı yeni proleterya diktatörlüklerinin, sahip olunacak yeni sosyalist devletlerinin bilfiil yaptıklarından da öğrenerek halledilmesi gereken meselelerdir, her ne kadar bunlarla teori alanında cebelleşmeye devam etmek zorunda olsak.

Belirttiğim gibi sosyalist toplum, halkın toplumun bazı alanlarından tümüyle dışlanmışlığı anlamına gelen farklılıkları ve eşitsizlikleri giderek azaltmaya ve en sonunda ortadan kaldıramaya adım adım ilerlediği, her türlü sorun üzerinde tartıştığı ve mücadelelerle dolu canlı ve hareketli, dinamik bir toplum olacaktır. Ama bu, düz bir hat halinde ileri giden bir süreç değil, aşamalardan geçen, sapak ve dönüşlerden kıvrılarak geçen bir süreçtir. Her aşamada iktidarı elde tutmak ve sosyalist yolda ilerlemek ile bu sürece giderek artan sayıda halk yığınlarını katmak, her aşamada olanaklı olan en üst düzeydeki eşitsizliği aşmak ve bugün aşamadığın sorunları gelecekte aşmaya yönelik bir zıplama için zemini döşemek arasında gayet kızışmış ve uçlaşmış çelişkiler kaçınılmaz olarak ortaya çıkacaktır.

Bize hodri meydan çeken derin mesele şudur, ki doğru ilke ve yöntemleri geliştirerek ve uygulayarak bu sürecin bir bütün olarak komünizme, komünist bir dünyaya ilerlemesine hizmet edecek şekilde gelişmesi, ki böylelikle sosyalist toplum, gerçekten canlılık dolu ve gayet dinç bir dinamikle kabına sığmayan hareketlilik dolu, bağrında en geniş halk yığınlarının toplumun doğası ve dönüşüm yönü ile ilgi her türden sorunla haşır neşir olduğu, cebelleştiği ve çözümlediği canlı ve kendini yenileyen bir toplum olmasına hizmet edecek

şekilde bir süreç olarak gelişmesidir; ve tüm bu süreç sayesinde, sadece halk yığınlarının temel çıkar ve gereksinimlerine hizmet edecek biçimde siyasi iktidarın muhafazası sağlanmakla kalmaz, aynı zamanda devlet iktidarının en sonunda tümüyle ortadan kalkmasına ve tüm dünya üzerinde birbirleriyle özgür ilişkiler kuran insanlar topluluğunun doğuşuna doğru ilerleyişimiz gerçekleştirilir. Mao'nun deyimiyle, insanların bilinçli ve gönüllü olarak kendilerini ve nesnel dünyayı dönüştürdüğü komünist dünyaya ilerlenir. Ve bunların hepsi zorlu mücadele ve cebelleşme sürecinden geçerek başarılabilir ve bu asla düzenli, düzgün, tekdüze hat üzerinden bir ilerlemeyle ya da her zaman her konuda fikir birliği yeknesaklığı içinde sağlanamaz.

Yani proletarya diktatörlüğü altında demokrasi, geniş halk yığınları için demokrasi bütün bu boyutları kapsamalıdır. Bu basitçe onların bastırılmadan özgür olarak konuşmaya hakkı olması demek değildir – bunu kapsar ve mutlaka kapsamalıdır – ama ondan çok daha kapsamlı bir içeriği vardır. Bu, yalnız siyasi olarak örgütlenme, gösteri yapma, eleştirme, herhangi bir anda resmi siyasete karşı çıkma ve hatta öncü ideolojiye karşı çıkma anlamına gelmekle kalmaz. Bu aynı zamanda, tüm diktatörlüklerin, yani toplumda bir sınıfın diğeri üzerinde ve onun bu yönetimin pekiştirmek için ve onu devirmeye kalkışanlara karşı bir baskı aygıtı, yani silahlı kuvvetler, polis, mahkeme, vb., kullanmasının, gene de kendisinin sönüp gitmesine doğru ilerlemeye yardımcı olacak şekilde yapılması demektir. Tüm bunların sönüp gitmesine doğru ilerleyişe ve buna doğru ilerleyen somut adımları geliştirmeye ve gerçekleştirmeye zorunluyuz – sadece sönüp gitmesi için çabalıyoruz lafını etmek yetmez, bu yönde ilerleyen somut biçimler ve kurumlar geliştirmeliyiz. Ama bunlarla birlikte, demokrasinin sönüp gitmesine de aynı zamanda ilerlemeliyiz.

Doğal olarak bu tartışmaya neden olacak bir tesbittir. Bununla ne demek istiyorum? Anlatmak istediğim, proletarya diktatörlüğünün ilerlemesiyle halk kitleleri için giderek daha

az demokrasi olacağı ve nihayet bütünüyle ortan kaldırılacağı değildir! Diktatörlüğün sönüp gitmesi ile birlikte demokrasinin sönüp gitmesiyle anlatmak istediğim bu değildir. Anlatmak istediğimiz özü itibariyle bunun tam tersidir. Anlatmak istediğimiz geliştirilen biçimler ve araçlarla halk yığınları toplumun tüm farklı alanları hakkında karar alınmasına, gayet belirli bir anlamda artık “doğal” olarak katılacak, tartışacak ve en sonunda kararları alacaktır.

RW’de *İki Büyük Kamburun Üstesinden Gelmek* adlı konuşmamın bazı bölümleri bir seri olarak basılmıştı, orada da belirttiğim gibi bunun anlamı şudur: halkın haklarının korunması ve toplumun bir bölümünün, hatta yine halkın içinden bir başka bölümü tarafından bastırılmaması için gereken kurumlar ve yapılar artık gerekli olmaktan çıkar ve halkın içinde sömürenler ve sömürülenler olmadığı, sömürenler ile sömürülenlerin ortaya çıkmasına yol açan belirgin toplumsal bölünmeler bulunmadığı gerçeğini yansıtan ve bunlara denk düşen yeni yapılar ve kurumlar ortaya çıkar. 0 noktada toplumun içinde bir grup insanın bir başka grup insana hakimiyet ve baskı kurması sorunu ortadan kalkar. Hem maddi gerçek olarak hem de insanların düşüncesinde artık öyle bir nokta aşılmıştır ve öyle ekonomik, toplumsal koşullar ve onlarla birlikte siyasi yapılar ve kurumlar, öyle bir siyasi süreç yaratılmıştır ki ve öyle bir düşünce ve kültür gelişmiştir ki artık bir insanın ya da toplumdaki bir kişi veya grubun diğerlerini sömürmesi ve baskı altında tutması fikri dahi kabul edilmez, saçma ve olanaksız görülmektedir.

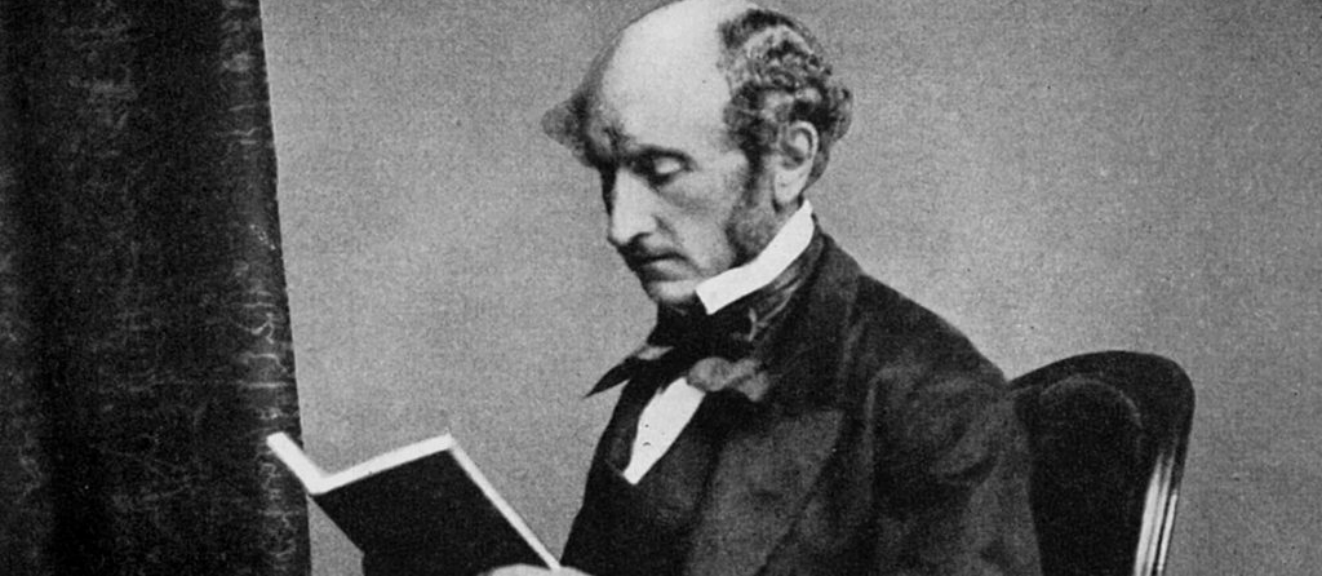
Marx, geleceğin dünyasında, komünizm dünyasında toplumun bir kesiminin toprağa özel mülk olarak sahiplenmesi ve bununla ilgili her türlü olgu, günümüzde nasıl bir insanın başka bir insana sahip olması saçma ve kabul edilmez görülüyorsa o denli saçma ve kabul edilmez gelecektir demişti. Komünizm, öyle bir noktaya ulaşmaktır ki artık toplumun gelişmesinden birkaç kişinin yararlanması ve bunu toplumun genel çıkarı olarak göstermesi düşüncesi öylesine saçma ve kabul edilmez

görülebcektir. Böylece artık bu tür fikirler kendilerine dinleyici dahi bulamayacaktır. Birisi böyle konuşursa insanlar onun akıl sağlığında nasıl bir sorun olduğunu araştıracaklardır [kahkahalar], hangi kimyasal dengesizlik acaba, onun bu şekilde konuşmasına neden oluyor diye düşüneceklerdir. [kahkahalar]

Şimdi burada dikkatli olmalıyız, çünkü ayrı fikirler ortaya koyan ve kurulu düzenle fikir ayrılığı gösteren insanlar her zaman akıntıya karşı bir mücadele durumundadır. Bu komünist toplumda da geçerli olacaktır. Mao'nun söylediği gibi yeni doğmakta olan gerçekler her zaman azınlığın elinde olur. Bu komünizm altında da geçerli olacaktır. Önemli olan nokta siyasi baskı organlarının olmamasıdır, böylece halkın benimsemediği fikirler öne sürerseniz ya da işlerin nasıl yapılması gerektiği üzerine yeni ve farklı öneriler getirirseniz, halk sizin biraz acayip olduğunuzu düşünebilir, ama siz ne siyasi baskının ne de devletin olmadığı koşullarda bir toplumsal baskının nesnesi haline gelmeyeceksiniz.

Bunun neden yalnız maddi, ekonomi ve toplumsal koşulların değişimini değil, ama aynı zamanda insanların düşüncesinin değişmesini gerektirdiğini görebilirsiniz. Günümüzde var olan ideolojik koşullar altında "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimi kadar" sloganı bile asla işleyemez. Benim gereksinimlerim nedir – bildiğiniz gibi arabama yeni jantlar lazım. Böyle devam ederseniz, pencere, kapı menteşelerinden havalanıp dört bir yana savrulup dağılır. Bu, insanların gereksinimlerini farklı olarak değerlendirecekleri bir ideolojik dönüşüm gerektirir. Her durumda gereksinimler toplumsal olarak koşullandırılır. Arabanızın yeni jantlara gereksinimi olduğu toplumsal olarak koşullandırılmıştır. Bu, sizin boşlukta, sırf kendi kendinize düşündüğünüz bir şey değildir. Yani, maddi koşulları dönüştürürken, insanların kendi gereksinimleri üzerine düşüncelerini de değiştirirsiniz. Böylece bireyler kendi gereksinimlerini toplumun daha büyük çıkarları ile ilişkili olarak düşünürler ve bireylerin ve

birey olmanın rolünü ve gereksinimlerini ortadan kaldırmadan, kendi bireysel gereksinimlerini, toplumun daha büyük çıkarlarına “doğal olarak” bağımlı ve tabi olarak ele alırlar. Bu başlı başına büyük bir ideolojik dönüşümdür. Bu da komünizme ilerlemek için gelişmesi gerekenlerin bir parçasıdır.

John Stuart Mill

Şimdi, kısaca değinmek istediğim bu konunun bir başka yönünü, “K. Venu’ya karşı polemikte vurgulanan noktaların ve John Stuart Mill’in öne sürdüğü bazı savların sentezi” olarak adlandırıyorum. Şimdi, K. Venu’ya karşı polemikte benim temel olarak işaret ettiğim, burjuva demokrasisi olmaz, proletarya diktatörlüğü gerekir görüşüydü. Halkın arasında ayrım yapmadan kitlesel demokrasinin tüm araçlarını uygulamaya çalışırsak, halkın işin başında iktidarı ele geçirmek için aşmak zorunda olduğu güçlüklerin ve yapılan tüm fedakarlıkların ardından, iktidarı burjuvaziye teslim ederiz. Sosyalist toplumda, hala yol gösteren öncü bir partimiz ve önder olan bir ideolojimiz olmalıdır. Katılsalar da, katılmasalar da herkesin bir ideolojiye ikrar vermesinde ısrar etmek istemesek de önderlik eden bir parti ve önderlik eden bir ideolojimiz mutlaka olacaktır. Bu durum, o polemikte benim vurguladığım noktalardan biriydi. John Stuart Mill’in savları ile doğru bir biçimde birleştirilmesi, sentez yapılması gerektiğini

söylerken atıf yaptığım Mill'in bir konuda tartışmak isteyen herkes bunun olanağını buluncaya kadar hiçbir fikir bastırılmak ne kelime, yok bile sayılmamalı savıdır. O daha da ileri giderek şunu belirtir: Bir fikri, ona karşı çıkanların belirlediği biçimde duymak yeterli değildir; o fikri, onun ateşli savunucusu olanların ortaya koyduğu biçimiyle dinlemek gerekir. Bunu *"Demokrasi: Neden Daha İyisini Yapamayalım ki?"* adlı kitabında işledim.

Tabii daha önce söylediğim gibi doğal olarak onun önerdiği şey asla kelimenin tam anlamıyla uygulamaya konulamaz. Ne kadar tartışılmış olursa olsun bir fikir, üzerine bir tartışma daha talebedecek birisi her zaman çıkar. [kahkahalar] En azından şimdilik olmak üzere tartışmayı durdurmak gereken bir an gelir. Bunun altında yatan maddi nedenler vardır ve aynı zamanda siyasi nedenler de vardır. Belirli noktalarda mutlaka karar alınmalıdır. Sonu gelmez biçimde tartışamazsınız ve kimsenin kabul etmediği bir bakış açısı üzerine tartışma yürütmek isteyen biri olup olmadığını görmek üzere araştırma yapamazsınız.

Yine de Mill'in bu savla, yani söz konusu tavırları onlara muhalefet edenlerin karakterize ettiği biçimiyle duymak yetmez, bu tavırları onun ateşli taraftarlarının savunmasını dinlemek lazımdır savıyla işaret ettiği önemli bir nokta vardır. Bence bu proletarya diktatörlüğü ve halk yığınlarını tarafından toplumu yönetme ve dönüştürmesi meselelerinde düşündüklerimiz içine katmamız gereken bir hususa değinen bir noktadır. Ve bu fikir ayrılıklarına hoşgörü ile bakmak yetmez, onları teşvik etmek gerekir görüşüyle paraleldir: İnsanların pek çok farklı fikirleri araştırıp incelemesine izin vermek zorundayız ve çok farklı fikrin taraftarlarını dinlememiz gerekir – ama bunu ipleri elden kaçırmadan, iktidarı kaptırmadan, proletarya diktatörlüğünün altını oymadan ve onu yıkmadan yapmalıyız. Ve bu, bir kez daha, çok karmaşık ve yakıcı bir çelişkidir.

Bunu doğru ele almak için benim çok önemli olduğunu düşündüğüm

birkaç ilke vardır. Bunlardan biri kısa bir süre önce bir konuşmamızda bir söz sanatçısı ve şair tarafından bana söylendi. Ona sosyalist toplumu nasıl gördüğümü ve burada size aktardığım iktidarı nasıl elimizde tutabiliriz ve işleri komünizme doğru nasıl ilerletebiliriz konularındaki düşüncelerimi aktardım. Öte yandan sanat dallarında çok sayıda deneysel çalışmaya gerek olduğunu, bilimlerde ve tüm farklı alanlarda çok sayıda eleştirel düşüncenin olması gerektiğini ve insanların keyfine göre davranmasına izin vermezken onları yaptıkları işin her aşamasında denetleme gereği olmadığı konularındaki düşüncelerimi anlattım. Ve ona şunu sordum: Her adımında omzunun üzerinden bakan bir parti kadrosu neler yazdığını incelerken şiir yazabilir misin? “Asla” diye yanıtladı.

Sonra, biraz tartışmanın ardından bana çok uygun gelen bir açılım dile getirdi. Dedi ki, “Bana sanki ‘esnekliği olan sağlam bir çekirdek’ten bahsediyorsun gibi geliyor.” Ben de ona, “Evet, bu açılımla iyi bir şey yakaladın.” dedim, çünkü bu tam da benim dile getirmek istediğim şeydi – yani, stratejik hedefleri, komünizm için mücadelenin amaçları ve sürçlerini tam olarak kavramış, onlara tutkun sağlam bir çekirdek. Bunları yitirirsen, şu ya da bu biçimde her şeyi kapitalistlere geri verirsin ve bunun içerdiği tüm vahşete kapıyı açarsın. Aynı zamanda, çok miktarda farklılığa ve farklı yönlelere koşuşturan insanlara imkan ve mekan vermezsen, yalnız sana karşı muazzam bir hoşnutsuzluğun birikmesine yol açmakla kalmazsın, aynı zamanda realiteyi dönüştürme yeteneğinin ve en önemli doğruların içinden doğabileceği zenginlik ve derinlik sahibi bir süreçten de kendini mahrum etmiş olursun.

Yani bu, daha iyi çözümlemeyi öğrenmemiz gereken çok zorlu bir çelişkinin bir başka dışa vurumudur. Mao’nun bu konuda bazı güzel fikirleri vardı ve partinin bunları uygulamaya koyması için çok mücadele etti. Mao bu sorunla çok uğraştı, ama ancak bu kadar ilerleyebildi. Kendisinin işaret ettiği gibi insan

yaşamı sınırlıdır. O ancak bu kadar ilerleyebildi, sonra öldü ve Çin’de olduğunu bildiğimiz şeyler oldu. Ve insanlar – özellikle de toplumu yöneten insanlar – artık bu çelişkiyi çözmekle uğraşmayı kendilerine dert etmiyor.

Yani bunu kavramalı ve daha ileri giderek bir sonraki sefer daha iyi yapmayı öğrenmeliyiz. Ve bunun gerçekleşmesi için devrimci sürecin tümü ile boğuşanların ya da bu fikre kazanılmışların bu soruları şimdiden önlerine koymaları ve bu sorunların çözülmesi için geniş ve daha da geniş halk yığınlarından oluşan saflarla birlikte sorunların üzerine gitmeye kendilerini hazırlamalıdır. Böylece, bu sorunlarla teori alanında boğuşmaya devam ederken, iktidarı şurada ya da burada aldığımız zaman bu sorunlara çözüm getirmede pratik anlamda da yeteneğimizi ilerletmiş olabiliriz.

“Hayli esnekliği olan sağlam çekirdek” ilkesiyle uyumu olan bir başka çok önemli ilke ve yöntem vardır. Ben bunu şöyle karakterize ediyorum: Bir yanda dizginleri gerçekten sıkı tutmak, bu konuya çok ayrıntılı dikkat göstermek gereken zaman ve koşullar ile öte yanda bunun zorunlu olmadığı ve gerçekte böyle yapmamanın daha iyi olduğu zaman ve koşullar arasındaki farkı ayırt edebilme yeteneğine sahip olmak. Bu konuda düşünürseniz, bu çelişki tüm farklı şeylere bütün farklı düzeylerde uygulanabilir. Ele aldığınız her konunun her zaman öyle bir yönü vardır ki, onun ayrıntılarına yoğun dikkat göstermezseniz ve hatta belirli yollarla “bu iş ancak böyle yapılabilir” diye ısrar etmezseniz, bütün iş dağınık ve yok olur gider. Ve yine işin öyle yönleri vardır ki en başta ona aşırı dikkat göstermeye çalışsanız ve “böyle yapılır” da ısrarlı olsanız bile bunu gerçekleştiremezsiniz. Bu ısrarı ne kadar sürdürebilirdeniz, işi de o kadar bozarsınız.

...

Yani bir düzeyde işin böyle yapılmasında ısrarlı olursunuz – örneğin, şimdi o nokta değil de bu noktanın gündeme alınması – ancak bir başka düzeyde buna bağlı olarak çok sayıda farklı

şeyin ortaya çıkmasına izin verirsiniz. Ve bunu yapmazsanız, belirli bazı insanları boğmakla kalmaz, aynı zamanda size içinden bir sentez çıkaracağınız ve en doğruyu bulacağınız zenginliği getirecek süreci boğmuş olursunuz.

Ve yaşamda karşılaştıklarınızdan çok örnek bulabilirsiniz, Bir konu üzerinde düşünürseniz, “bunun böyle yapılması lazım ve bu konuda çok hassas olmamız gerek” demeniz gereken şeyler olduğunu ve aynı süreçte bunu yapmak zorunda olmadığınızı, tersine bunu yapmamanız gereken şeyler olduğunu da kavrarsınız.

Bu özellikle fikirlerle çalışma alanının tümü için geçerlidir. Toplumda bir konuda çok tartışma olacaksa, bu konuda öncü içinde de tartışma yapılmalıdır. Öncü ile yığınlar arasında fark olması ve bu farkların ortadan kalkmaması gerekmektedir – bilinçli öncünün parçası olan insanlar konuları farklı yollarla tartışırlar ve onların sorunları tartışmak için farklı yapıları vardır – ancak bunu mutlaklaştırırsanız ve bu anlamda parti ile yığınlar arasına bir duvar çekerseniz, aradığınız canlılığı bulamazsınız.

Yani, parti içinde bile hangi konularda mutlak olarak sağlam bir birlik gerektiğini belirlemeniz gerekir. Başka bir deyişle bu “sağlam çekirdek” nerede gereklidir ve nerede, çok sayıda farklılık ve çeşitliliğin olabileceği; bu konuda ayak direyip şu ya da bu yolu izlemeliyiz dememeniz gerekmektedir. Her sinemaya gittiğinizde, film konusunda birleşik bir çizginiz olması gerekmez. [kahkahalar] Bunda ısrarlı olursanız işler giderek aşırı sıkıcı hale gelir ve doğal olarak çok daha ciddi sorunlar doğar.

Bilim dünyasına baktığınızda, bir konuyla derinden ilgili insanlar arasında her an çözülmemiş çok sayıda soru vardır. Bunun içine dalmaya – Mao’dan bir benzetme kullanırsak – atınızdan inip, neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda fermanlar vermeye ne gerek vardır? Bu çok zararlı olur.

Bir parti içinde, değindiğim canlı türden bir sürece gereksinim vardır – “sağlam çekirdek” kesinlikle gerekli olduğu zaman bile bu böyledir. “Esneklik” gereksinimi bu sert çekirdek üzerinde yükselir. Sağlam çekirdek temeldir ve zorunludur, ancak esneklik yoksa, o temel üzerinde tartışma ve çeşitlilik yoksa, kurursunuz ve her şeyi yitirirsiniz.

Yani sağlam çekirdekten vazgeçemeyiz. Gerçekten ısrarlı olmamız gereken şeyler vardır. Bunu düşünün. Bir başka şairle bir tartışma yapıyordum ve şair gerçekten fikirleri bastırmamak gerektiğini öne sürüyordu ve sizin bazı şeylerin yanlış olduğunu, halkın bunları öğrenmemesi gerektiğini düşünmenizi eleştiriyordu. Ben dedim ki: “Peki, bu iyi bir ilke ve önemli ölçüde uygulamaya konması gerekiyor, ancak bunu mutlaklaştıramazsın.” Bir örnek verdim: Yeni bir toplum inşa etmeye çalıştığınızı ve sokakta yürürken her köşede bir kadının ırzına geçilmesinin ve siyahların linç edilmesinin resimlerinin asılı olduğunu düşünün. Bu görüntüler her köşede insanların üzerine çökerken yeni bir toplum inşa edebileceğinizi düşünebiliyor musunuz? Bazı şeyler vardır ki ayak diremeniz ve *“Buna izin verilemez, çünkü izin verilirse halk kitleleri yönelimlerini ve moral gücünü yitirir, gericiler cesaretlenir.”* demeniz gerekir. Dediğim gibi bu kolay ya da basit bir iş değildir, ama asla izin veremeyeceğiniz bazı şeyler vardır.

Ama serbest bırakabileceğiniz ve bırakmanız gereken çok şey vardır. Örneğin, erkek üstünlüğünü ve beyazların üstünlüğünü nasıl kökten söküp atabiliriz? Bu konuda en geniş tartışmayı serbest bırakabilirsiniz ve en geniş tartışmayı serbest bırakmalısınız – çok farklı şeyler üzerine çok eleştiri ve tartışma. Burada yine bir sağlam çekirdek ve çok da esneklik var. Ayağınızı diremeniz, evet ya da hayır demeniz – bu yolla yapılır ve bu yolla yapılmaz demeniz gereken şeyler vardır.

Ama yine, “sizin” gereksinimleriniz sürekli genişlemektedir. Hala verili bir anda öncü çekirdek yol göstermelidir. O, sağlam çekirdek temelinde olanaklı en geniş esnekliği doğru

birleştirmek zorundadır. Genişleyen bir çekirdek olmasına karşın verili bir anda o, dizginleri kısmak ve bazı şeylere yoğun ve ayrıntılı ilgi göstermek zorundadır; başka koşullarda, zamanlarda, ortamlarda bunu yapmak gerekli değildir ve aslında yapmamak daha iyidir.

şimdi, bizi hakim sınıfa göreli olarak ele alarak bu konuda düşünmek ilginç olacaktır. şu anda ABD egemen sınıfında bir grup insan, yüzünü gizlemeye gerek bile duymayan utanmaz bir grup gerici sağlam çekirdeği oluşturmaktadır. Onlar sürekli olarak rölativizme (göreceliğe) saldırmaktalar. Aslında bu ilginçtir – bunların çoğu, Bush’un çevresindekiler ve dinci köktenciliği savunanlar – aynı zamanda bazı anlamlarda post-modernizmi de savunmaktadır. Çünkü onlar, belirli bir noktaya kadar ve belirli bir tür rlativizmden hoşlanırlar. Bilime karşı yöneldiği zaman ondan hoşlanırlar. [kahkahalar] Bilimin, esas olarak doğru ya da yanlış olmayan, ama sırf kendi “paradigma”sını dışavuran “bir başka anlatı” olduğunu öne sürdüğü zaman ondan hoşlanırlar. Çünkü bilimin gerçeğe yöneldiği fikrini yere alma temelinde insan ve evrenin bir Yaratan’ı vardır gibi zırva pisliği göklere çıkarabilirler.

Ama genel olarak bu adamlar rlativizmden nefret ederler. Ve onlar mutlakların propagandasından yanadır. Yani onların mutlak bir sağlam çekirdeği vardır, bu adamlar – kısa yoldan söylersek – Bush’un çevresinde toplanmış adamlar ve özellikle Hristiyan Faşist dediğimiz grubun parçası olanlar, egemen sınıfın güçlü kesimlerinden destek almaktadırlar ve bu kesimden güçlü temsilcileri vardır.

Bu nedenle çok fazla esnekliğe gerek duymazlar. Burjuvazinin daha fazla esnekliğe eğilim gösteren kesimi, burjuvazinin ‘liberal’ kesimi – ve onların diğer halk kesimleri arasındaki yansımaları – bu mutlaklığı yanıtlamakta çok beceriksiz kalır. Onların rlatifiliği bu mutlaklık karşısında direngen duramaz, çünkü bu rlatifiliğin bir merkezi, bir sağlam çekirdeği yoktur. Yani, bu gücün, bu daha faşist eğilimli gücün çekirdek varsayımlarını yanıtlayan bir

merkezleri ya da sağlam çekirdekleri yoktur. Yani “liberaller” sürekli olarak alanı bu daha faşist eğilimli güce terk etmektedir, çünkü özgürlükçülük onlarla aynı varsayımlara dayanmaktadır ve farklılıklarının üzerinde duracağı sağlam bir zemin bulamamaktadır. Bu kötü niyetli insanlar karşısında iyi insanlar olmak istemektedirler, ama karşılarındakiler “seni daha iyi yemek için”[ÇN] yönelimindedir. Başka deyişle, daha faşist olan tipler liberallerin kedilerine hoşgörü göstermesine izin verir. Ama sorun şudur ki, bu tür güçlerle böyle hoşgörüyle başa çıkılamaz. Bu gibi konuları yeni özgürlükçü radyo istasyonu (“Air America”) ve benzerlerinde duymak ilginçtir – bunlar birer boş fişektir. Çünkü gerçek bir yanıtları yoktur.

Bizim ise yanıtımız vardır. Ama bizim yanıtımız, dış görünüşle onların tam tersi (aynadaki yansıması) mutlak bir sağlam çekirdek olamaz. Yanıtımız, esnekliği olan sağlam bir çekirdek olmalıdır ve halk yığınları arasında artan sayıdaki kişinin bilinçli girişim gücünü ve gerçek çıkarlarını giderek artan ölçüde ön saflara getirebilmelidir.

...

Şimdi, Marx sosyalist devrimin hedefleri üzerine ünlü bir anlatım yaptı; bu açıklamayı Çin’deki Maoistler ve Partimiz bazen kısaca “Dört Bütünler” diye adlandırır. Marx proletarya diktatörlüğü şunlar için zorunlu geçiştir demişti –umarım doğru hatırlarım– genel olarak sınıf ayrımlarını ya da bütün sınıf ayrımların ortadan kaldırmak; bu sınıf ayrımlarının üzerinde yükseldiği bütün üretim ilişkilerini ortadan kaldırmak; bu üretim ilişkilerine denk gelen bütün toplumsal ilişkileri ortadan kaldırmak; ve bu toplumsal ilişkilere denk gelen bütün düşüncelerde devrim yapmak. Tabii bu çok yoğun ve aynı zamanda çok da karmaşık bir anlatımdır. Bu anlatımda yoğunlaşmış bir materyalizm ve diyalektik mevcuttur. Açıktır ki bu konuda çok uzun süre konuşabiliriz, ama burada buna zamanımız yok. Ama bunun üzerine birkaç şey söylemek istiyorum.

Birincisi, burada materyalizmi görebilirsiniz. Yalnız sınıf farklarının ya da sınıf ayrımlarının ortadan kaldırılmasından konuşmuyor, hemen ardından sınıf ayrımlarının altında yatan şeyler hakkında konuşmaya başlıyor. Bunun köklerini, hemen toplumdaki en temel şeyin, tam adıyla üretim sisteminin ve ekonomin içinden geçerek işlediği üretim ilişkilerinin içine yerleştiriyor. Altta yatan üretim sistemini ve onun üretim ilişkilerini kökten söküp dönüştüremezseniz, toplumdaki baskıcı farklılıkları, toplumdaki eşitsizlikleri, sınıf ayrımlarını ve diğer toplumsal eşitsizlikleri ortadan kaldıramazsınız.

Ama Marx yalnız üretim ilişkilerinden konuşmuyor, aynı zamanda onlara denk gelen toplumsal ilişkilere, örneğin bu sömürücü ve baskıcı üretim ilişkileriyle çok bağlı olan erkekler ve kadınlar arasındaki eşitsiz ve baskıcı ilişkilere, değiniyor. Siyaset alanı ve toplumdaki siyasi iktidar ilişkileri de içinde olmak üzere diğer baskıcı toplumsal ilişkileri düşünebilirsiniz.

Ve Marx bundan sonra nasıl bu toplumsal ilişkilere denk gelen düşüncelerde devrim yapmak gerektiğine değiniyor. (Bu aşağı-yukarı Komünist Manifesto'da değinilen ikinci kökten kopuşa – geleneksel düşüncelerin tümünden kopuşa – denk gelmektedir.) Ve bu yine demokratik aydınlar ile dükkancılar arasındaki ilişkiye benzer. Düşünceler, toplumsal ilişkilere dar, mekanik anlamda denk düşmez. Onlarla son tahlilde, esasını temellerine dek izleme anlamda denk düşerler. Başka deyişle, biri size “ben vallahi kimsenin, gerçek'in ne olduğunu bilebileceğine inanmıyorum” derse, bu agnostisizm (bilinemezcilik) kapitalizmin üretim ilişkileri ve toplumsal ilişkileriyle ile dolaysız, dar ve mekanik anlamda denk düşmez. Bunu dar, mekanik, ekonomist anlamda dönüştürüp şunu söyleyemezsiniz: Tabii, bu kapitalist üretim sistemi gerçeğinin dolaysız bir yansımasıdır. Bu şeylerin meta olarak üretimi ve dağıtımına dayanır ve bunun özgül bir özelliği olarak emek gücüne, çalışma yetisine. İnsanların yaşamlarını sürdürmek için bunu satmaları gerekir. Bunların tümü dolaysız ve mekanik olarak,

insan gerçek'in ne olduėunu belirleyemez dűőűncesinde kendisini açıėa vurmaz. Ama en son anlamda, neyin doėru olduėunu belirleyemeyiz dűőűncesi, toplumsal iliőkilerin, siyasi iliőkilerin, ideolojik ve kűltűrel iliőkilerin ve dıőavurumların içinde sűzűlerek geçen sistemin iőleyiőinden ve temel olarak ekonomik sistemin iőleyiőinden etkilenir. Yani en sonunda őu konuma gelirsiniz: Doėrunun ne olduėunu gerçekten bilmiyorsan, toplumu gerçekten dűnűőtűremezsın, bugűn var olan tűr toplumdan utesine gidemezsin. Bu dűőűnce, kapitalizmin űretim iliőkilerini kutlayan dolaysız ve bilinçli bir anlatım olmasa da o iliőkileri gűclendirmeye hizmet etmektedir. űnkű her dűőűncenin diėer dűőűnceler kadar iyi olduėunu, doėruyu gerçekten bilemeyeceėini, dűnyayı gerçekten kavrayamayacaėını, gerçekliėin en űnemli yűnlerinin űzűnű gerçekten anlayamayacaėını ve onları deėiőtirmekmeyeceėini ve bu nedenle "elinde olanla" yetinmek zorunda olduėunu űne sűrmektedir.

Yani bunun kapitalist űretim iliőkilerini incelemiő birinin dolaysız anlatımı olması ve bunları gűclendirmek için yaptėı bir açıklama olması gerekmez. Ancak bu dűőűnce, toplumun, toplumdaki hakim gűlerin, farklı kurumları, iliőkileri ve dıőavurumları içinden sűzűlerek insanların zihinlerinde yansımaktadır. Bu, kapitalizmin toplumsal ve űretim iliőkilerini, sınıf iliőkilerini de içine alan çok bűyűk bir maddi gerçek yėıınının, tűm bunları gerçekten anlayabileceėini ve deėiőtirebileceėini reddeden bir agnostisizm biçiminde insanın zihnine yansımasıdır. Ve bu nedenle hakim sınıfın birçok yolla űne ıkardėı bir dűőűncedir.

Bu dűrt bűtűnlerin birbiriyle baėlantılarını gűrebilirsiniz, ama bunları kaba, determinist (belirlemeci), mekanik bir bakıőla gűremezsınız. Bunlar çok daha karmaőıktır. Bu, fikirler dűnyasına kaba műdahalelerde bulunarak sonuç alınamamasının ek bir nedenidir. Mao buna iőaret etmiőtir. Fikirler baőka őeylere benzemez, onlara kaba davranamazsınız – baőka őeylere de kaba davranmanız gerekmez, ama dűőűncelere ve fikirler dűnyasına kaba műdahalelerden kaçınmak űzellikle

önemlidir. Fikirler birbirinden ayrılmalı, onlar üzerinde mücadele edilmeli, neyin gerçekten doğru olduğunu belirlemek için elekten geçirilmelidir. Bu, benim en başta söylediklerimle ilişkilidir.

Böylece Marx'ın "4 bütünler" diye adlandırılan açıklamasındaki materyalizmi burada görebilirsiniz. **Bütün sınıf ayrımları, bütün üretim ilişkileri, bütün toplumsal ilişkiler, bütün düşünceler.** Dört bütünleri oluşturan bunlardır. Ve burada aynı zamanda onun değindiği bu farklı şeyler arasındaki diyalektik karşılıklı etkileşimli ilişkiyi de görebilirsiniz. Bu, burjuva hakkın dar ufkunun ötesine geçiş, her şeyin en sonunda kapitalizmin üretim ilişkilerine geri indirildiği bütün bir çağın ilerisine gitme sürecinin karmaşıklıklarını anlatmanın bir başka yoludur.